

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet broj: S1 1 K 020819 16 Kri

Datum: objavljivanja   30.11.2018. godine
              pismenog otpravka   27.12.2018. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Mira Smajlović, predsjednik vijeća
  sudija Zoran Božić, član
  sudija Mediha Pašić, član

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
                                  protiv
                                  DARKA MRĐE
                                  ZORANA BABIĆA
                                  RADENKA MARINOVIĆA

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Sedin Idrizović

Branilac optuženog Darka Mrđe: advokat Ranko Dakić

Branilac optuženog Zorana Babića: advokat Slavica Bajić

Branilac optuženog Radenka Marinovića: advokat Siniša Dakić

IZREKA PRESUDE	4
OBRAZLOŽENJE	
I KRIVIČNI POSTUPAK	10
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES.....	10
B. PROCESNE ODLUKE.....	12
Isključenje javnosti.....	12
Ponovni početak glavnog pretresa.....	13
Prihvatanje utvrđenih činjenica predloženih od strane Tužilaštva BiH.....	14
Vještačenje zdravstvenog stanja optuženog Zorana Babića i sposobnost prisustva na glavnom pretresu.....	18
Ukidanje mjera zaštite za svjedoka "S-3".....	19
Razdvajanje krivičnog postupka u odnosu na optuženog Milana Gavrilovića.....	19
Izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza.....	21
Izmjena redoslijeda izvođenja dokaza.....	21
Održavanje ročišta za glavni pretres bez prisustva optuženog Zorana Babića.....	22
Odbijanje pojedinih prijedloga dokaza odbrane.....	25
Određivanje mjera zaštite za svjedoke odbrane.....	25
Neprihvatanje tačke izmijenjene optužnice.....	26
C. DOKAZNI POSTUPAK.....	27
D. ZAVRŠNE RIJEČI.....	30
II OPŠTA OCJENA DOKAZA.....	35
PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA.....	36
ZAKONSKA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI IZ ČLANA 172. KZ BIH.....	38
A. OPŠTI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI.....	40
B. POJEDINAČNE PRAVNE KVALIFIKACIJE U OSNOVI ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI.....	63
C. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE PO TAČKAMA IZREKE PRESUDE.....	72
Akcija u naselju Bišćani, zaselak Sredice i ubistvo dva nepoznata lica od strane optuženog Darka Mrđe (tačka 1. osuđujućeg dijela izreke presude).....	72
Odvođenje i ubistvo oštećenog Sajida Sadića u mjestu Tukovi, dana 20.07.1992. godine (tačka 2. osuđujućeg dijela izreke presude).....	76

Zlostavljanje zatvorenika tokom transporta do logora "Manjača" (tačka 3. osuđujućeg dijela izreke presude).....	83
Događaji ispred logora "Manjača" u noći 06.08./07.08.1992. godine i tačka 4. osuđujućeg dijela izreke presude.....	88
Ubistva zatvorenika na Manjači (tačka 5. osuđujućeg dijela izreke presude).....	94
III ODLUKA O KAZNI.....	109
IV ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA.....	111
V ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA.....	112
VI OSLOBAĐAJUĆI DIO.....	112
Tačka 1. oslobađajućeg dijela izreke presude.....	112
Tačka 2. oslobađajućeg dijela izreke presude.....	117
 <i>VII ANEX A.....</i>	 <i>121</i>
<i>VIII ANEX B.....</i>	<i>135</i>

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudije Mire Smajlović, kao predsjednika vijeća, te sudija Zorana Božića i Medihe Pašić, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika – asistenta Amele Spahić, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Darka Mrđe, Zorana Babića i Radenka Marinovića, zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), a sve u vezi sa članom 29., 53. i 180. stav 1. istog Zakona, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0005092 15 od 13.05.2016. godine, koja je potvrđena dana 17.05.2016. godine, te izmijenjena dana 06.09.2018. godine, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa na kojem je u jednom dijelu bila isključena javnost, u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH, Sedina Idrizovića, te branilaca optuženih Darka Mrđe, Zorana Babića i Radenka Marinovića, advokata Ranka Dakića, Slavice Bajić i Siniše Dakića, a u odsustvu uredno obaviještenih Darka Mrđe, Zorana Babića i Radenka Marinovića, donio je i dana 30.11.2018. godine javno objavio sljedeću:

P R E S U D U

OPTUŽENI:

1. DARKO MRĐA zv. “...”, sin ..... i ....., rođene ..., rođen ... godine u ..., Republika Hrvatska, JMBB ... , nastanjen u ..., u ulici ..., državljanin ..., pismen, završena SSS, po zanimanju metalostrugar, nezaposlen, razveden, otac dvoje djece, služio vojsku u Novom Sadu 1986. godine, odlikovan orednom za hrabrost “Gavrilo Princip”, slabog imovnog stanja, osuđivan Presudom Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) broj IT-02-59-S od 31.03.2004. godine i

2. ZORAN BABIĆ zv. “...”, sin ..... i ....., rođene ....., rođen ..... godine u ..., JMBB ..., državljanin ..., završena SSS, po zanimanju bravar, pismen, pensioner,

oženjen, otac jednog djeteta, služio vojsku u Novom Mestu 1988/1989. godine, nema odlikovanja, srednjeg imovnog stanja, nalazi se na izdržavanju jedinstvene kazne dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 godina u KPZ Foča, po presudi Suda BiH broj S1 1 K 01196712Kri od 27.03.2014. godine

I

KRIVI SU

što su:

u okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, usmjerenog protiv nesrpskog civilnog stanovništva na području opštine Prijedor, u vremenskom period od mjeseca maja 1992. godine do kraja avgusta 1992. godine, znajući za takav napad i da njihove radnje čine dio tog napada, Darko Mrđa i Zoran Babić, u svojstvu rezervnih policajaca – pripadnika Prvog interventnog voda pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, suprotno pravilima međunarodnog prava, zajedno počinili i pomagali progon nesrpskog civilnog stanovništva zbog njihove nacionalne i vjerske pripadnosti na teritoriji pod kontrolom vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, čineći to ubistvima i drugim nečovječnim djelima, učinjenim u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja, i to na način da su:

1. Dana 20.07.1992. godine, za vrijeme napada vojske i policije Republike Srpske u mjestu Bišćani – zaselak Sredice, opština Prijedor, tokom kojeg su ubijani muškarci civili bošnjačke nacionalnosti, Darko Mrđa je, učestvujući u tom napadu, pucanjem iz vatrenog oružja, ubio jednog nepoznatog civila, nakon čega je starijeg muškarca koji je bio sa tom žrtvom, pitao: “*Je li ti žao?*”, na što je ovaj stariji muškarac odgovorio: “*Nije*”, zatim ga je Darko Mrđa nožem zasjekao po ruci, a potom ga lišio života pucnjem iz vatrenog oružja.

2. Dana 20.07.1992. godine, u naselju Tukovi, opština Prijedor, Darko Mrđa je, obučen u uniformu i sa puškom u ruci, došao do kuće u kojoj se nalazio civil Sajid Sadić i nakon što su iz kuće istjerani svi ukućani, a među kojima i Sajid Sadić, Darko

Mrđa je Sajidu Sadiću naredio: *“Ti se spremi, ti ćeš ići s nama!”*, pa kada je Sajid Sadić od svoje surpuge zatražio da mu donese patike kako bi ih obukao, Mrđa mu je rekao: *“Neće ti trebati!”*, a potom je sa uperenom puškom u Sajida Sadića i zajedno sa dva nepoznata uniformisana lica istog odveo i upotrebom vatrenog oružja lišio života na udaljenosti oko dva kilometra od njegove kuće, a njegovo tijelo ekshumirano je dana 11.10.2013. godine na lokalitetu Tomašica, opština Prijedor.

3. Dana 06.08.1992. godine, tokom transporta zatvorenika iz logora Omarska u logor Manjača, u opštini Prijedor, koji transport su, pored ostalih, obezbjeđivali pripadnici Interventnog voda pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, kao i pripadnici Stanice javne bezbjednosti Prijedor, u jednom od autobusa u kojem su prevoženi civili, zatvorenici, Darko Mrđa je drvenim kolcem koji je držao u ruci tukao civile “S5” i Muharema Nezirevića, na način što je “S5” tukao kolcem po glavi i po ruci kada se pokušavao zaštititi od tih udaraca, a kada se “S5” pokušao sakriti ispod rukohvata na sjedištu u autobusu, Darko Mrđa ga je udario drvenim kolcem po leđima, a potom ga natjerao da ustane, stavio mu pištolj na čelo i zaprijetio riječima: *“Još jedanput se sagni, ja ću te ubiti!”*, nakon čega ga je nastavio tući kolcem po glavi, usljed kojih udaraca je “S5” polomljena lijeva ruka i bio je obliven krvlju u predjelu glave, te je pretrpio snažne fizičke i psihičke bolove, da bi potom Darko Mrđa u istom autobusu udario zatvorenika Muharema Nezirevića drvenim kolcem po glavi, od kojih udaraca mu je kapala krv sa lica, te je Muharem Nezirević pretrpio snažne fizičke i psihičke bolove. Istog dana, tokom transporta zatvorenika iz logora Omarska u logor Manjača, za vrijeme zastoja konvoja, nakon što su autobusi prošli Banja Luku, Darko Mrđa je iz autobusa izveo civila Nihada Vejzovića i naredio mu da poljubi figuru koja je bila na transporteru koji je bio u pratnji autobusa kojima su prevoženi zatvorenici, nakon čega ga je udario nogom u predio lica, a potom su ga Darko Mrđa, zajedno sa dva nepoznata uniformisana lica udarali šakama, kundacima puške i palicom po cijelom tijelu, usljed čega je Nihad Vejzović pretrpio teške fizičke i psihičke bolove, da bi potom Darko Mrđa naredio civilu Enizu Pađenu da poljubi figuru koja je bila na transporteru, nakon čega ga je udario nogom u predio lica, usljed čega je Enizu Pađenu natečena usna, rasječena arkada, izbijen jedan zub i bio je krvav u predjelu lica, te je isti pretrpio fizičke i psihičke bolove.

4. Dana 06.08.1992. godine, dolaskom ispred logora Manjača u opštini Banja Luka, u noćnim satima, Darko Mrđa je prozvaao iz autobusa zatvorenika, civila Dedo Crnalića, nakon čega su Darko Mrđa, sa nekoliko nepoznatih pripadnika Interventnog voda, fizički zlostavljali, na način što su ga udarali nogama, palicama i kundacima od pušaka po svim dijelovima tijela, usljed kojih udaraca je Dedo Crnalić preminuo. Odmah potom su Darko Mrđa, zajedno sa nekoliko nepoznatih pripadnika Interventnog voda, udarali zatvorenika, civila Nezira Kraka, nogama, palicama i kundacima pušaka po svim dijelovima tijela, usljed čega je Nezir Krak pretrpio snažne fizičke bolove. Nakon toga, Darko Mrđa je izveo iz autobusa zatvorenika, civila Muharema Nezirevića, te su Darko Mrđa, zajedno sa nekoliko nepoznatih pripadnika Interventnog voda, udarali Muharema Nezirevića nogama, kundakom od puške i palicama po cijelom tijelu, usljed kojih udaraca je bio sav krvav i pretrpio je teške fizičke i psihičke bolove.

5. Dana 07.08.1992. godine, optuženi Darko Mrđa je naredio zatvoreniku, civilu Jasminu Ališiću zvani "Jama", da golim rukama zadavi zatvorenika, civila Samira Džafića zv. "Munja", a što je Jasmin Ališić i učinio, da bi kasnije nepoznata uniformisana lica udarali Jasmina Ališića i u jednom momentu, dok je isti ležao na zemlji, prišao mu je Zoran Babić, stao mu nogom na rame i nožem ga zaklao. Istog dana, optuženi Zoran Babić, zajedno sa drugim pripadnicima Interventnog voda, tukli su rukama, nogama, kundacima od pušaka po svim dijelovima tijela civila Saida Babića zvani "Đuzin", da bi ga na kraju Boško Grabež petom udario nekoliko puta u lice, te obzirom da je isti još davao znakove života, prišao mu je Zoran Babić i zaklao ga nožem. Istog dana je Zoran Babić, tokom prozivanja zatvorenika radi prijema u logor Manjača, prozvaao Nezira Kraka, kojeg su, obzirom da nije mogao hodati od posljedica ranijeg zlostavljanja, iz grupe zatvorenika izvela dva nepoznata lica i odvukli ga do traktorskih prikolica gdje su ga tukli Zoran Babić, zajedno sa više nepoznatih uniformisanih lica, rukama, nogama i kolcem po cijelom tijelu, zatim su ga odvukli na jednu čistinu gdje mu je prišao Zoran Babić te ga nožem prvo prekrstio, potom ga tim nožem više puta ubadao u gornji dio tijela i u predjelu vrata usljed čega je isti preminuo. Istog dana, tijela Nezira Kraka, Dede Crnalića, Samira Džafića zvani "Munja", Saida Babića zvani "Đuzin", Nihada Bašića, Jasmina Ališića zvani "Jama" su bačena u kanjon rijeke Vrbas, na lokalitetu Karanovac,

dakle, u okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske usmjerenog protiv nesrpskog civilnog stanovništva na području opštine Prijedor, u vremenskom periodu od mjeseca maja 1992. godine do kraja avgusta 1992. godine, znajući za takav napad i da njihove radnje čine dio tog napada, suprotno pravilima međunarodnog prava, zajedno počinili i pomagali progon nesrpskog civilnog stanovništva zbog njihove nacionalne i vjerske pripadnosti na teritoriji pod kontrolom vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, čineći to ubistvima i drugim nečovječnim djelima učinjenim u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja,

čime su počinili:

optuženi Darko Mrđa, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa:

- tačkom a) istog člana KZ BiH – **ubistvo**, radnjama u tačkama 1., 2., 4. i 5. osuđujućeg dijela izreke presude, sve u vezi sa članom 29. (tačka 4.) i 180. stav 1. istog Zakona (tačke 1., 2. i 5.),

- tačkom k) istog člana KZ BiH – **druga nečovječna djela učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja**, radnjama u tačkama 3. i 4. osuđujućeg dijela izreke presude, sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog Zakona, a

optuženi Zoran Babić, u tački 5. osuđujućeg dijela izreke presude krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) KZ BiH – **ubistvo**, sve u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona,

pa Vijeće ovog Suda, na osnovu odredbe člana 285. ZKP BiH, uz primjenu odredbi članova 39., 42. i 48. KZ- a BiH,

OPTUŽENE DARKA MRĐU I ZORANA BABIĆA

O S U Đ U J E

na kaznu zatvora u trajanju od po 15 (PETNAEST) godina

*

U skladu sa odredbom člana 56. KZ BiH optuženom Darku Mrđi će se u izrečenu kaznu uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, odnosno od 17.02.2016. godine do 28.04.2016. godine.

**

Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađaju dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

***

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP- a BiH, oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevima upućuju na parnicu.

II

Na osnovu odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH, optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić, sa podacima kao u spisu, te optuženi

RADENKO MARINOVIĆ, sin ....., rođene ....., rođen ..... godine u ..., JMB ..., nastanjen u ..., u ulici ..., državljanin ..., pismen, završena SSS, po zanimanju sportski trener, nezaposlen, srednjeg imovnog stanja, oženjen, otac jednog djeteta, služio vojsku u Beogradu 1991. godine, ima vojni čin desetara, neosuđivan,

OSLOBAĐAJU SE OD OPTUŽBE

da su:

u okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, usmjerenog protiv nesrpskog civilnog stanovništva na području opštine Prijedor, u vremenskom periodu od mjeseca maja 1992. godine do

kraja avgusta 1992. godine, znajući za takav napad i znajući da njihove radnje čine dio tog napada, Darko Mrđa u svojstvu rezervnog policajca – pripadnika Prvog interventnog voda pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, Zoran Babić u svojstvu rezervnog policajca – pripadnika Prvog interventnog voda pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, Radenko Marinović u svojstvu rezervnog policajca – pripadnika Drugog interventnog voda pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, suprotno pravilima međunarodnog prava, zajedno počinili i pomagali progon nesrpskog civilnog stanovništva, zbog njihove nacionalne i vjerske pripadnosti na teritoriji pod kontrolom vojske i policije Srpske Republike, a potom Republike Srpske, čineći do ubistvima i drugim nečovječnim djelima, učinjenim u namjeri nanošenja velike ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja i to na način da su:

OPTUŽENI DARKO MRĐA I RADENKO MARINVIĆ

1. Dana 06.08.1992. godine u krugu logora Omarska, u opštini Prijedor, na mjestu gdje su izvedeni zatvorenici i logora Omarska, koji su autobusima trebali biti transportovani za logor Manjača, Darko Mrđa je iz grupe zatvorenika izveo civila Nezira Kraka i odveo ga iza autobusa gdje su ga Darko Mrđa, zajedno sa drugim nepoznatim pripadnicima Interventnog voda, udarali nogama i palicama po cijelom tijelu, od kojih udaraca je isti pretrpio teške fizičke i psihičke bolove, da bi zatim Darko Mrđa izveo iz grupe civila Nihada Bašića i istog, zajedno sa Radenkom Marinovićem pretukao na način što ga je Darko Mrđa udarao šakama u predjelu glave, a Radenko Marinović ga je u jednom trenutku oborio na zemlju i potom su nastavili da ga udaraju zajedno nogama u predjelu glave i leđa, od kojih udaraca su Nihadu Bašiću slomili ruku i tekla mu je krv iz predjela glave, nosa i usta, na koji način je Nihad Bašić pretrpio teške fizičke i psihičke bolove;

OPTUŽENI ZORAN BABIĆ I RADENKO MARINVIĆ

2. Dana 07.08.1992. godine, ispred logora Manjača, opština Prijedor, tokom prozivanja zatočenika iz autobusa i njihovog prijema u logor Manjača, Radenko Marinović je izveo Nihada Bašića iz grupe zatočenika i odveo ga u pravcu traktorske prikolice, gdje su bili prisutni Zoran Babić i Boško Grabež (preminuo), gdje su ga Marinović, Babić i Grabež zajedno udarali kundacima od pušaka, usljed čega je

Nihad Bašić pao na zemlju te su i nakon toga nastavili da ga udaraju nogama, da bi Radenko Marinović u jednom trenutku kleknuo na njegova prsa i ubo ga nožem dva puta u predjelu prsa, nakon čega je Bašić preminuo,

čime bi

radnjama u tački 1. oslobađajućeg dijela izreke presude, **optuženi Darko Mrđa i Radenko Marinović**, počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) istog člana KZ BiH, sve u vezi sa članom 29., 53. i 180. stav 1. KZ BiH; **a optuženi Zoran Babić i Radenko Marinović, radnjama u tački 2.** oslobađajućeg dijela izreke presude, počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) (Radenko Marinović) i tačkom k) istog člana KZ BiH (optuženi Radenko Marinović i Zoran Babić), sve u vezi sa članom 29., 53. i 180. stav 1. KZ BiH.

***

U odnosu na oslobađajući dio presude, optuženi se, u skladu sa odredbom člana 189. stav 1. ZKP BiH oslobađaju dužnosti naknade troškova, te isti padaju na teret budžetskih sredstava.

****

Na osnovu odredbe člana 198. stav 3. ZKP BiH, oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevima upućuju na parnicu.

O b r a z l o ž e n j e

I KRIVIČNI POSTUPAK

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Optužnicom Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0005092 15 od 13.05.2016. godine, koja je potvrđena dana 17.05.2016. godine, a izmijenjena dana 06.09.2018. godine, optuženima Darku Mrđi, Zoranu Babiću i Radenku Marinoviću, radnjama opisanim u optužnici, na teret je stavljeno izvršenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) i k) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 29., 53. i 180. stav 1. istog Zakona.
2. Optuženi su se na ročištu za izjašnjenje o krivnji, održanom dana 14.06.2016. godine izjasnili da nisu krivi za počinjenje krivičnog djela koje im se stavlja na teret potvrđenom optužnicom.
3. Statusna konferencija u predmetu održana je 09.09.2016. godine na kojoj se raspravljalo o planu izvođenja dokaza optužbe, odnosno rasporedu ročišta za glavni pretres, zatim o prijedlogu Tužilaštva za prihvatanje utvrđenih činjenica te drugim pitanjima od značaja za predmetni postupak. Tužilaštvo je ukratko iznijelo plan pozivanja svjedoka, koji je u pismenoj formi dostavljen Sudu i odbranama optuženih, od kojih su nekima dodijeljene mjere zaštite identiteta, te raspored izvođenja materijalnih dokaza. Optuženi Zoran Babić tražio je na statusnoj konferenciji da ga se oslobodi prisustva suđenju, zbog njegovog zdravstvenog stanja.
4. Glavni pretres u predmetu počeo je dana 23.09.2016. godine čitanjem potvrđene optužnice Tužilaštva BiH, te iznošenjem uvodnih riječi Tužilaštva.
5. U svom uvodnom izlaganju, postupajući tužilac naveo je kako su svi dokazi koji potkrijepljuju navode optužnice dostavljeni optuženima i njihovim braniocima, te da će Tužilaštvo BiH dokazati da su optuženi počinilo krivično djelo na način kako je to opisano u optužnici.
6. Optuženi i njihovi branioci izjavili su da neće iznositi uvodnu riječ niti izlagati koncept odbrane.
7. Glavni pretres okončan je dana 16.11.2018. godine nakon što je odbrana optuženog Radenka Marinovića iznijela svoju završnu riječ.

B. PROCESNE ODLUKE

Isključenje javnosti

8. Na pretresu održanom dana 14.10.2016. godine, sudeće Vijeće donijelo je odluku da se javnost isključi prilikom svjedočenja zaštićenog svjedoka "S-5", obzirom da je ovaj svjedok dobio mjere zaštite prilikom svjedočenja pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u predmetu *Tužilac protiv Miroslava Kvočke i ostalih* (IT-98-30/1-T), te je svjedočio u sjednici zatvorenoj za javnost, a koje mjere se *mutatis mutandis* imaju primjenjivati u bilo kojem drugom postupku, pa tako i u ovom krivičnom postupku pred Sudom BiH, a sve u skladu s odredbom Pravila 75 (F) tačka (i) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ.

9. Nakon toga, na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 08.09.2017. godine, prilikom saslušanja svjedoka optužbe "S1", Vijeće je sjednicu zatvorilo za javnost u dijelu koji se odnosio na određena pitanja koja bi mogla uzrokovati otkrivanje identiteta svjedoka pod mjerama zaštite.

10. Na nastavku glavnog pretresa od 26.01.2018. godine, javnost je isključena iz razloga što je odbrana optuženog Darka Mrđe zahtijevala da iznese određene činjenice, koje su vezane za raniji postupak protiv optuženog pred MKSJ, ali i zbog činjenice da je u prijedlogu dokaza odbrana navela određene svjedoke koji su izrazili potrebu za određivanje mjera zaštite prilikom davanja iskaza na glavnom pretresu.

11. Branilac optuženog Darka Mrđe ponovo je zatražio od Vijeća da sjednicu održanu dana 09.03.2018. godine zatvori za javnost u dijelu u kojem je trajalo iznošenje određenih nedoumica koje odbrana ima u vezi ranijeg postupka protiv optuženog, što je Vijeće i prihvatilo, te isključilo javnost dok je odbrana iznijela sve što je smatrala bitnim za ovaj dio sjednice.

12. Ročište za glavni pretres održano dana 23.03.2018. godine za kratko je bilo zatvoreno za javnost, obzirom da je odbrana optuženog Darka Mrđe podnijela

prijedlog za određivanje mjera zaštite prema svjedoku odbrane, koji je kasnije svjedočio pod pseudonimom "O1-1".

13. Vijeće je donijelo odluku da se javnost isključi s dijela ročišta od dana 11.05.2018. godine, obzirom da je odbrana optuženog Zorana Babića zatražila određivanje mjera zaštite za svjedoka "O2-1".

14. Za vrijeme saslušanja optuženog Darka Mrđe u svojstvu svjedoka odbrane, održanom dana 03.08.2018. godine, javnost je djelimično isključena sa dijela ročišta za glavni pretres, obzirom da je branilac izjavio da ima određena pitanja koja se odnose na postupak protiv optuženog koji je vođen pred MKSJ, ali i u druge postupke u kojima je optuženi učestvovao na određeni način.

15. Na kraju, Vijeće je nakratko isključilo sjednicu za javnost dana 02.11.2018. godine za vrijeme iznošenja završne riječi odbrane optuženog Darka Mrđe, obzirom da je branilac naveo da se radi o povjerljivim činjenicama koje moraju biti predočene Vijeću bez prisustva javnosti.

Ponovni početak glavnog pretresa (član 251. stav 2. ZKP BIH)

16. Na statusnoj konferenciji održanoj dana 09.09.2016. godine, predsjednik sudećeg vijeća postavio je pitanje strankama i braniocima u vezi toga da li će biti primjedbi zbog eventualnog protoka roka od 30 dana između ročišta za glavni pretres, na šta su stranke odgovorile da se neće protiviti.

17. U toku glavnog pretresa u ovom krivičnom postupku, na nastavcima glavnog pretresa održanim dana 10.02.2017. godine, 12.05.2017. godine, 07.07.2017. godine, 18.08.2017. godine, 26.01.2018. godine, 09.03.2018. godine, 06.07.2018. godine, 07.09.2018. godine i 12.10.2018. godine od strane predsjednika vijeća konstatovano je da je između nastavaka glavnog pretresa od 23.12.2016. i 10.02.2017. godine, 07.04.2017. i 12.05.2017. godine, 26.05.2017. i 07.07.2017. godine, 07.07.2017. i 18.08.2017. godine, 22.12.2017. i 26.01.2018. godine, 26.01.2018. i 09.03.2018. godine, 25.05.2018. i 06.07.2018. godine, 03.08.2018. i 07.09.2018. godine, te 07.09.2018. i 12.10.2018. godine protekao rok od 30 dana.

Slijedom navedenog, na pretresima održanim dana 10.02.2017. godine, 12.05.2017. godine, 07.07.2017. godine, 18.08.2017. godine, 26.01.2018. godine, 09.03.2018. godine, 06.07.2018. godine, 07.09.2018. godine i dana 12.10.2018. godine, u smislu odredbe člana 251. stav 2. ZKP BiH, Vijeće je donijelo odluku da glavni pretres počinje iznova, međutim, stranke i branioci saglasile su se da se ponovo ne čita ranije pročitana potvrđena optužnica broj T20 0 KTRZ 0005092 15 od 13.05.2016. godine, koja je potvrđena dana 17.05.2016. godine, kao i da se do tada provedeni dokazi ne provode iznova, odnosno da se svjedoci ne pozivaju ponovo i saslušavaju, nego da se koriste iskazi dati na ranijem glavnom pretresu.

18. U vezi s tim, a imajući u vidu odredbu člana 251. stav 2. ZKP BiH, kao i prethodnu saglasnost stranaka i branilaca u tom pravcu, Vijeće nije ponovo izvodilo dokaze, već su svi ranije izvedeni dokazi prihvaćeni u ovom postupku.

Prihvatanje utvrđenih činjenica predloženih od strane Tužilaštva BiH

19. Vijeće je rješenjem od 28.10.2016. godine djelimično usvojilo prijedlog Tužilaštva BiH od T20 0 KTRZ 0005092 15 od 01.07.2016. godine, te je činjenice, utvrđene u presudama MKSJ u predmetima *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*¹, *Tužilac protiv Duška Tadića*², *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*³, *Tužilac protiv Miroslava Kvočke*⁴ i dr. i *Tužilac protiv Milomira Stakića*⁵, prihvatilo kao dokazane u opsegu i redosljedom kojim su nabrojane u izreci rješenja, koje se nalazi u *Anexu B* presude.

20. Član 4. Zakona o ustupanju daje mogućnost Sudu da iskoristi ranije utvrđene činjenice pravomoćnim odlukama MKSJ u cilju ekonomičnosti postupka, istovremeno štiteći prava optuženog na pravično suđenje. Naime, Zakon o ustupanju predmeta

---

¹ *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, presuda Pretresnog vijeća od 27.09.2006. godine

² *Tužilac protiv Duška Tadića*, predmet br. IT-94-1, presuda Pretresnog vijeća od 07.05.1997. godine

³ *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. IT-99-36, presuda Pretresnog vijeća od 01.09.2004. godine

⁴ *Tužilac protiv Miroslava Kvočke i dr.*, predmet br. IT-98-30/1, presuda Pretresnog vijeća od 02.11.2001. godine

⁵ *Tužilac protiv Milomira Stakića*, predmet br. IT-97-24-T, presuda Pretresnog vijeća od 31.07.2003. godine

mora se tumačiti kao *lex specialis* u odnosu na ZKP, odnosno odredbe članova 15. i 273., koje se odnose na načelo slobodne ocjene dokaza i neposrednog izvođenja dokaza. Međutim, iako se teret dokazivanja prebacuje sa optužbe na odbranu, bitno je napomenuti da tako utvrđene činjenice predstavljaju oborivu pretpostavku, što znači da odbrana u svakom trenutku može osporavati navedene činjenice. Opće shvatanje utvrđenih činjenica, kako to pokazuje sudska praksa Suda BiH⁶ i praksa MKSJ⁷, jeste da one stvaraju pravnu pretpostavku vrijednosti te pojedinačne činjenice. I odredbe ZKP BiH⁸, kao i odredbe Konvencije⁹, omogućavaju optuženom da osporava bilo koju utvrđenu činjenicu koju je prihvatio Sud. Na taj način zadovoljen je princip pravičnosti i jednakosti u postupanju. Ako imamo u vidu da se svi dokazi prihvaćeni kao utvrđene činjenice mogu osporavati na suđenju

---

⁶ Neka od rješenja o utvrđenim činjenicama koja su donijela pretresna vijeća Suda BiH:

Rješenje u predmetu protiv *Radovana Stankovića*, predmet br. X-KR-05/70 od 13.7.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Gojka Jankovića*, predmet br. X-KR-05/161 od 4.8.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Miloša Stupara i dr. (Kravica)*, predmet br. X-KR-05/24 od 3.10.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Momčila Mandića*, broj X-KR-05/58 od 5.2.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Kreše Lučića*, br. X-KR-06/298 od 27.3.2007. g; Rješenje u predmetu protiv Nenada Tanaskovića, predmet br. X-KR-06/165 od 26.6.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Željka Leleka*, predmet br. X-KR-06/202 od 3.7.2007. g; drugo Rješenje u predmetu protiv *Momčila Mandića*, predmet br. X-KR-05/58 od 5.7.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Željka Mejakića i dr.*, predmet br. X-KR-06/200 od 22.8.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Mitro Raševića i Save Todović*, predmet br. X-KR-06/275 od 2.10.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Jadranka Palije*, predmet br. X-KR-06/290 od 14.11.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Milorada Trbića*, predmet br. X-KR-07/386 od 13.12.2007. g. , Rješenje u predmetu *Paško Ljubičić* broj X-KR-06/241 od 07.01.2008. godine, rješenje u predmetu *Zdravko Mihajević* broj X-KR-07/330 od 07.04.2008. godine i rješenja u predmetu *Predrag Kujundžić* broj X-KR-07/442 od 07.05.2008. godine i od 08.05.2008. godine

Neke od usmenih odluka o utvrđenim činjenicama koje su kasnije uključene u prvostepenu presudu:

Prvostepena Presuda u predmetu protiv *Neđe Samardžića*, predmet br. X-KR-05/49 od 7.4.2006. g, str. 10.-13.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Dragoja Paunovića*, predmet br. X-KR-05/16 od 26.5.2006. g, str. 13.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Bobana Šimšića*, predmet br. X-KR-05/04 od 11.7.2006. g, par. 49; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Nikole Kovačevića*, predmet br. X-KR-05/40 od 3.11.2006. g, str. 19.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Marka Samardžije*, predmet br. X-KR-05/07 od 3.11.2006. g, str. 15.-18.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Radislava Ljubinca*, predmet br. X-KR-05/154 od 8.3.2007. g, str. 15.-20.

⁷ Do sada najbolje razrađen primjer koji daje pregled prakse MKSJ/MKSR: Odluku o činjenicama o kojima je presuđeno u predmetu protiv *Vujadina Popovića i dr.*, predmet br. IT-05-88-T od 26.9.2006. g, kojom se dodatno razrađuju kriteriji obrazlagani u dvjema odlukama MKSJ-a o činjenicama o kojima je presuđeno, u predmetu protiv *Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T od 28.2.2003. g. i 24.3.2005. g.

⁸ Član 6. stav 2. ZKP BiH

⁹ Član 6. stav 3. tačka d) Konvencije

korištenjem svih pravnih ili činjeničnih argumenata ili protivdokaza¹⁰, slijedi zaključak da je ispoštovan i princip dokaznog postupka. Sud BiH nije obavezan da svoju presudu temelji na nekoj činjenici utvrđenoj u presudama MKSJ. Umjesto toga, utvrđene činjenice se prihvataju i razmatraju u svjetlu svih dokaza izvedenih tokom suđenja, u skladu sa principom slobodne ocjene dokaza iz člana 15. ZKP BiH. Usvajanjem ovakvog pristupa ispoštovan je osnovni princip pretpostavke nevinosti iz člana 3. stav 1. ZKP BiH i člana 6. stav 2. Konvencije. Relevantna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava podržava ovakav pristup, ali pod uslovom da se optuženom pruži mogućnost osporavanja prihvaćenih činjenica.¹¹

21. U predmetu Suda BiH broj X-KR-05/24 protiv optuženih *Miloša Stupara i dr.*, sudeće vijeće je dana 03.10.2006. godine donijelo rješenje u kojem je navelo kriterije koje je smatralo odgovarajućim za primjenu prilikom korištenja svog diskrecionog prava iz člana 4. Navedeni kriteriji uzimaju u obzir prava optuženih, zaštićenim zakonima Bosne i Hercegovine, a koji uključuju osnovna prava zaštićena Evropskom konvencijom. U isto vrijeme, Vijeće je uzelo u obzir dosadašnju praksu MKSJ u tumačenju pravila 94. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ.

22. Član 4. Zakona o ustupanju, kao ni ZKP BiH ne daju smjernice na koji način Vijeće treba cijeniti takve činjenice. Međutim, u predmetu *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*¹², navedeni su kriteriji prihvatljivosti predloženih utvrđenih činjenica dokazanim, koji kriteriji su prihvaćeni praksom ovog suda, a koje u konkretnom slučaju prihvata i ovo Vijeće.

Činjenica mora biti jasna, konkretna i može se identificirati

---

¹⁰ Utvrđene činjenice su dokazi i mogu se osporavati kao i svi drugi dokazi svim sredstvima koja su procesno dopuštena. Ocjenu da li je osporavanje bilo uspješno ili ne donosi Sud u svojoj pravomoćnoj presudi. Isti zaključak je donio Sud BiH u svom Rješenju o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv Jadranka Palije, predmet br. X-KR-06/290 od 14.11.2007. g, na str. 5.

¹¹ Presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Salabiaku p. Francuske*, donesena 07.10.1988. g, 13 EHR 379, par. 28.-29. Vidi i obrazloženje u Rješenju o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv *Milorada Trbića*, predmet br. X-KR-07/386 od 13.12.2007. g, str. 12.

¹² Predmet br. IR-00-39-T, Rješenje po prijedlozima optužbe za prihvatanje činjenica o kojima je presuđeno i za prihvatanje pisanih izjava svjedoka shodno Pravilu 92 *bis*, od 28.02.2003;

23. Činjenica mora biti uzeta iz jedne ili više određenih tačaka presude pretresnog ili žalbenog vijeća MKSJ i ne smije biti nejasno ili uopćeno vezana za presudu. Ona mora biti razumljiva sama po sebi, tj. i onda kada je izvučena iz konteksta. Formulacija činjenice mora biti slična izvornoj tački, ali da bi se osigurala razumljivost, ona može biti neznatno izmijenjena. Vijeće konstatuje da većina činjenica navedenih u dispozitivu ovog rješenja zadovoljavaju ovaj kriterij, međutim ne i činjenice pod rednim brojem 34, 40, 52 i 53 prijedloga, pa ih je iz tog razloga ovo Vijeće i odbilo.

Činjenica mora biti relevantna za tekući postupak

24. Vijeće je našlo da su određene predložene činjenice irelevantne za predmetni postupak, zbog čega se ograničio na činjenice koje je naveo u dispozitivu rješenja. Sud, naime, nalazi da su činjenice pod rednim brojevima 1, 3, 4, 11, 12, 14, 17, 19, 22, 23, 28, 29, 30, 31, 33, 35, 39, 41, 44, 48, 51, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 83, 84, 85, i 86 irelevantne za predmetni krivičnopravni događaj sa njegovog užeg i šireg konteksta. S druge strane, iako je suština postupka prihvatanja utvrđenih činjenica u tome da se „uštedi“ na vremenu i resursima koji bi bili utrošeni na dokazivanje konteksta događaja, stranke i odbrana će činjenice koje je Vijeće našlo relevantnim dokazivati neposrednim sučeljavanjem (protu)dokaza na glavnom pretresu.

Činjenica čini dio originalne presude na koju nije izjavljena žalba, koja je pravosnažno riješena po žalbi, ili potpada pod pitanja koja nisu sporna u toku apelacije;

25. Sve činjenice koje je Tužilaštvo BiH predložilo i koje je Vijeće prihvatilo, ispunjavaju ovaj kriterij. Vijeće je, naime, nakon izvršenog uvida u prvostepene predmete *Krajišnik, Tadić, Brđanin, Kvočka i dr i Stakić*, ustanovilo da sve predložene činjenice ispunjavaju i ovaj kriterij, odnosno da predložene činjenice predstavljaju autentične činjenice iz pravomoćnih presuda, te su kao takve i prihvaćene dokazanim i temeljem ovog kriterija.

Činjenica se ne smije temeljiti na sporazumu između stranaka u izvornom postupku

26. Vijeće je utvrdilo da činjenice ne potiču iz presuda koje se zasnivaju na sporazumu o potvrdnom izjašnjavanju o krivnji.

Činjenica nije predmet razumnog spora između strana

27. Vijeće je pregledalo i razmotrilo razloge koje je naveo da većina predloženih činjenica neće u toku postupka stvoriti razuman spor između stranaka u postupku. Međutim Vijeće je našlo da činjenice pod brojevima 24, 25, 27, 50, 58, 78, 79, 81 i 82 nisu u skladu sa ovim kriterijem, zbog čega je iste i odbilo. Kao primjer, Vijeće navodi da se činjenice pod rednim brojevima 24 i 25 iz presude *Stakić* tiču inkriminirajućeg perioda, kao i uloge policije u okviru događaja u aprilu 1992. godine u Prijedoru, dok su optuženi pripadali vojnoj ili civilnoj policiji u vrijeme predmetnih događaja, zbog čega je istima od odlučujućeg značaja da izvode dokaze u tom pravcu.

Činjenice se ne smiju odnositi na radnje, ponašanje ili psihičko stanje optuženih

28. U vezi navedenog kriterija, Vijeće ističe da odbrana uopšte nije ni isticala prigovor u pogledu valjanosti određene činjenice u vezi ovog kriterija, niti je Vijeće ustanovilo da je bilo koja od prihvaćenih činjenica u suprotnosti sa ovim kriterijem.

Činjenica mora biti ograničena na zaključke o činjenicama i ne smije sadržavati pravne karakterizacije

29. Vijeće nalazi da predložene i prihvaćene činjenice zadovoljavaju i ovaj kriterij. Međutim, Vijeće nalazi da činjenice navedene pod rednim brojevima 78, 79 i 80 ne ispunjavaju navedeni kriterij, zbog čega iste nije ni prihvatilo. Naime, utvrđivanje statusa civila, elementa i karaktera napada, predstavljaju pravne karakterizacije koje je potrebno *in concreto* i utvrditi, budući da iste predstavljaju bitne elemente krivičnog djela za koje se optuženima sudi.

Vještačenje zdravstvenog stanja optuženog Zorana Babića i sposobnost prisustva na glavnom pretresu

30. Kako se pitanje zdravstvene sposobnosti učešća optuženog Zorana Babića na glavnom pretresu ukazalo spornim već prilikom održavanja statusne konferencije, te nakon što je odbrana podnijela zahtjev da se provede vještačenje zdravstvenog

stanja optuženog, Vijeće je odredilo vještačenje i pregled optuženog, nakon čega je postupajući vještak prim. dr Radojka Golijan sačinila nalaz i mišljenje, te je povodom navedenog i saslušana na ročištu za glavni pretres, održanom dana 28.10.2016. godine, a na okolnost nalaza i mišljenja o zdravstvenoj sposobnosti ovog optuženog.

31. Vještak je u svom nalazu i mišljenju konstatovala da je optuženi Zoran Babić, zbog svojih dijagnoza i opšteg zdravstvenog stanja, osoba kojoj je potrebna tuđa njega i pomoć, za promjenu položaja donjih ekstremiteta, promjenu prostorije ili izlaska i ulaska u drugu zgradu, kao i pri putovanju. Vještak je također navela da je, usljed rana na lijevom stopalu i problema sa stolicom, mišljenja da bi dolazak optuženog jednom sedmično iz Foče u Sarajevo predstavljalo veliko opterećenje, te bi bilo prihvatljivije i poželjnije da se to putovanje obavlja svakih deset dana, iz razloga što bi se optuženom morali najaviti dolasci na Sud barem pet dana ranije kako bi isti u tim terminima izbjegavao uzimanje sredstava neophodnih za pražnjenje i regulaciju stolice. Ukoliko bi se navedenom moglo udovoljiti, vještak je istakla kako bi optuženi mogao prisustvovati suđenju u najdužem trajanju od 2,5 do 3 sata, kao i da bi mu bilo neophodno obezbijediti pauze u toku suđenja u trajanju od 15-20 minuta, radi pasivne promjene položaja tijela, pri čemu bi mu pomagalo drugo lice. Na kraju, vještak je konstatovala da je stanje optuženog određeno trajnom dijagnozom *paraplegio*.¹³

32. Vodeći se ovakvim nalazom vještaka, Vijeće je donijelo odluku da se ročišta za glavni pretres u ovom predmetu održavaju svakih petnaest dana, kako je ostalo do kraja glavnog pretresa.

Ukidanje mjera zaštite za svjedoka "S-3"

33. Tužilaštvo BiH je dana 16.01.2017. godine dopisom obavijestilo Sud o tome da su ostvarili kontakt sa svjedokom "S-3" čije svjedočenje je bilo planirano za dan 27.01.2017. godine, koji svjedok je izjavio da mu nisu potrebne mjere zaštite dodijeljene Rješenjem Suda BiH broj S1 1 K 020819 16 Krn 6 od 22.02.2016. godine u vidu pseudonima. Nakon toga, na nastavku glavnog pretresa održanog dana 10.02.2017. godine, na koji pretres je pristupio svjedok "S-3" radi svjedočenja,

---

¹³ Nalaz i mišljenje prim. dr sci. Radojke Golijan od 24.10.2016. godine (dokaz Suda broj S-1)

predsjednik vijeća istog je upitao da li ostaje pri tome da ne želi mjere zaštite u daljem toku postupka, svjedok je izjavio kako želi svjedočiti pod punim imenom i prezimenom, nakon čega je i donesena odluka o tome da se prema svjedoku ukidaju mjere zaštite određene u fazi istrage u ovom krivičnom predmetu, a u skladu sa članom 5a. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, koji propisuje da se mjere zaštite primjenjuju samo uz saglasnost svjedoka, te je svjedok svjedočio pod svojim imenom – Enes Kapetanović.

Razdvajanje krivičnog postupka u odnosu na optuženog Milana Gavrilovića

34. Sudeće vijeće je rješenjem od dana 26.05.2017. godine razdvojilo krivični postupak protiv optuženog Milana Gavrilovića, te odlučilo da će se isti voditi pod poslovnim brojem S1 1 K 025339 17 Kri, dok će se krivični postupak protiv optuženih Darka Mrđe, Zorana Babića i Radenka Marinovića nastaviti voditi pod brojem S1 1 K 020819 16 Kri. Naime, potvrđenom optužnicom obuhvaćena su sva četiri optužena i veći broj krivičnih radnji, od kojih se optuženom Milanu Gavriloviću na teret stavlja samo jedna radnja opisana u tački 4. navedene optužnice. Cijeneći tu okolnost, a nakon što je provedena većina dokaza u odnosu na ovu tačku optužnice, Vijeće je na glavnom pretresu održanom dana 23.12.2016. godine, u smislu odredbe člana 261. stav 2. i člana 240. ZKP BiH, donijelo odluku o izmjeni redoslijeda provođenja dokaza i naložilo tužiocu da u nastavku glavnog pretresa prvo provede dokaze saslušanja svjedoka u odnosu na optuženog Milana Gavrilovića, odnosno tačku 4. optužnice, a sve u cilju eventualnog razdvajanja postupka u odnosu na ovog optuženog.

35. Na nastavku glavnog pretresa održanog dana 07.04.2017. godine, Tužilaštvo BiH provelo je sve dokaze u odnosu na tačku 4. optužnice, tj. izjasnilo se da je saslušalo sve svjedoke koji su se odnosili na optužbe u pogledu optuženog Milana Gavrilovića, te da je u odnosu na istog preostalo samo ulaganje materijalne dokumentacije. Nakon navedenog izjašnjenja Tužilaštva BiH, zatražena su izjašnjenja stranaka i branilaca u pogledu razdvajanja postupka, kojom prilikom su branioci optuženih Darka Mrđe i Milana Gavrilovića izjavili da se ne protive, dok su postupajući tužilac Tužilaštva BiH, kao i branioci optuženih Zorana Babića i Radenka Marinovića odluku o tome ostavili Vijeću na ocjenu.

36. U tom pogledu, rukovodeći se odredbom člana 26. stav 1. ZKP BiH, koja propisuje da: *“Sud može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši”*, te imajući u vidu i izjašnjenja ostalih optuženih, njihovih branilaca i Tužilaštva BiH, Vijeće je našlo cjelishodnim razdvojiti predmet u odnosu na optuženog Milana Gavrilovića, obzirom da je isti optužen samo za jednu tačku optužnice, tačnije za radnje iz tačke 4. optužnice, u odnosu na koju je Tužilaštvo BiH saslušalo sve svjedoke, za razliku od optužbi za koje se terete ostali optuženi u ovom predmetu, a za koje još uvijek predstoji dug postupak provođenja dokaza.

37. Također, imajući u vidu da je očigledno da je u odnosu na optuženog Milana Gavrilovića u kraćem vremenskom periodu moguće okončati krivični postupak, Vijeće je našlo nepotrebnim i necjelishodnim njegovo dalje prisustvo glavnom pretresu na kojem će se izvoditi dokazi u odnosu na druge optužene i druge radnje, te zaključilo da će se, vođenjem odvojenog postupka u odnosu na optuženog Milana Gavrilovića, ostvariti načela efikasnosti i ekonomičnost postupka, kao i suđenja u razumnom roku.

Izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza

38. Tužilaštvo BiH predložilo je da se iskazi svjedoka Muharema Murselovića i Smaila Crnalića, dati u fazi istrage, pročitaju na glavnom pretresu, obzirom da su svjedoci u međuvremenu preminuli.

39. Tako je na ročištu za glavni pretres dana 03.11.2017. godine, nakon što je Vijeću predočen i u spis uložen izvod iz matične knjige umrlih, pročitana su dva iskaza svjedoka Muharema Murselovića, data u istrazi, a sve u skladu s odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH.¹⁴ Također, na ročištu održanom dana 01.12.2017. godine, pročitani su iskazi svjedoka Smaila Crnalića, za kojeg je Tužilaštvo također dostavilo potvrdu o smrti.¹⁵

---

¹⁴ Zapisnik o saslušanju svjedoka Muharema Murselovića, broj broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 23.03.2015. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Muharema Murselovića, Okružno tužilaštvo Banja Luka broj KTA-RZ-33/07, od 04.11.2007 godine (dokaz T-1)

¹⁵ Zapisnik o saslušanju svjedoka Smaila Crnalića, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 17-12/3-1-04-2-13/10 od 23.02.2010. godine (dokaz T-2)

40. Kao dokaz odbrane, provedeno je i čitanje iskaza svjedoka Miroslava Turnšeka i Hasana Džafića, i to dana 06.07.2018. godine i 07.09.2018. godine, a nakon što je odbrana u spis uložila izvod iz matične knjige umrlih za svjedoke.¹⁶

Izmjena redoslijeda izvođenja dokaza

41. Nakon što je Tužilaštvo BiH provelo dokaze subjektivne i objektivne prirode, na ročištu za glavni pretres održanom dana 26.01.2018. godine, Vijeće je donijelo odluku da se počne sa izvođenjem dokaza odbrane optuženog Darka Mrđe, imajući u vidu izjašnjenje Tužilaštva BiH da je preostalo saslušanje dva svjedoka putem video-linka, obzirom da se isti nalaze u inostranstvu i da u tom trenutku nije bilo moguće provesti njihovo saslušanje.

42. U vezi s tim, Vijeće je također prihvatilo prijedlog odbrane da se optuženi Darko Mrđa sasluša u svojstvu svjedoka tek nakon što Tužilaštvo u potpunosti završi sa izvođenjem svojih dokaza, pa je optuženi saslušan odmah nakon provedenog saslušanja preostalog svjedoka Tužilaštva BiH, Nihada Vejzovića, dana 03.08.2018. godine.

Održavanje ročišta za glavni pretres bez prisustva optuženog Zorana Babića

43. Na ročište za glavni pretres zakazano za dan 09.03.2018. godine, nije pristupio uredno pozvani optuženi Zoran Babić, niti je svoj nedolazak opravdao. Naime, predsjednica vijeća je tog dana nakon 8,00 sati telefonski obaviještena od strane službenika Sudske policije Suda BiH, koji je postupao po naredbi Suda BiH od 22.02.2018. godine za dovođenje optuženog koji se trenutno nalazi na izdržavanju kazne dugotrajnog zatvora u KPZ Foča, da optuženi Zoran Babić ne želi da pristupi na zakazano ročište za glavni pretres u predmetu protiv optuženih Darka Mrđe i drugih, navodeći da je bolestan i da se ne osjeća sposobnim. Međutim, predsjednica je također obaviještena da zavodski ljekar KPZ Foča, svaki put, prije samog izvođenja optuženog iz KPZ Foča, obavi ljekarski pregled optuženog, kako bi utvrdila da li je isti sposoban da prisustvuje suđenju, što je urađeno neposredno po dolasku službenika Sudske policije Suda BiH, te kojom prilikom je zavodski ljekar utvrdio da je optuženi sposoban da pristupi suđenju zakazanom za dan 09.03.2018. godine.

---

¹⁶ Zapisnik o saslušanju svjedoka Miroslava Turnšeka, broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 17.09.2015. godine (dokaz O2-5) i Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasana Džafića, Državna agencija za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka, broj 17-12/3 -1-04-2-64709 od 23.12.2009. godine (O2-24)

44. U konkretnom slučaju, opravdano se postavilo pitanje opravdanosti nastavka postupka bez prisustva optuženog, jer je bilo očigledno da on ne želi da pristupi Sudu, a njegov nedolazak motivisan je isključivo razlozima lične, subjektivne prirode, odnosno nije bilo pokazatelja da je optuženi objektivno spriječen da prisustvuje suđenju.

45. Odredbe ZKP BiH ne regulišu takve situacije, kao što ne postoje odredbe koje sprječavaju Sud da u ovoj situaciji nastavi postupak čak i bez prisustva optuženog. Međutim, ova procesna situacija nalaže razmatranje osnovnih prava i sloboda optuženog sa aspekta ostalih domaćih i međunarodnih pravnih standarda i sudske prakse.

46. Tako član 247. ZKP BiH propisuje da se „*optuženom ne može suditi u odsustvu*“. Međutim, analizom ove odredbe, može se zaključiti da se izraz „*u odsustvu*“ odnosi na slučajeve potpune odsutnosti optuženog iz postupka, bilo zbog toga što je nemoguće obezbijediti njegovo prisustvo u postupku, ili je on iz nekih razloga nedostupan organima gonjenja, npr. nalazi se u bijegu ili se krije, ne zna se gdje je, ili mu nije poznato da se postupak vodi, ili postoje druge poteškoće da se obavijesti o postupku ili obezbijedi njegovo prisustvo.

47. U konkretnom slučaju, evidentno postoje terminološke razlike između suđenja u odsustvu i suđenja bez prisustva optuženog, jer suđenje u odsustvu podrazumijeva situaciju gdje je prisustvo optuženog onemogućeno iz razloga kojima on ne može upravljati ili su izvan njegove kontrole, dok suđenje bez prisustva optuženog podrazumijeva da je optuženi u mogućnosti da prisustvuje, ali on to ne želi.

48. Optuženi Zoran Babić je, i pored pozitivnog nalaza zavodskog ljekara, odbio dolazak na Sud, navodeći kao razlog loše zdravstveno stanje, zbog čega Vijeće zaključuje da je očigledno njegova slobodna volja jedini razlog da se suđenje nastavi bez njegovog prisustva. Dakle, slobodna volja i izbor optuženog da ne pristupi suđenju, iako u tome nije objektivno spriječen, predstavlja jedinu prepreku čije uklanjanje je isključivo pod njegovom kontrolom.

49. S druge strane, odlaganje postupka zbog samovolje optuženog, bilo bi potpuno suprotno interesima pravičnosti, efikasnosti i ekonomičnosti, naročito što i druga strana u postupku uživa garancije na pravično suđenje i suđenje u razumnom roku u smislu člana 6. stav 1. EKLJP. Također, Sud je vodio računa i o interesima

žrtava i svjedoka, koji se uredno odazivaju svim pozivima Suda i pristupaju svakom zakazanom pretresu.

50. Sud je dakle razmotrio i sve okolnosti predmeta uključujući: ponašanje optuženog prilikom odlučivanja da odsustvuje sa suđenja, a naročito da li je njegovo ponašanje bilo namjerno, dobrovoljno, čime se jasno odrekao prava da prisustvuje suđenju; da li optuženi, iako odsutan, jeste ili želi biti pravno zastupan na suđenju, ili se svojim ponašanjem odrekao prava na zastupanje; da li pravni zastupnik odsutnog optuženog može dobijati uputstva u toku suđenja od optuženog i koliko je u mogućnosti da iznese njegovu odbranu; imajući u vidu prirodu dokaza protiv njega, opšti javni interes, i posebni interes žrtava i svjedoka da se suđenje održi u razumnom vremenskom roku.

51. Dalje je konstatovano da je braniteljica Slavica Bajić prisutna na ročištu održanom 09.03.2018. godine, te može istupati u ime optuženog, a imajući u vidu da u dotadašnjem toku postupka optuženi nije koristio mogućnost da prigovori na kvalitet svoje odbrane, na osnovu čega Sud zaključuje da je saglasan da navedeni advokat i dalje vrši njegovo zastupanje u ovom postupku, pa su time ispoštovane procesne garancije koje uživa optuženi, dok će ga Sud i dalje redovno upoznavati sa tokom krivičnog postupka koji se vodi protiv njega.

52. U vezi sa navedenim Sud podsjeća da je Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) više puta jasno naglasio da se prisustvo optuženog na svom suđenju smatra suštinski važnim¹⁷, ali isto tako ESLJP nikada nije ustanovio kršenje Konvencije u predmetima gdje je optuženi adekvatno obaviješten o predstojećem suđenju, svojevrijem izabrao da ne pristupi, a suđenje se nastavilo.

53. Sud naglašava da je prisustvo optuženog tokom suđenja u suštini njegovo pravo, a ne obaveza, tako da je i prema praksi ESLJP postupak bio pravičan u svim onim situacijama kada je optuženi na cjelovit način bio obaviješten o toku postupka koji se nastavio bez njegovog prisustva. U konkretnom slučaju, odlučeno je da će optuženi odmah po okončanju ročišta ili najkasnije naredni dan, dobiti audio zapis sa održanog suđenja, dok će transkript dobiti odmah po njegovoj izradi.

---

¹⁷ Vidjeti npr. *Poitrinol protiv Francuske*, Presuda od 23.11.1993. god. par. 35; *Pelladoah protiv Nizozemske*, Presuda od 22.9.1994.god. par. 40; *Lala protiv Nizozemske*, Presuda od 22.09.1994. godine, par. 33;

54. Dakle, u slučajevima kada optuženi ima sve potrebne garancije da ostvaruje svoje pravo da prisustvuje i interveniše tokom suđenja, neopravdano je smatrati suđenje u njegovom odsustvu kršenjem prava optuženog. Stoga, praktični interesi pravičnosti idu u prilog odluci o započinjanju ili nastavku krivičnog postupka bez prisustva optuženog. Takva odluka je u skladu sa zahtjevima „vladavine prava“, te sa osnovnim idejama Vijeća Evrope i Evropske konvencije o ljudskim pravima, a to su pravičnost, demokratija, poštivanje ljudskih prava i javnog interesa.

55. Navedeno potkrijepljuje tvrdnju da niti jedan krivičnopravni sistem, ne smije biti otvoren za mogućnost da optuženi samovoljno opstruira svoje suđenje, jer, poštujući načelo jednakosti u postupanju, Sud je dužan osigurati pravičnost ne samo odbrani, već i Tužilaštvu.

56. Iz tog razloga, Sud je mišljenja da, ukoliko optuženi, koji je punoljetan i prema nalazu ljekara psihofizički sposoban da učestvuje u sudskom postupku, svojevrijedno odluči da istom ne prisustvuje, u načelu ne postoji nikakav objektivni razlog da ova njegova odluka obustavi krivični postupak dok eventualno ne odluči da se pojavi.

57. Obzirom na sve navedeno, Sud je zaključio da optuženi Zoran Babić ima pravo da prisustvuje suđenju. Međutim, iako uredno obaviješten i svjestan posljedica neodazivanja, odnosno nepristupanja na Sud, on se tog prava svjesno odrekao, navodeći kao razlog općenito zdravstvene smetnje/tegobe zbog kojih ne može pratiti suđenje, bez da su iste potvrđene ljekarskim nalazima ili nalazom vještaka odgovarajuće struke.

58. Shodno svemu navedenom, Vijeće je odlučilo nastaviti postupak bez prisustva optuženog, odnosno održati ročište za glavni pretres u slučaju kada je optuženi neopravdano odbio pristupiti na Sud, a u kojem slučaju se neće smatrati da je došlo do suđenja u odsustvu u smislu člana 247. ZKP BiH.

Odbijanje pojedinih prijedloga dokaza odbrane

59. Druga statusna konferencija održana je dana 26.01.2018. godine nakon što su provedeni svi dokazi Tužilaštva BiH, osim svjedočenja preostala dva svjedoka putem video-linka, kada je odbrana iznijela plan izvođenja svojih dokaza. Odbrane su prije ove statusne konferencije dostavile Sudu i Tužilaštvu BiH prijedlog subjektivnih dokaza, dok su prijedloge za izvođenje dokaza objektivne prirode dostavile kasnije, obzirom da nisu bile u mogućnosti iste pribaviti ranije.

60. U vezi s tim, Vijeće je odbilo prijedlog odbrane optuženog Darka Mrđe koji se odnosio na saslušanje svjedoka Alana Teiger-a, tužioca MKSJ, obzirom da je odbrana predložila svjedoka Jelenu Nikolić, navodeći da bi oba svjedoka svjedočila na iste okolnosti.

Određivanje mjera zaštite za svjedoke odbrane

61. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 23.03.2018. godine, odbrana optuženog Darka Mrđe predložila je da se prema svjedoku odrede mjere zaštite u vidu pseudonima. Nakon što je svjedok pozvan da detaljnije obrazloži razloge zbog kojih traži mjere zaštite, isti je izjavio da mjere želi zbog zaštite svoje porodice, prvenstveno svoje djece, ali i zbog toga što je već od ranije poznat u javnosti iz drugih predmeta. Na osnovu navedenog, Vijeće je svjedoku dodijelilo mjeru zaštite u vidu pseudonima "O2-1".

62. Odbrana optuženog Zorana Babića predložila je da se prema jednom od svjedoka odbrane odrede mjere zaštite u vidu pseudonima i zaštite objavljivanja lika svjedoka u javnosti, a iz razloga što se svjedok osjeća ugroženo u okolini u kojoj živi. Nakon što je saslušalo sve konkretne razloge koje je svjedok iznio, Vijeće je na nastavku glavnog pretresa dana 11.05.2018. godine istom dodijelilo mjeru zaštite u vidu pseudonima "O2-1", te je zabranjeno objavljivanje lika ovog svjedoka u javnosti.

63. Na kraju, Vijeće je na ročištu od 25.05.2018. godine dodijelilo pseudonim "O3-1" svjedoku odbrane optuženog Radenka Marinovića, obzirom da je sam svjedok istakao da živi u takvoj sredini gdje nije poželjno da se sazna da je svjedočio u predmetu, zbog čega bi mogao imati velikih problema.

Neprihvatanje tačke izmijenjene optužnice

64. Dana 06.09.2018. godine, postupajući tužilac dostavio je izmijenjenu optužnicu u skladu sa odredbom člana 275. ZKP BiH, u kojoj je, prije svega, u tački 1. izostavio jednu radnju ubistva koja se stavljala na teret optuženom Darku Mrđi.

65. U tački 2. optužnice, Tužilaštvo je, umjesto prethodne radnje prisilnog nestanka stavljene na teret optuženom Darku Mrđi, izmijenilo činjenični opis na način da je optuženom sada stavljena na teret radnja ubistva oštećenog Sajida Sadića.

66. U tački 4. optužnice, izostavljen je dio koji se odnosio na optuženje Milana Gavrilovića, protiv kojeg je postupak ranije razdvojen.

67. Na kraju, u tački 6. optužnice, optuženom Darku Mrđi stavljeno je na teret da je počinio druga nečovječna djela prema oštećenom Nihadu Bašiću, tako što je istog *udarao kundacima od pušaka, palicama i nogama po cijelom tijelu, zajedno sa Radenkom Marinovićem, Zoranom Babićem i Boškom Grabežom.*

68. Odbrana optuženog Darka Mrđe prigovarala je ovakvoj izmjeni optužnice, navodeći da se u tački 2. ne radi o neznatnim intervencijama, nego o potpuno novoj optužbi, obzirom da ubistvo oštećenog nije bilo obuhvaćeno potvrđenom optužnicom, te da je potrebno izvršiti potvrđivanje optužnice u tom dijelu. Nadalje, odbrana je u odnosu na tačku 6. optužnice navela da je također izvršeno potpuno novo optuženje Darka Mrđe, jer je istom dodana radnja nečovječnog postupanja prema oštećenom Nihadu Bašiću.

69. U pogledu navedenog, Vijeće je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanog dana 12.10.2018. godine saopštilo odluku da će se, u pogledu tačke 6. u odnosu na optuženog Darka Mrđu, postupati po potvrđenoj optužnici, ističući da Vijeće nije prihvatilo izmjenu optužbe u tački 6. kojom je dodata nova kriminalna količina optuženom, na način kako je to Tužilaštvo navelo u izmijenjenoj optužnici.

70. Vijeće također podsjeća da, u skladu sa odredbom člana 275. ZKP BiH, za izmjenu optužnice nije neophodno da su izneseni novi dokazi, već je dovoljna i nova subjektivna ocjena istih. Cijeneći da se navedenom izmjenom, osim izmjenom u dijelu tačke 6. kako je to već obrazloženo, nije mijenjala pravna kvalifikacija optužnice, niti su optuženi dovedeni u nepovoljniji položaj, Vijeće je istu prihvatilo.

71. Kada je u pitanju prihvatanje tačke 2. izmijenjene optužnice, Vijeće podsjeća da se, suprotno tvrdnjama odbrane, zapravo ne radi o potpuno novom optuženju, obzirom da je Tužilaštvo BiH optuženom Darku Mrđi na teret stavilo ubistvo kao zločin protiv čovječnosti, a ne prisilni nestanak kako je to kvalifikovano u potvrđenoj optužnici. Dakle, Vijeće je imalo u vidu činjenicu da je optuženom stavljeno na teret počinjenje istog krivičnog djela, te je izmijenjen samo način na koji je to djelo učinjeno, a u skladu sa provedenim dokazima u toku postupka.

72. U konačnici, bitno je naglasiti kako je odbrani data mogućnost da predloži izvođenje dokaza na navedenu okolnost, međutim, ista je navela kako nema novih dokaznih prijedloga.

C. DOKAZNI POSTUPAK

73. Na prijedlog Tužilaštva BiH, u toku dokaznog postupka saslušani su sljedeći svjedoci: zaštićeni svjedok "S-5" dana 14.10.2016. godine, zaštićeni svjedok "S-8" dana 28.10.2016. godine, svjedok Namka Bašić dana 18.11.2016. godine, zaštićeni svjedok "S-4" dana 09.12.2016. godine, svjedok Asim Dedić dana 23.12.2016. godine, svjedoci Sabrija Bećirbegović i Enes Kapetanović dana 10.02.2017. godine, svjedoci Branko Konta, Predrag Kovačević i Senad Kapetanović dana 24.02.2017. godine, zaštićeni svjedok "S-17" i svjedok Vladimir Šobot dana 17.03.2017. godine, svjedoci Vahid Rizvanović i Mustafa Puškar dana 07.04.2017. godine, svjedoci Almir Ališić, Derviš Mujkanović i Ferid Mujadžić dana 12.05.2017. godine, svjedoci Adil Draganović i Zilhad Ćustović dana 26.05.2017. godine, svjedoci Junuz Šahurić i "S2" dana 07.07.2017. godine, svjedoci Hazim Majković, Senad Crnalić, Senad Softić, "S11" i svjedok Vejsil Puškar dana 18.08.2017. godine, svjedoci Mladen Timara i "S1" dana 08.09.2017. godine, svjedoci "S6" i "S7" dana 06.10.2017. godine, svjedoci Agnesa Knežević i Suad Denić dana 20.10.2017. godine, svjedoci "S15", Jugoslav Tomašević i Miloš Mikić dana 03.11.2017. godine, "S14", "S16" i svjedok Nenad Stojaković dana 17.11.2017. godine, svjedoci Eniz Suljanović, Dragomir Marković i "S9" dana 01.12.2017. godine, te svjedok Nihad Vežović dana 03.08.2018. godine.

74. U svojstvu svjedoka odbrane optuženog Darka Mrđe saslušani su svjedoci: Vinko i Bogoljub Kos dana 09.03.2018. godine, "O1-1" i Stanko Krivaja dana 23.03.2018. godine, "S12" i Mladen Adamović dana 13.04.2018. godine, te optuženi Darko Mrđa u svojstvu svjedoka odbrane, dana 03.08.2018. godine.

75. Kao svjedoci odbrane optuženog Zorana Babića, saslušan je svjedok "O2-1" dana 11.05.2018. godine.

76. Svjedoci koji su saslušani na prijedlog odbrane optuženog Radenka Marinovića su: Novak Mršić i Milan Gavrilović dana 11.05.2018. godine, svjedoci Ilija Đukanović i "O3-1" dana 25.05.2018. godine, te svjedoci Mira Glušac i Radenko Grujić dana 06.07.2018. godine.

77. U svojstvu vještaka, pred Vijećem u ovom predmetu saslušani su: vještak Radojka Golijan, kao vještak predložen od strane Suda, dana 28.10.2016. godine, te

vještak Dalibor Nedić, na zajednički prijedlog odbrane optuženih Zorana Babića i Radneka Marinovića, dana 25.05.2018. godine.

78. U spis predmeta uložen je veliki broj materijalnih dokaza Tužilaštva, odbrane i Suda, čiji popis se nalazi u *Anexu A* ove presude.

79. Nakon što su stranke i branioci izjavili da nemaju prijedloge za dopunu dokaznog postupka, predsjedavajuća vijeća je, postupajući saglasno odredbi člana 276. ZKP BiH, objavila da je dokazni postupak završen.

D. ZAVRŠNE RIJEČI

a) Završna riječ Tužilaštva BiH

80. Tužilaštvo u svom završnom izlaganju na početku se osvrnulo na činjenice koje ukazuju na postojanje elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, obrazlažući dokaze na osnovu kojih se može utvrditi da je postojao širok i sistematičan napad na civilno stanovništvo, da su optuženi svjesni napada i da njihove radnje čine dio tog napada, diskriminatorni karakter posupanja optuženih i na kraju, da su isti počinili radnje u osnovi zločina koji im se stavlja na teret.

81. Tužilaštvo BiH smatra da su dokazane radnje izvršenja djela koja se optuženima stavljaju na teret u izmijenjenoj optužnici. Kada je u pitanju tačka 1. Optužnice, Tužilaštvo ističe da je jasno vidljivo da je svjedok "S1" direktni očevidac ubistva dva civila od strane optuženog Darka Mrđe, kojeg je odlično poznavao kao svog saborca, dok su svjedoci "S16" i "S14" u svojim iskazima potvrdili da je u Sredicama bilo ubistava civila bošnjačke nacionalnosti i da je u tom učestvovao Darko Mrđa. U tački 2. optužnice, Tužilaštvo navodi da su iskazi svjedoka "S6" i "S7" saglasni, kako u odnosu na odlučne činjenice, tako i u odnosu na sporedne okolnosti pod kojima je predmetno krivično djelo počinjeno, kao i da iskazi ovih svjedoka imaju uporište i u materijalnim dokazima Tužilaštva.

82. Na okolnosti događaja iz tačke 3. ističe se da su svi svjedoci, koji su svjedočili na navedene okolnosti, saglasno potvrdili okolnosti koje se tiču dana i mjesta, kao i

statusa lica koja su bila zatvorena, navodeći da se predmetni događaj desio 06.08.1992. godine u krugu logora Omarska, kao i da su svi logoraši bili civil. Također se naglašava da su povrede koje su zadobili Nihad Bašić i Nezir Krak, a koje su opisali svjedoci, potvrdio i vještak odbrane.

83. Tužilaštvo BiH, u pogledu tačke 4. optužnice, navodi da se iskazi svjedoka koji su svoje iskazi dali na ove okolnosti, logički nadovezuju u pojedinim odlučnim činjenicama, pa tako iz iskaza svjedoka "S2" proizilazi način izvođenja i premlaćivanja trojice civila iz autobusa od kojih je poznavao jednog i to lice Nihada Vejzovića. Dalje, svjedoci Ferid Mujadžić i Vahid Rizvanović potvrdili su da je te prilike izveden i drugi civil, Eniz Pađen, dok je svjedok Junuz Šahurić, pored Nihada Vejzovića i Eniza Pađena, potvrdio identitet i trećeg lica koje je te prilike pretučeno i koje se zove Jozo Matić. Također, navodi se da je bitna činjenica da su ovi svjedoci saglasni u pogledu identiteta lica koje je učestvovalo u fizičkom zlostavljanju logoraša, navodeći i prepoznajući u sudnici optuženog Darka Mrđu.

84. U vezi tačke 5. optužnice, Tužilaštvo BiH zaključuje da je vidljivo da je svjedok "S8" neposredni očevidac fizičkog zlostavljanja Dede Crnalića, Nezira Kraka i Muharema Nezirevića, kao i da su neposredni očevici, svjedoci "S1" i Eniz Suljanović, saglasno potvrdili da se u premlaćivanju Dede Crnalića najviše isticao Darko Mrđa, a što su u svom iskazu potvrdili i svjedoci Senad Crnalić i "S2", dok su svjedoci "S5" i Sead Softić vrlo uvjerljivo potvrdili da je Muharema Nezirevića izveo i fizički zlostavljao Darko Mrđa.

85. Kada je u pitanju posljednja tačka optužnice, Tužilaštvo smatra da iz svih provedenih dokaza jasno proizilazi da su dana 07.08.1992. godine, tijela osam ubijenih lica bačena u rijeku Vrbas, kao i da je dana 08.08.1992. godine na lokalitetu Karanovac u koritu rijeke Vrbas pronađeno osam mrtvih tijela, dok je jedno tijelo viđeno da je otplutalo Vrbasom. Prilikom identifikacije navedenih tijela, utvrđeno je da se radi o Nihadu Bašiću, Dedi Crnaliću, Neziru Kraku, Saidu Babiću, Samiru Džafiću, Osmanu Deniću, Kemalulu Jakupoviću i Zvonku Tokmadžiću, ali i da tijelo Jasmina Ališića nije pronađeno, te da navedena okolnost može upućivati na jedini logičan zaključak, a to je da se radi o tijelu koje je otplutalo Vrbasom.

86. Na kraju svog izlaganja, Tužilaštvo BiH se osvrnulo na iskaze svjedoka odbrane, ističući kako isti nemaju bilo kakva relevantna saznanja za predmet

optužbe i da ne mogu dovesti u pitanje dokaznu snagu izvedenih dokaza optužbe, koji, kada se cijene u cjelini i u međusobnoj vezi, stvaraju jedan logičan kontekst dešavanja, te neposredno potvrđuju učešće optuženih u počinjenju radnji opisanih u optužnici, zbog čega optužba predlaže da Sud optužene oglasi krivim i kazni u skladu sa zakonom.

b) Završna riječ odbrane optuženog Darka Mrđe

87. Odbrana optuženog Darka Mrđe, na samom početku izvođenja svoje završne riječi, osvrnula se na prethodni postupak koji se protiv optuženog vodio pred MKSJ, smatrajući kako sadašnji postupak kao cjelina nije bio pravičan u odnosu na optuženog, jer su u pitanje dovedene garancije u pogledu jednakosti stranaka i pravo na odbranu. Odbrana je nakon toga istakla kako osporava utvrđene činjenice, navodeći kako je Vijeće trebalo da izbjegne prihvatanje pravnih činjenica koje su predmet razumne sumnje, te da su u toku postupka izvedeni dokazi kojima su odbrane osporile određene utvrđene činjenice. Odbrana je također osporavala postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, ističući da je prevashodni cilj borbenih dejstava bio neutralisanje naoružanih muslimanskih formacija, te da je izveden veliki broj dokaza koji pokazuju da su na području opštine Prijedor postojale oružane snage.

88. Kada su u pitanju pojedinačne inkriminacije optuženog Darka Mrđe, odbrana u vezi tačke 1. optužnice smatra da je Tužilaštvo moglo utvrditi identitet svih nastradalih u Sredicama, ali i mnoge okolnosti oko njihovog stradanja i uvjeriti se da niko nije stradao na način kako to opisuje svjedok "S1", ali i da je nepobitno utvrđeno da su tog dana u Sredicama stradali Huse Begić i njegova dva sina, na koje okolnosti je saslušan svjedok odbrane "S12".

89. Osvrćući se na navode iz tačke 2. optužnice, odbrana prije svega ističe da osporava izmjene u ovoj tački, obzirom da se istom sada optuženom na teret stavlja ubistvo Sajida Sadića, a potvrđenom optužnicom optuženi se teretio za prisilni nestanak oštećenog. Odbrana navodi da je tijelo Sajida Sadića pronađeno kod pržionice kafe prema Bišćanima, a koja se nalazi oko dva kilometra od kuće oštećenog, gdje je vojska izvodila borbene aktivnosti, te da svi materijalni dokazi koje Tužilaštvo navodi, ustvari potvrđuje navode optuženog, a ne Tužilaštva. U pogledu činjeničnih navoda iz tačke 3. optužnice, odbrana ističe da je ključni svjedok

na okolnosti navedenog događaja, Vejsil Puškar, veoma sporan, iz razloga što je isti iznio neke detalje koji su u suprotnosti sa iskazima drugih svjedoka, ali i u suprotnosti sa ranije datim iskazima samog svjedoka. Tako branilac navodi da svjedok u svom iskazu iz 2010. godine ni jednom nije pomenuo optuženog, tvrdeći kako nije mogao da se sjeti njegovog imena, zbog čega odbrana smatra da sve nesaglasnosti ukazuju da izjava ovog svjedoka nije dovoljna da bi se optuženi oglasio krivim za premlaćivanje Nezira Kraka u Omarskoj. Također, kada je u pitanju premlaćivanje oštećenog Nihada Bašića od strane optuženog, odbrana navodi kako se tužilac poziva na iskaze svjedoka "S4", "S1" i Mustafe Puškara, koji navodno potvrđuju iskaz svjedoka Hazima Majkovića, te da je stac odbrane da ovi svjedoci upravo pobijaju iskaz svjedoka Majkovića, kako je to odbrana detaljno i obrazložila.

90. U vezi tačke 4. optužnice, odbrana smatra su iskazi svjedoka optužbe na navedene okolnosti ponovo preuveličani i nelogični, kao i da su to svjedoci koji u izjavama nisu pominjali ni događaj ni ime Darka Mrđe, a na glavnom pretresu ga odjednom poznaju, ali niko ništa ne zna o njemu. U tački 5. optuženi se tereti da je lišio života oštećenog Dedu Crnalića, te da je učestvovao u fizičkom zlostavljanju Nezira Kraka i Muharema Nezirevića, ali da odbrana smatra da je veoma teško utvrditi šta se zaista desilo sa Dedom Crnalićem na Manjači i da je nesporno da je isti smrtno stradao prilikom transporta od Omarske do Manjače, ali da ostaje pitanje kako, kad i na koji način. Kada je u pitanju fizičko zlostavljanje druga dva oštećena, odbrana, pored navedenog, ističe da je na glavnom pretresu saslušan i svjedok odbrane, Predrag Popović zvani Špaga, koji je potvrdio da je predvečer primljena jedna manja grupa zarobljenika, te da je u toku noći bilo blago maltretiranje i galama, ali samo radi održavanja discipline i reda, jer je bilo mnogo zarobljenika, a malo stražara, kao i da svjedok nije vidio nikakvo ubijanje i udaranje u toku te noći.

91. U posljednoj tački optužnice, odbrana se osvrnula na ubistvo Samira Džafića "Munje" od strane Jasmina Ališića "Jame", a sve po naređenju optuženog Darka Mrđe, navodeći da je ključni svjedok ovog događaja svjedok "S1", koji je potvrdio da je Jama udavio oca Harisa Bašića, koji je sa svjedok išao u školu. Odbrana smatra da Tužilaštvo BiH svoje tvrdnje zasniva na iskazima dva nepouzdana svjedoka, koja su vrlo blizu toga da budu optuženi i čiji iskazi nisu u saglasnosti sa drugim iskazima i dokazima.

92. Na kraju, odbrana zaključuje da optuženi nije imao pravično suđenje u ovom predmetu, te da mu se nije moglo ni suditi, ali i da, bez obzira na ove navode, odbrana tvrdi da Tužilaštvo BiH nije dokazalo ni opšte elemente djela, kao ni konkretne radnje optuženog, zbog čega predlaže da se isti oslobodi po svim tačkama optužnice.

c) Završna riječ odbrane optuženog Zorana Babića

93. Branilac optuženog Zorana Babića, advokat Slavica Bajić, kao ni sam optuženi, na početku ističu da nisu imali prigovora na izmijenjenu optužnicu. Imajući u vidu obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, odbrana Zorana Babića pridružila se izlaganju odbrane prvooptuženog.

94. Po pitanju primjene materijalnog prava, braniteljica smatra da primjena Krivičnog zakona BiH predstavlja kršenje člana 7. EKLJP i principa zakonitosti, te da se time krši i načelo primjene blažeg zakona. Ostaje pri navodima da je KZ BiH nepovoljniji po optuženog i da je Krivični zakon SFRJ, kao blaži zakon po optuženog, trebalo primijeniti u ovom slučaju.

95. Tačkom 6. izmijenjene optužnice, optuženi se tereti za ubistva Saida Babića zvanog Đuzin, Jasmina Aličića zvanog Jama i Nezira Kraka, te premlaćivanje Nihada Babića, Saida Babića i Nezira Kraka. Odbrana je u svom završnom izlaganju detaljno analizirala iskaze svjedoka, prvenstveno Tužilaštva, u kojima ukazuje na različitosti i kontradiktornosti. Konkretno, vezano za ubistvo Saida Babića, odbrana ističe da postoji više verzija, te je na tu okolnost analizirala iskaze svjedoka Asima Dedića, "S5", Predraga Kovačevića, Ferida Mujadžića, Eniza Suljanovića, Seada Softića, Vejsila Puškara, Hazima Majkovića, Zilhada Ćustića, "S4", Adila Draganovića, "O2-1", Muharema Murselovića i Miroslava Turnšeka. Nakon detaljne analize, odbrana navodi da se iz izjava pomenutih svjedoka može zaključiti da su isti sa ubistvom Seada Babića povezali i policajca Boška Grabeža, te da o tom ubistvu postoji više verzija koje se ne podudaraju jedna sa drugom.

96. Vezano za ubistvo Jasmina Aličića zvanog Jama, odbrana navodi kako se Tužilaštvo u završnoj riječi poziva na izjave svjedoka Asima Dedića, Ferida Mujadžića, Armina Aličića i svjedoka "S1", čije izjave odbrana također analizira u svom završnom izlaganju i ukazuje na njihove različitosti u odnosu na izjave drugih svjedoka, kao i na izjave date u istrazi, posebno naglašavajući da je svjedok Asim

Dedić jedini očevidac ovog ubistva. Odbrana iskaz ovog svjedoka dovodi u vezu sa iskazom svjedoka Seada Softića koji se izjašnjavao o ubistvu Saida Babića i koji nije izjavio da je tom ubistvu prethodilo ubistvo Jasmina Aličića, a kako je to izjavio svjedok Asim Dedić. Nakon analize materijalnih dokaza vezanih za identifikaciju ubijenih zatvorenika na Manjači, odbrana dolazi do zaključka da Jasmin Aličić nije ubijen u vrijeme obuhvaćeno optužnicom na Manjači, te da ga nije ni ubio optuženi Zoran Babić.

97. Nakon detaljne analize izjava svjedoka "S11", Eniza Suljanovića, "S15", Derviša Mujkanovića, Zilhada Ćustića, "S8", a koji su saslušani na okolnost ubistva Nezira Kraka, odbrana ukazuje na više verzija svjedočenja, te naglašava da je svjedok "S11" jedini očevidac ubistva. Između ostalog, navodi i dokaz odbrane koji je proveden vještačenjem po vještaku Daliboru Nediću, specijalisti sudske medicine, u čijem nalazu je konstatovano da se radi o povredama strelne rane na glavi, a ne ubodnim ranama u gornjem dijelu tijela, kako se navodi u optužnici.

98. Odbrana ostaje pri prigovoru presuđene stvari, koji je isticala i u toku postupka, budući da je optuženi Zoran Babić već u ranijim postupcima osuđen za krivična djela zločina protiv čovječnosti, te ističe da se radi o jedinstvenosti krivičnog djela. Na kraju, odbrana smatra da Tužilaštvo nije van svake razumne sumnje dokazalo odgovornost optuženog za krivična djela iz izmijenjene optužnice, te da je jedina moguća opcija Suda, u skladu sa pretpostavkom nevinosti i načelom *in dubio pro reo*, presuda kojom se optuženi oslobađa od optužbe.

d) Završna riječ odbrane optuženog Radenka Marinovića

99. Na početku svog izlaganja, odbrana ističe da se pridružuje svim navodima druge dvije odbrane koje tvrde da Tužilaštvo nije dokazalo postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, a posebno učešće optuženog Marinovića u istom. U osvrtu na konkretne radnje koje su optuženom stavljene na teret, odbrana se prvobitno osvrće na iskaze svjedoka Tužilaštva u odnosu na okolnosti iz tačke 3. optužnice, kojom tačkom se optuženom stavlja na teret da je učestvovao u fizičkom zlostavljanju oštećenog Nihada Bašića ispred logora Omarska. Tako odbrana navodi da se optužba u ovom dijelu zasniva na svjedočenju svjedoka Hazima Majkovića, te da je postupajući tužilac u završnoj riječi pogrešno interpretirao iskaz ovog svjedoka, čije svjedočenje nije pouzdano ni u odnosu na

optuženog Darka Mrđu. Odbrana također ističe da je ključni svjedok ovog događaja svjedok Vejsil Puškar, za koga ističe da “krpi” sve praznine koje u ovom predmetu ima Tužilaštvo, tvrdeći da isti prije rata nije poznavao nikoga od optuženih, pa ni optuženog Radenka Marinovića.

100. Tačkom 6. optužnice, optuženi Radenko Marinović tereti se da je lišio života Nihada Bašića na Manjači i to tako što ga je ubo nožem više puta u predjelu prsa, koju tvrdnju je jedini izjavio svjedok Vejsil Puškar. Odbrana skreće pažnju na fotografije nastradalog koje je Vijeće imalo prilike vidjeti u toku postupka, a na kojima se vidi da ne postoje povrede na tijelu, kao i da je vještak Dalibor Nedić u svom detaljnom nalazu i mišljenju utvrdio da uzrok smrti oštećenog nisu ubodne rane u predjelu prsa i grudnog koša, odnosno, da na tijelu nema nikakvih ubodnih rana. Branilac također tvrdi da svjedok Vejsil Puškar nikako nije mogao poznavati optuženog, navodeći kako svjedok ne zna roditelje ni drugove optuženog, niti čime se isti bavio, te da ne zna čak ni da je optuženi poznati džudista.

101. U svom zaključku, odbrana ističe da je sigurna da će Vijeće, pravilnom ocjenom dokaza, utvrditi pravu istinu, a to je da optuženi nije fizički zlostavljao i lišio života oštećenog Nihada Bašića, te da oslobodi od svih optužbi.

II OPŠTA OCJENA DOKAZA

102. Nakon što je Vijeće u smislu člana 281. ZKP BiH savjesno i sadržajno ocijenilo svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, koji su izvedeni na glavnom pretresu, te prethodno analizirajući navode optužbe i odbrane, utvrđeno je činjenično stanje kao u izreci iz slijedećih razloga.

103. Član 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se ne dokaže njegova krivnja.¹⁸ Tužilac stoga nosi teret utvrđivanja krivice

---

¹⁸ Član 3. stav 1. ZKP BiH navodi da „se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomocnom presudom ne utvrdi njegova krivnja”. Ova odredba je u skladu sa svim glavnim institutima o ljudskim pravima. *vidjeti*, Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 6. stav 2; Međunarodna konvencija o civilnim i političkim pravima, član 14. stav 2.

optuženog, i u skladu sa članom 3. stav 2. ZKP BiH optužba to mora uraditi izvan razumne sumnje.¹⁹

104. Činjenica da odbrana nije osporavala određene činjenične navode sadržane u optužnici ne znači da je vijeće prihvatilo te činjenice kao dokazane. Teret dokazivanja ostao je na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, Vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatilo, kada je odlučilo da su ispunjena obilježja krivičnog djela za koje se optuženi terete.

105. U skladu sa odredbom člana 15. ZKP BiH, vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.²⁰ Prema tome, optužbe protiv optuženih su pažljivo razmotrene, uključujući i sve uložene dokaze. Prilikom ocjene dokaza izvedenih tokom glavnog pretresa, Vijeće je poklonilo dužnu pažnju, između ostalog, pojedinačnim okolnostima svjedoka, kao i njihovog mogućeg učešća u događajima i rizika da sebe inkriminiraju, te njihovom odnosu sa optuženima. Vijeće je također razmotrilo internu konzistentnost svjedočenja svakog svjedoka tokom direktnog ili unakrsnog ispitivanja i uporedilo ga sa izjavama koje su dali tokom istrage.

106. Ponekad se usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjave koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo više od dvadeset godina od događaja navedenih u optužnici, te je opravdano očekivati da je protok vremena uticao na tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka.

107. Također, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim razgovorima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravdano očekivati da se sjeti dodatnih detalja. Naravno, ovakve situacije Vijeće je pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

108. Vijeće je svoju konačnu odluku temeljilo prvenstveno na usmenim i neposrednim svjedočenjima na glavnom pretresu, pri čemu su izvjesne

---

¹⁹ Član 3. stav 2. ZKP BiH navodi da "sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog."

²⁰ Član 15. ZKP BiH navodi da: "...postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima".

nedosljednosti između iskaza različitih svjedoka predstavljale relevantan faktor u procjeni njegove dokazne težine. Istovremeno, značajno je naglasiti da ove nedosljednosti nisu nužno diskreditovala cijelo svjedočenje svjedoka. Dakle, ako je svjedok detaljno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije nisu nužno dovele u pitanje istinitost takvog dokaza. U svakom slučaju, razlozi prihvatljivosti pojedinih iskaza, te ocjena njihovog kredibiliteta i osnovanosti, detaljno su obrazloženi u odnosu na krivicu svakog optuženog ponaosob.

PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

109. Obzirom da je odbrana u završnim riječima predlagala primjenu Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), smatrajući ga blažim za počinioca, Vijeće će u dijelu koji slijedi obrazložiti razloge opravdanosti primjene Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine na konkretan slučaj.

110. Naime, princip zakonitosti imperativno je propisan članom 4. ZKP BiH i članom 7. stav (1) EKLJP koja ima prioritet nad svim ostalim zakonima Bosne i Hercegovine (član 2. stav (2) Ustava BiH), dok je članom 7.(1) EKLJP propisan opšti princip koji zabranjuje izricanje teže kazne od one koja je bila na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela.²¹ Međutim, stav (2) člana 7. EKLJP sadrži značajan izuzetak u odnosu na stav (1) istog člana, gdje kaže da *“ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda”*.

111. Članom 15. stav (1) i (2) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima UN-a osiguravaju se slične međunarodne odredbe koje se trebaju smatrati *lex superioris* u vezi sa *“...opštim pravnim načelima koje priznaje međunarodna zajednica”*.²²

---

²¹ (1) *“Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.”*

²² Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. decembra 1966. godine, Stupio na snagu 23. marta 1976. godine, u saglasnosti sa članom 49., član 15: „1. Niko se neće smatrati krivim za djela ili propuštanja koja nisu predstavljala krivično djelo prema domaćem ili međunarodnom pravu u vrijeme kada su bila počinjena. Isto tako, neće se izreći teža kazna od one koja se mogla primjeniti u trenutku kada je krivično djelo bilo izvršeno. Ako kasnije, poslije izvršenja djela, zakonskom odredbom bude predviđena primjena lakše kazne, prijestupnik će se time koristiti. 2. Ništa se u ovom članu ne protivi suđenju i osudi lica zbog radnji ili ropuštanja koja su se u vrijeme kada su počinjena, smatrala za krivična djela prema općim pravnim načelima koja priznaje međunarodna zajednica.

112. Primjena KZ BiH na konkretno krivično djelo temelji se na odredbi člana 4a. KZ BiH: “članovi 3. i 4. ovog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava.” Ovom odredbom je, zapravo, učinjen izuzetak od opštih načela navedenih u članovima 3. i 4. KZ BiH u smislu da ovi članovi ne dovode u pitanje suđenje i kažnjavanje neke osobe za svako činjenje ili nečinjenje koje predstavlja krivično djelo zločini protiv čovječnosti, a koje kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

113. Običajni status odgovornosti i kažnjavanja zločina protiv čovječnosti i individualne krivične odgovornosti za njegovo izvršenje tokom 1992. godine je 3. maja 1993. godine potvrdio generalni sekretar UN-a u svom izvještaju Vijeću sigurnosti o rezoluciji 808, Međunarodna pravna komisija (1996. godine), te praksa MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR).

114. Zločini protiv čovječnosti u vrijeme izvršenja inkriminiranih radnji nisu bili propisani kao krivično djelo u KZ-u SFRJ, ali čine imperativni princip međunarodnog prava i nesporno je da su 1992. godine bili sastavni dio međunarodnog običajnog prava.²³ Zločini protiv čovječnosti su zločini po međunarodnom pravu u univerzalnom smislu nadležnosti za procesuiranje tako da i osuda za takva djela, prema zakonu koji je naknadno propisao i utvrdio ovo djelo kao krivično djelo i propisao posebnu krivičnu sankciju nije suprotno članu 7. stav (1) EKLJP.

115. Ovakav stav zauzet je i u predmetu broj 51 891/99, *Naletilić protiv Hrvatske*, u kojem predmetu je aplikant isticao iste prigovore kao i odbrana u ovom predmetu, ali u odnosu na Statut MKSJ.

116. Pored toga, Vijeće nalazi neosnovanim prigovore odbrane, da je preuzeti Krivični zakon SFRJ bio blaži za počinioca sa aspekta zapriječene kazne, odnosno nalazi navedeni prigovor irelevantnim, obzirom da predmetno krivično djelo nije ni bilo propisano u KZ SFRJ.

117. Odbrana također, kao primjere primjene KZ SFRJ navodi druge predmete Suda BiH, međutim, Vijeće u tom pravcu nalazi korisnim naglasiti da predmeti na

---

²³ Odluka Evropskog suda za ljudska prava, *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine*, broj 51552/10 od 26.08.2010. godine

koje ukazuje odbrane nemaju bitnih sličnosti sa ovim predmetom, kako sa činjeničnog tako ni sa pravnog aspekta. Naime, predmeti na koje se odbrana pogrešno referira odnose se na krivična djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, koji su identično propisani po oba zakona, dok je krivično djelo za koje su optuženi oglašeni krivima, pravilno kvalifikovano kao Zločini protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav (1) tačka h) u vezi sa tačkom a) i k) istog stava istog člana KZ BiH, propisano samo Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine.

ZAKONSKA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI IZ ČLANA 172. KZ BIH

118. Potvrđenom optužnicom Tužilaštva BiH optuženima se stavlja na teret izvršenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) i k) KZ BiH, sve u vezi člana 29. i 180. stav 1. KZ BiH.

119. Kako bi ispitalo da li su radnjama optuženih ostvarena sva obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, Vijeće je detaljno analiziralo sve provedene dokaze u svjetlu njegovih opštih i pojedinačnih elemenata.

120. Navedena zakonska odredba u relevantnom dijelu glasi:

Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

a) *lišenje druge osobe života (ubistvo);*

.....

h) *progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;*

.....

k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

121. Kako je to dalje navedeno u potvrđenoj optužnici, optuženi su se teretili i za individualnu krivičnu odgovornost po članu 180. stav 1. KZ BiH, koja je jedno od temeljnih načela i međunarodnog krivičnog prava, predviđena posebno za počinjenje najtežih krivičnih djela iz glave XVII KZ BiH.

122. Navedena odredba u relevantnom dijelu glasi:

„Osoba koja planira, pokrene, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela iz člana 171. (Genocid), 172. (Zločini protiv čovječnosti), 173. (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva), 174. (Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika), 175. (Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika), 177. (Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja), 178. (Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu) i 179. (Povrede zakona ili običaja rata) ovog zakona, individualno je odgovorna za to krivično djelo.“

123. Jedna od značajnih odrednica navedene odredbe je to što službeni položaj bilo kojeg optuženog, bilo da se radi o šefu države ili vlade, ili o odgovornoj službenoj osobi vlade, ne oslobađa takvu osobu krivične odgovornosti niti utječe na ublažavanje kazne.

124. Stav 1. citirane odredbe KZ BiH predviđa različite oblike saučesništva u širem smislu pri izvršenju navedene kategorije krivičnih djela. Prije svega, radi se o oblicima počinjenja krivičnih djela, ali i većem broju radnji saizvršilaštva koje karakterizira bitno drugačiji način određenja nego je to slučaj kod tzv. *opštih krivičnih djela*.²⁴

125. Analizirajući sve elemente citirane odredbe, Vijeće je ustanovilo postojanje individualne krivične odgovornosti optuženih u odnosu na sve radnje za koje su oglašeni krivim, jer su iste počinili neposredno i lično, pa Vijeće ovaj zaključak ne nalazi potrebnim obrazlagati ponovo u dijelu presude koji govori o krivici optuženih.

---

²⁴ Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, Vijeće Evrope i Evropska Komisija, Sarajevo, 2005., str.593.

126. Optuženima se stavlja na teret i da su u počinjenju inkriminiranih radnji djelovali u svojstvu saizvršilaca, što je obučeno odredbom člana 29. KZ BiH, koja propisuje *“Ako više osoba, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući šta drugo, čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učini krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo”*.

127. Prema odredbi člana 29. KZ BiH, saizvršilaštvo postoji kada više lica zajednički izvrše krivično djelo učestvovanjem u izvršenju krivičnog djela ili preduzimajući nešto drugo, čime se na odlučujući način doprinosi izvršenju krivičnog djela.

128. Preciznije, saizvršilaštvo je oblik izvršilaštva koji postoji kada više lica, koja ispunjavaju sve uslove koji se zahtijevaju za izvršioca, na osnovu zajedničke odluke, svjesno i voljno, učine određeno krivično djelo, tako da svaki od saizvršilaca u tome daje svoj doprinos, koji je bitan i bez kojeg krivično djelo ne bi bilo ostvareno ili ne bi bilo ostvareno na zamišljen način.

129. Prema tome, pored zajedničkog djelovanja više lica u ostvarenju datog djela, potrebno je da kod njih postoji i svijest o tome da izvršeno djelo predstavlja zajednički rezultat njihovih radnji.

130. Ovaj vid odgovornosti ustanovljen je u odnosu na sve optužene, a Vijeće će svoj zaključak u tom pravcu detaljnije elaborirati u dijelu presude koji govori o njihovoj krivici za zločine počinjene ispred logora Omarska, odnosno Manjača.

A. OPŠTI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI

131. Vijeće će u daljem izlaganju iznijeti svoj zaključak o postojanju opštih elemenata koji su uslov egzistiranja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, a čije postojanje je ustanovljeno temeljnom ocjenom svih provedenih dokaza.

132. Naime, iz zakonske definicije krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, a u vezi sa radnjama izvršenja navedenim u izreci presude, za

koje su optuženi oglašeni krivim, proizilaze sljedeći opći elementi ovog krivičnog djela:

- *postojanje širokog ili sistematičnog napada,*
- *da je djelo optuženog učinjeno kao dio takvog napada,*
- *da je napad usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva,*
- *da je optuženi znao za takav napad*

133. Vijeće će u dijelu presude koji slijedi, obrazložiti zaključke o postojanju svih opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172, KZ BiH za koje su optuženi u konačnici i oglašeni krivim.

1. Postojanje širokog ili sistematičnog napada

134. Vijeće je na osnovu svih provedenih dokaza nesumnjivo zaključilo da se u vremenskom periodu od kraja mjeseca maja 1992. godine do kraja avgusta 1992. godine, na području opštine Prijedor odvijao širok i sistematičan napad vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, koji je bio usmjeren protiv nesrpskog civilnog stanovništva navedene opštine.

135. Prilikom utvrđivanja prirode napada, Vijeće je analiziralo odredbu člana 172. stav 2. tačka a) KZ BiH, koja propisuje da je napad u kontekstu citirane odredbe zapravo „*ponašanje koje uključuje višestruko činjenje djela iz stava 1. ovog člana, protiv bilo kojeg civilnog stanovništva na osnovi ili u cilju državne politike ili politike neke organizacije da se učini takav napad*“.

136. U tom kontekstu, Vijeće će prvo obrazložiti dokaze kojima je utvrđeno postojanje podelenata ovog krivičnog djela, odnosno postojanje politike da se poćini napad, što u konkretnom zahtijeva da je (1) *postojala državna ili organizaciona politika da se učini napad* i (2) *da je napad zapravo preduzet na osnovu ili u cilju te politike*.

137. Iako je stav Vijeća MKSJ u predmetu *Krnojelac*, da prema međunarodnom običajnom pravu radnje optuženog ne moraju nužno biti povezane sa nekom

politikom ili planom, Vijeće je u konkretnom slučaju ipak ustanovilo postojanje politike u čijem cilju je napad izvršen.

138. Na osnovu iskaza saslušanih svjedoka, nesporno je da obrazac ponašanja pripadnika srpskih vojnih i paravojnih snaga nije mogao biti rezultat ishitrenog samovoljnog ponašanja. Naprotiv, sve okolnosti predmeta jasno ukazuju da je postojalo udruženo djelovanje vojske i policije Srpske republike BiH, uključujući i paravojne formacije. Navedeno djelovanje nesumnjivo se može posmatrati kao sprovođenje politike koja je postojala na višem nivou, a koja je jasno ispoljena u zvaničnim dokumentima tog vremena koje je donosila Skupština Srpskog naroda u BiH.

139. Navedno je potkrijepljeno činjenicama koje su prihvaćene kao utvrđene u ovom predmetu:

Na teritoriji Bosne i Hercegovine oružani sukobi su izbili najkasnije u aprilu 1992. godine, u vezi sa proglašenjem nezavisnosti Bosne i Hercegovine i Srpske Republike, i oni su nastavljeni i poslije decembra 1992. godine.

Dana 24. oktobra 1991. osnovana je Skupština srpskog naroda Bosne i Hercegovine (Skupština bosanskih Srba).

Dana 9. i 10. novembra 1991. održan je plebiscit na kojem je srpski narod trebao da se izjasni da li želi ostati u Federativnoj Jugoslaviji. Malo je nesrba učestvovalo u plebiscitu. Skupština bosanskih Srba objavila je 21. novembra sljedeće rezultate: 99,9 procenata od 1.162.032 Srba koji su glasali i 99,1 procenata od 49.342 nesrba koji su glasali, glasali su za ostanak u Jugoslaviji.

Dana 21. novembra 1991.g., Skupština bosanskih Srba je usvojila rezoluciju kojom se daje puna podrška JNA u odbrani zajedničke države Jugoslavije i proglašava mobilizacija svih Srba u Bosni i Hercegovini.

Skupština srpskog naroda u BiH je dala preporuku 11.12.1991. godine da se osnuju zasebne (srpske) skupštine opština na područjima gdje su Srbi u manjini.

Dana 19. ili 20. decembra 1991. donesen je dokument pod nazivom "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim uslovima". Dokument je uručen učesnicima sastanka visokih predstavnika SDS-a.

Dana 9. januara 1992. Skupština bosanskih Srba je jednoglasno proglasila "Srpsku Republiku Bosne i Hercegovine" kao federalnu jedinicu Jugoslavije.

Na sjednici održanoj 7. januara 1992. [...] srpski odbornici u Skupštini opštine Prijedor i predsjednici mjesnih opštinskih odbora SDS-a sprovedli su gorepomenutu odluku i proglasili Skupštinu srpskog naroda opštine Prijedor. Odlučeno je da će u Skupštini biti 69 odbornika, 28 Srba iz Skupštine opštine Prijedor i 41 predsjednik mjesnih odbora SDS-a. Za predsjednika te Skupštine izabran je Milomir Stakić.

17. januara 1992. Skupština srpskog naroda opštine Prijedor jednoglasno je donijela odluku o pripajanju ARK-u. U odluci koju je potpisao predsjednik Skupštine, dr. Milomir Stakić, Skupština prihvata "pripajanje Srpskih teritorija opštine Prijedor Autonomnoj regiji Bosanska krajina"

Krizni štab je formalno osnovan 20. maja 1992. godine kada je Skupština opštine usvojila "Odluku o organizaciji i radu kriznog štaba opštine Prijedor" [...] Krizni štab opštine Prijedor [je] preuzeo dužnosti Skupštine [...] srpskog naroda opštine Prijedor osnovana 7. januara 1992. godine [...].

Dana 22. maja 1992. Krizni štab je, "polazeći od konkretne situacije i uslova", usvojio "Odluku o izvršenju mobilizacije na području opštine Prijedor". U toj odluci se kaže da su svi vojni obveznici raspoređeni u devet ratnih jedinica, uključujući 343. motorizovanu brigadu, dužni odmah se javiti na dužnost, a za neodazivanje "snosiće se odgovornost utvrđena zakonom".

Na osnovu odluka Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine i zaključaka Savjeta za narodnu odbranu, Krizni štab je, s priličnim zakašnjenjem, 29. maja 1992. usvojio sljedeći zaključak: Formiranjem Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine prestaje potreba za postojanjem Srpske TO koja ulazi u sastav i pod komandu Regije. Osim toga, Krizni štab je usvojio odluku da se komandant Srpskog

TO-a Prijedor, major Kuruzović, stavlja pod komandu komande Regije. [O]vo restrukturiranje [je] značilo da je svih 1.000-2.000 ljudi iz TO-a stavljeno pod komandu komandanta 343. motorizovane brigade, pukovnika Arsića.

Skupština srpskog naroda u BiH izglasala je 11. decembra 1991. godine preporuku za osnivanje posebnih srpskih opština. Otvoreno proklamovani cilj ove odluke bio je "razvaljivanje postojećih opština gdje Srbi nisu u većini."

Nakon što je 19. decembra 1991. godine, Glavni odbor SDS-a objavio dokument pod naslovom "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima", to uputstvo je postalo nacrt za preuzimanje vlasti od strane bosanskih Srba u opštinama u kojima oni predstavljaju većinu stanovništva [dalje u tekstu: Varijanta A] i opštinama gdje su u manjini [dalje u tekstu: Varijanta B]. Formulirani cilj Uputstva s varijantom A i B bio je "provođenje plebiscitarne odluke kojom se srpski narod u Bosni i Hercegovini opredijelio da živi u jedinstvenoj državi" i "povećanje mobilnosti i spremnosti za odbranu interesa srpskog naroda"

Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. biti preimenovana u Republiku Srpsku. Ona se sastojala od srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina.

Dana 30. aprila 1992. SDS je uz pomoć policije i vojnih snaga preuzeo kontrolu nad Prijedorom. Vojnici JNA zauzeli su sve značajne institucije u gradu i proglasili svoju namjeru da preimenuju ovu opštinu u "Srpsku opštinu Prijedor". Osnovan je lokalni krizni štab koji je upravljao tim područjem i provodio odluke centralnog kriznog štaba ARK-a sa sjedištem u Banjoj Luci. Odmah su počela zlostavljanja ne-Srba.²⁵

---

²⁵ Činjenice sa oznakom paragrafa i izvornika-presude MKSJ detaljno su pobrojane u Aneksu A ove presude

140. Navedene činjenice potkrijepljene su i materijalnim dokazima Tužilaštva BiH²⁶ uloženi u spis, među kojima je i Odluka o pripajanju opštine Prijedor Autonomnoj regiji Krajina.²⁷

141. Nadalje, ovaj opšti element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, zahtjeva postojanje širokog ili sistematičnog napada, a imajući u vidu da odredbe Krivičnog zakona BiH ne daju pobližu definiciju navedenog pojma, Vijeće se prilikom ocjene

---

²⁶ **T – 5** - Odluka o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik, broj 1/92, od 24.10.1991. godine; (dokaz skeniran pod brojem 4 na optičkom mediju pod tačkom 117);

T – 6 - Odluka o proglašenju Ustava Srpske Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 3, od 16.03.1992. godine;

T – 7 - Deklaracija o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 2, od 27.01.1992. godine)

T – 8 - Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Republike Srpske, broj 22, od 26.11.1992. godine)

T – 9 - Prepis Odluke o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, broj 02-130/92 od 12.05.1992. godine;

T – 10 - Zakon o unutrašnjim poslovima („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 4, od 23.03.1992. godine)

T – 11 - Zabilješke Srpske demokratske stranke BiH, Savjet stranke od 15.10.1991. godine (dokaz skeniran pod brojem 27 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 12 - Dopis SDS BiH, Opštinski odbor SDS Novi Travnik upućen Glavnom odboru SDS BiH, od 19.10.1991. godine, o uvođenju vanrednog stanja (dokaz skeniran pod brojem 30 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 13 - Sveska zapisnika sa sastanaka Opštinskog odbora SDS Prijedor, Arhivska knjiga broj 7, god. 1991 (dokaz skeniran pod brojem 33 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 14 - Stenografske bilješke konstituirajuće sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 24. oktobra 1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 1 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 15 - Stenografske bilješke Druge sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 21. novembra 1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 2 na optičkom mediju pod 114);

T – 16 - Zapisnik sa 10. Zajedničke sjednice Gradskog i Izvršnog odbora SDS Sarajevo održane 27.11.1991. godine, SDS BIH, Gradski odbor broj 01-75-1/91; (dokaz skeniran pod brojem 31 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 17 - Stenogram 3. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 11.12.1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 5 na optičkom mediju 114);

T – 18 - Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima, SDS BIH, Glavni odbor od 19.12.1991. godine (dokaz skeniran pod brojem 6 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 19 - Stenogram 4. sjednice Skupštine od 21.12.1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 32 na optičkom mediju 114);

T – 20 - Skraćeni zapisnik sa sastanka OO SDS Prijedor i Kluba odbornika SDS održanog 27.12.1991. godine u 18,00 sati (dokaz skeniran pod brojem 34 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 21 - Odluka o proglašenju Skupštine srpskog naroda opštine Prijedor, od 07.01.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 35 na optičkom mediju pod tačkom 114);

T – 22 - Stenografske bilješke 5. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 09.01.1992. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 7 na optičkom mediju pod 114);

²⁷ **T-23** - Odluka o pripajanju Autonomnoj regiji Bosanska Krajina, Skupština srpskog naroda opštine Prijedor broj broj 3/92 od 17.01.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 36 na optičkom mediju pod tačkom 114);

dokaza rukovodilo do sada uspostavljenom praksom MKSJ i Suda BiH o ovom pitanju.

142. Tako su u presudi Žalbenog vijeća Međunarodnog Krivičnog Suda za bivšu Jugoslaviju u predmetu *Kunarac, Kovač i Vuković*, definisani faktori pri ocjenjivanju rasprostranjenosti ili sistematičnosti napada.²⁸

„U procjenjivanju što napad čini „rasprostranjenim“ ili „sistematskim“, sudsko vijeće mora prvo identifikovati stanovništvo koje je objekt napada a zatim, u svjetlu metoda, sredstava, resursa i rezultata napada na to stanovništvo, ustanoviti da li je napad doista bio rasprostranjen ili sistematski. Posljedice napada po ciljano stanovništvo, broj žrtava, priroda djela, eventualno sudjelovanje zvaničnika ili predstavnika vlasti, ili bilo koji raspoznatljivi obrazac zločina mogu se uzeti u obzir kako bi se utvrdilo da li taj napad na civilno stanovništvo ispunjava jedan od uslova, odnosno, da li je „rasprostranjen ili „sistematski“, ili pak ispunjava oba uslova.“

143. Detaljnije, pojam „rasprostranjen“ definiše se u presudi Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu protiv *Kordića i Čerkeza*²⁹, te u prvostepenoj presudi u predmetu *Blaškić*, čiji paragraf 206. navodi da se: *“koncept "rasprostranjenog" može definisati kao masovna, česta akcija velikih razmjera sprovedena kolektivno sa znatnom ozbiljnošću i uperena protiv mnoštva žrtava”.*

144. Koncept "sistematskog" može se definisati kao temeljno organizovan i redovan obrazac zasnovan na zajedničkoj politici sa znatnim javnim ili privatnim sredstvima. Ne postoji uslov da ova politika mora biti formalno usvojena kao politika države. Međutim neka vrsta unaprijed smišljenog plana ili politike mora da postoji".³⁰

145. Nadalje, pod rasprostranjenošću napada podrazumijevaju se *“široke razmjere počinjenih djela i broja žrtava”.*³¹

146. Nakon preuzimanja vlasti, srpsko rukovodstvo je nastojalo u opštini Prijedor postići stanje spremnosti za rat. Prijedorski Krizni štab je počeo da uvodi ograničenja za stanovnike Prijedora koji nisu bili Srbi. Naročito su izdavani proglassi da se treba

²⁸ Presuda Žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac i dr.* od 12.06.2002. godine; paragraf 95.

²⁹ Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kordić i Čerkez* od 26.2.2001. godine; paragraf 179.

³⁰ Presuda Pretresnog vijeća MKSR u predmetu *Akyjesu*, paragraf 580.

³¹ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Blaškić* od 03.03.2000. godine, paragraf 206.

predati svo oružje. Stvaranje atmosfere straha u opštini Prijedor kulminiralo je dogovorom članova Kriznog štaba da oružane snage upotrijebe protiv civilnog stanovništva i da uspostave logore Omarska, Keraterm i Trnopolje.³²

147. Napadi su se [...] dešavali širom opštine Prijedor i to prvo u Hambarinama i Kozarcu, a zatim su se proširili na cijelo područje Brda. [...]³³

148. Snage bosanskih Srba su sredinom 1992. razorile sela u opštini Prijedor u kojima su živjeli bosanski Muslimani - Bišćane, Kozarušu, Kamićane, Kevljane, Rakovčane, Čarakovo i Rizvanoviće. Kuće su opljačkane i zapaljene. Pripadnici VRS-a su na kamione tovarili stvari koje su pripadale vlasnicima nesrbima.³⁴

149. Do 1992. godine gotovo cijelo stanovništvo sela Čarakovo bili su bosanski Muslimani. Dana 23. jula 1992. godine tenkovi vojske bosanskih Srba napali su Čarakovo, poslije nekoliko zahtjeva mještanima da predaju oružje koje su zadužili. U tom napadu ubijeno je najmanje 16 civila. Trojica su ubijena iz vatrenog oružja ispred svojih kuća.³⁵

150. Tako svjedok "S5" navodi kako, nakon granatiranja sela Hambarine, Bošnjaci nisu izlazili iz svojih kuća i sve informacije dobijali su preko Radija Prijedor. Nakon tog napada, svjedok navodi da su počela hapšenja nesrba po Prijedoru, a kada su smijenili legalno izabranog predsjednika opštine, postavili su svog, te su Bošnjaci masovno počeli dobijati otkaze iz svih preduzeća, tako da je u gradu ostao veoma mali broj, uglavnom ljudi iz miješanih brakova i poslušnika koji su pristali na novu vlast. Sjeća se da ih je 30.05.1992. godine probudila pucnjava, nakon čega su proziva nesrpsko stanovništvo preko radija da stave bijele čaršafe na prozore kuća, izražavajući tako lojalnost. Tada su im policajci u plavim maskirnim uniformama tražili da predaju oružje, novac i dragocjenosti, nakon čega su svjedoka priveli, zajedno sa još dvadesetak ljudi, u policijsku stanicu na saslušanje i poslije toga u logor Omarska.³⁶

---

³² Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu protiv *Milomira Stakića*, od 31.07.2003. godine, paragraf 474, 475, 476 i 477 (utvrđena činjenica)

³³ *Ibid*, paragraf 630. (utvrđena činjenica)

³⁴ Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Brđanin*, od 01.09.2004. godine, paragraf 625.

³⁵ *Ibid*, paragraf 410.

³⁶ Transkript saslušanja svjedoka od 14.10.2016. godine

151. Svjedok "S8"³⁷ priča o ubistvima koja su se desila i prije samih sukoba u Prijedoru, te o postavljenim punktovima na izlazu uz Dubičku cestu, u Donjoj Puharskoj i na skretanju za Čereke. Izjavio je kako se Bošnjaci nisu mogli slobodno kretati, te da je čuo preko radija da je SDS preuzeo vlast u Prijedoru i da Bošnjaci moraju predati uniforme i naoružanje, što su i učinili. Jedno dana je na razglas rečeno da sve bošnjačke kuće moraju postaviti bijelu zastavu na kuće i da niko ne smije ići od svoje kuće. Vidio je tenk kako ide iz pravca Dubičke ceste, iza kojeg su bili vojska, kamioni i autobusi, koje prilike su prilazili kućama i tražili da se preda legalno naoružanje, nakon čega su "potovareni" na kamione i autobuse, te odvezeni u logor Omarska. Tog dana odvedeni su svi muškarci koji su se zatekli na tom području, većinom Bošnjaci, a bilo je i nekoliko pripadnika hrvatske nacionalnosti.

152. I svjedoka Sabriju Bećirbegovića odvela su lica u šarenim maskirnim uniformama i s kalašnjikovima, kada je svjedok vidio svog radnog kolegu, Branu Pavlovića, koji mu je rekao da ga mora odvesti u pritvor, te je svjedok prošao kroz kordon policije, navodeći da su ga "sve i jedan udarili". U stanici su ga pretukli, gdje je proveo noć sa još osam pritvorenika, te su ujutro prevezeni u logor Omarska, jer u Keratermu nije bilo mjesta.³⁸

153. I svjedoci Namka Bašić, Enes Kapetanović, Senad Kapetanović i Ferid Mujadžić svjedočili su na okolnost preuzimanja vlasti od strane Srba u Prijedoru, pozivu nesrpskom stanovništvu na predaju oružja, činjenici da ovo stanovništvo nije imalo vojne jedinice i naoružanje da bi pružilo bilo kakav otpor ili odbijalo napade od strane srpske vojske i policije, zatim o granatiranju i ulasku vojske i policije Srpske republike BiH u naselja Hambarine, Kozarac, Zecovi, Čarakovo, Rizvanovići, Gornja i Donja Puharska, a koja mjesta su bila naseljena uglavnom većinskim bošnjačkim stanovništvom koje je zarobljavano i odvođeno u logore.

154. Svjedoci S5", "S17", Senad Kapetanović, Sabrija Bećirbegović, Asim Dedić, Vahid Rizvanović, Junuz Šahurić, Ferid Mujadžić, Agnesa Knežević, Suad Denić, Eniz Suljanović i drugi, potvrdili su da je navedeni napad bio usmjeren isključivo prema bošnjačkom i hrvatskom stanovništvu opštine Prijedor, a koje stanovništvo je ciljano odvođeno u logore Omarska i Keraterm.

---

³⁷ Transkript saslušanja svjedoka od 28.10.2016. godine, strana 14

³⁸ Transkript saslušanja svjedoka od 10.02.2017. godine

155. Za razliku od pojma oružanog sukoba, izraz „napad“ u okviru krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti prema prihvaćenoj praksi MKSJ nije ograničen na upotrebu oružane sile, nego obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva“³⁹

156. Vijeće zaključuje da su se navedena zlostavljanja, prema iskazima svjedoka optužbe, odvijala upravo u selima Hambarine, Kozarac, Čarakovo, Rizvanovići, te drugim selima opštine Prijedor, nastanjenim pretežno muslimanskim stanovništvom, koje je tokom inkriminisanog perioda, bilo svakodnevno izloženo raznim oblicima verbalnog, psihičkog i fizičkog terora.

157. Navedeno je prvenstveno bilo rezultat nezakonitog postupanja pripadnika vojske i policije tadašnje Srpske republike BiH, na način da su vršeni neovlašteni pretresi muslimanskih kuća, protivpravno odvođenje i zatvaranje civila.

158. Stanovnik naselja Hambarine, svjedok Ferid Mujadžić, naveo je kako je u Hambarinama živjelo isključivo muslimansko stanovništvo, koje je nakon granatiranja od strane srpskih snaga, pobjeglo u šumu Kurevo, gdje je bilo oko 400 ljudi, među kojima žena i djece, te su kasnije prešli traktorima u Rizvanoviće, gdje su išli od kuće do kuće, tražili su izlaz prema Travniku. 20.07.1992. godine, kada je pokušao da dođe do kuće da se, kako navodi, barem presvuče, vidio je gradski autobus i 30 policajaca u plavim uniformama, naoružani dugim cijevima, jedan komšija policajac mu je mahnuo da se vrati nazad, što je svjedok i uradio, te je u povratku sreo jednog čovjeka koji mu je rekao da ne ide dalje jer je vojska zauzela teritoriju, kada je svjedok sjeo ispred jedne kuće, odakle su ga vojnici odveli, pri čemu je pretučen, a kasnije i ispitivan, te odveden u logor Omarska.⁴⁰

159. Svjedokinja Namka Bašić izjavila je kako im je komšija Mićo Jurišić rekao da moraju napustiti kuću u maju mjesecu 1992. godine, kao i da idu u selo Ališići, a ne u pravcu Čarakova, te su na putu od Tukova prema Rasavcima zaustavljeni od strane grupe vojnika, koji su ih pretresli, uzevši tašnu od svjedokinje i rekli im da mogu ići, te kada je svjedokinja pitala da li može dobiti tašnu nazad, vojnik je rekao da ne može i da je to sada njegovo.⁴¹

160. I svjedokinja “S6” potvrdila je da su civili, nakon granatiranja naselja Hambarine, boravili u šumi Kurevo, te je i sama nakon toga otišla u Ljubiju, a zatim i

---

³⁹ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Vasiljević*, od 29.11.2002. godine paragrafi 29 i 30.

⁴⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 12.05.2017. godine

⁴¹ Transkript saslušanja svjedoka od 18.11.2016. godine

kod sestre u naselje Rizvanovići, odakle je otišla u naselje Tukovi kod svojih roditelja.⁴²

161. Dakle, širok i sistematičan napad na opštini Prijedor, uključivao je područja i sela u kojima su pretežno živjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati – Hambarine, Kozarac, Bišćane, Čarakovo i okolna sela i zaseoke na području opštine Prijedor, što proizilazi iz prihvaćenih utvrđenih činjenica, te iskaza svjedoka optužbe.

162. Imajući u vidu opšte stanje koje je vladalo u Prijedoru tokom inkriminisanog perioda, te uzevši u obzir činjenicu da „*element sistematičnosti napada podrazumijeva organiziranost djela i malu vjerovatnoću da je do tih djela došlo nasumice*“⁴³ Vijeće je van razumne sumnje zaključilo, da je napad bio sistematičan, jer je nesrpsko civilno stanovništvo opštine Prijedor bilo podvrgnuto utvrđenom obrascu nasilničkog ponašanja, koji se manifestovao kroz oduzimanje lične imovine, ograničenje kretanja i protivpravno odvođenje u logore Keraterm, Omarska i Trnopolje.

163. Provođenje ovakve javne kampanje terora i straha, usmjerene isključivo protiv nesrpskog civilnog stanovništva opštine Prijedor, samo dodatno ukazuje na postojanje višeg stepena organizovanosti, odnosno sistematičnosti u realizaciji samog napada, čime se očigledno nastojalo stvoriti neprijateljsko i nepodnošljivo okruženje, potpuno neuslovno za ostanak muslimanskog stanovništva u toj opštini.

164. Navedeno je potkrijepljeno i prihvaćenim utvrđenim činjenicama:

Napadi su se [...] dešavali širom opštine Prijedor, i to prvo u Hambarinama i Kozarcu, a zatim su se proširili na cijelo područje Brda. [...] (paragraf 630)

Egzodus uglavnom nesrpskog stanovništva iz Prijedora počeo je već 1991. godine, ali se znatno ubrzao u periodu pred preuzimanje vlasti. Masovni odlasci dosegli su vrhunac u mjesecima nakon preuzimanja vlasti. Većina ljudi je otišla jednim od svakodnevnih konvoja, autobusa i kamiona koji su odlazili s te teritorije. Ti su konvoji kretali iz naznačenih dijelova opštine Prijedor, a redovno su organizovani i njihovi polasci iz logora Trnopolje. (paragraf 692)

---

⁴² Transkript saslušanja svjedoka od 06.10.2017. godine

⁴³ Presuda pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Naletilić i Martinović*, od 31.03.2003. godine, par. 236.

[...] [H]iljade građana opštine Prijedor prošle su kroz barem jedan od tri glavna zatočenička logora, Omarsku, Keraterm i Trnopolje, koji su osnovani u Omarskoj, Prijedoru, odnosno Trnopolju. (paragraf 630)

*[...] [V]elik broj Muslimana i Hrvata je izbjegao s teritorije opštine Prijedor [između otprilike 30. aprila 1992. godine i 30. septembra 1992. godine]. [...]
(paragraf 322)*

Srpski vojnici su napali Čarakovo 23. jula 1992. godine. Stanovništvo u bijegu gađali su minobacačima i artiljerijom. (paragraf 286)

165. Dakle, na temelju izvedenih dokaza, Vijeće je nesporno zaključilo da je u periodu relevantnom za optužnicu, tačnije u periodu od mjeseca maja do kraja mjeseca avgusta 1992. godine postojao širok i sistematičan napad na području opštine Prijedor, koji je bio usmjeren isključivo protiv civilnog bošnjačkog stanovništva.

Teza odbrane o postojanju oružanog sukoba

166. Odbrana je tokom postupka osporavala postojanje ovog opšteg elementa krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, tvrdnjom da se na području opštine Prijedor odvijao oružani sukob pripadnika srpskih snaga i naoružanih grupacija muslimanskih snaga, navodeći da je do sukoba došlo nakon napada oružanih formacija iz Kozarca na vojnu kolonu na punktu u Jakupovićima, nakon istog takvog napada na Hambarinama i konačno nakon napada 30.05.1992. godine na sam grad Prijedor.

167. Odbrana je na ovu okolnost uložila veći broj materijalnih dokaza⁴⁴ te je saslušan određeni broj svjedoka odbrane.

---

⁴⁴ **O1-3** - Informacija SDA o formiranju Savjeta za nacionalnu odbranu SDA, broj 1360/91 od 13.06.1991. godine;

O1-4 – Spisak kandidata za obuku specijalaca u MUP –u Republike Hrvatske, SDA Sarajevo, broj 1258/91 od 08.07.1991. godine;

O1-5 – Uput SDA za kandidata Delić Kemala upućen MUP R Hrvatske, broj 1258-2/91 od 11.07.1991. godine;

O1-6 – Uput SDA za kandidata Kapo Zekerijaha upućen MUP R Hrvatske, broj 1258-2/91 od 11.07.1991. godine;

O1-7 – Zapisnik sa sastanka IO SDA Prijedor od 01.02.1992. godine;

168. Vijeće ne nalazi spornim da se u samom gradu Prijedoru desio oružani incident, koji je trajao jedan dan, nakon kojeg su srpske snage nesumnjivo preuzele kontrolu nad opštinom Prijedor. Navedeno preuzimanje kontrole od strane srpskih snaga desilo se već krajem aprila 1992. godine kako to proizilazi iz iskaza svjedoka i utvrđenih činjenica⁴⁵

Dana 30. aprila 1992., SDS je uz pomoć policije i vojnih snaga preuzeo kontrolu nad Prijedorom. Vojnici JNA zauzeli su sve značajne institucije u gradu i proglasili svoju namjeru da preimenuju ovu opštinu u "Srpsku opštinu Prijedor". Osnovan je lokalni krizni štab koji je upravljao tim područjem i provodio odluke centralnog kriznog štaba ARK-a sa sjedištem u Banjoj Luci. Odmah su počela zlostavljanja ne-Srba.

Nakon preuzimanja vlasti, srpsko rukovodstvo je nastojalo u opštini Prijedor postići stanje spremnosti za rat. Prijedorski Krizni štab je počeo da uvodi ograničenja za stanovnike Prijedora koji nisu bili Srbi. Naročito su izdavani proglašeni da se treba predati svo oružje. Stvaranje atmosfere straha u opštini Prijedor kulminiralo je dogovorom članova Kriznog štaba da oružane snage upotrijebe protiv civilnog stanovništva i da uspostave logore Omarska, Keraterm i Trnopolje.

169. Navedeno potvrđuje i svjedok "S5" navodeći: "Kada je granatirano selo Hambarine, na periferiji Prijedora, jedno brdo na kojem se nalazi šest bošnjačkih sela, nakon toga ljudi više nisu iz kuće izlazili. Sve informacije dobijali smo sa lokalnog Radija Prijedor."

170. Dakle, Vijeće je u konkretnom slučaju cijenilo sve okolnosti kojima je odbrana nastojala potkrijepiti tvrdnju o postojanju oružanog sukoba između vojske Republike Srpske i naoružanih muslimanskih grupa. Međutim, tokom postupka je nesporno

---

O1-8 – Direktiva Štaba TO Republike Bosne i Hercegovine o odbrani suvereniteta i nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine od 23.04.1992. godine;

O1-9 – Naređenje o sprovođenju odluke predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine broj 02-11-327/92, R BiH, Ministarstvo za narodnu odbranu, Štab teritorijalne odbrane, broj 02/145-1 od 29.04.1992. godine;

O1-10 – Naređenje o sprovođenju odluke predsjedništva Republike BiH broj 02-11-327/92, MUP R BiH, broj 10-70 od 29.04.1992. godine;

O1-11 – Izvještaj o radu RKŠ od 26.04.1992. godine;

O1-12 – Poziv za opštu mobilizaciju TO BiH Hodžić Munibu;

O1-13 – Izvještaj o radu vojne policije, Komanda 5. Kozarska 1 pbr, Bistrica, Vojna policija, od 21.07.1992. godine;

O1-14 – Izvod iz „Kozarskog vjesnika“ od 29.05.1992. godine;

O1-15 – Krivična prijava, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, MUP Sarajevo, Autonomna regija Krajina, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, broj 11-12/02 od 03.06.1992. godine;

O1-16 – Presuda, Vojni sud u Banja Luci, broj IK 1/92 od 15.12.1992. godine;

O1-17 – Depeša SJB Prijedor, broj 11-12-01-1-1975 od 18.05.1992. godine;

O1-18 – Spisak lica koja su izvršila napad na Prijedor 30.05.1992. godine, SJB Prijedor;

⁴⁵ Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 020819 16 Kri, od 28.10.2016. godine (utvrđene činjenice)

utvrđeno da je kao posljedica sukobljavanja naoružanih grupa u gradu Prijedoru, prema svjedočenju odbrane Vinka Kosa⁴⁶ i uložnim materijalnim dokazima⁴⁷, nastradalo jedno lice, dok je navedeni „sukob“ okončan isti dan.

171. Ovaj događaj detaljno je opisao svjedok Vinko Kos, navodeći da su 24.05.1992. godine u mjestu Hambarine napadnuti pripadnici JNA, kao i da mu je poznato da je JNA oružje uglavnom ostavila srpskom stanovništvu, ističući da su Muslimani imali priliku i privilegiju da ostanu u tom sastavu i da tada ne bi došlo do situacije do koje je došlo, te da je tadašnja Jugoslavija bila jedini garant srpskom narodu.

172. Da se desio napad na vojnike JNA u mjestu Hambarine, nakon čega su odnosi postali, kako ističe, zategnuti, potvrdio je i svjedok Bogoljub Kos⁴⁸.

173. Da muslimansko stanovništvo zaista nije predstavljalo stvarnu prijetnju preuzimanju vlasti u Prijedoru, te da sukob naoružanih grupa nije dosegao intenzitet ozbiljnog i dugotrajnog oružanog sukoba, jasno proizilazi iz dokaza broj T-42 uloženog u dokaze optužbe⁴⁹ u kojem stoji:

„Dana 30.04.1992.g. u ranim jutarnjim časovima, izvršeno je zauzimanje vitalnih objekata u Prijedoru i blokiranje svih prilaza u gradu od strane oružanih formacija srpskog naroda. Prilikom izvođenja navedenih radnji nije bilo ubijenih, ranjenih i na drugi način povrijeđenih. Na političku scenu došla su ranije određena lica iz SDS. Za sada nema nagovještaja da bi građani muslimanske i hrvatske nacionalnosti mogli ozbiljnije ugroziti interese srpskog naroda na ovom području, što ne isključuje mogućnost oružanih sukoba manjeg intenziteta, posebno na lokalitetima gdje su Muslimani i Hrvati u brojčanoj prednosti. Za očekivati je da oružane muslimanske formacije presijeku put prema Prijedoru u mjestu Kozarcu.“

174. Mirno preuzimanje vlasti u Prijedoru potvrđeno je i Depešom SJB Prijedor upućenoj CSB Banja Luka, broj 11-12 1873 od 30.04.1992. godine.⁵⁰

175. Svjedok Vinko Kos izjavio je da su Muslimani formirali Teritorijalnu odbranu i Patriotsku ligu i da su svi bili naoružani, te da je i rezervni sastav policije bio

⁴⁶ Transkript saslušanja svjedoka od 09.03.2018. godine

⁴⁷ **O1-23-** Izvod iz "Kozarskog vjesnika" od 28.5.1993. godine u kojem je navedeno 14 lica koja su poginula braneći svoj grad u napadu od strane muslimanskih snaga, „od Zapadne Slavonije do danas“.

⁴⁸ Transkript saslušanja svjedoka od 09.03.2018. godine

⁴⁹ **T-68** – Izvještaj „Miloš“ u vezi sa preuzimanjem vlasti u Prijedoru, broj 107/92 od 30.04.1992.godine.

⁵⁰ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-39

naoružan i da naoružanje nikad nisu vratili. U vezi s tim, svjedok ističe kako je vrijedila deviza: „dobra puška vrijedi dobre krave“. Nakon formiranja srpske skupštine u januaru 1992. godine, svjedok navodi da su Srbi napustili postojeću skupštinu i prešli u novoformiranu. Dan kada je preuzeta vlast od strane Srba je 30.04.1992. godine. Svjedok je također potvrdio da je bilo iseljavanja stanovništva prema Hrvatskoj i prema centralnom dijelu BiH, kao i da su se ljudi prijavljivali Crvenom krstu i dobijali papire da se isele.

176. Međutim, navodi ovog svjedoka, u ovom dijelu opovrgnuti su upravo materijalnim dokazom odbrane optuženog Darka Mrđe⁵¹ odnosno novinskim člankom časopisa „Novo ogledalo“ u kojem Mirza Mujadžić govori o tzv. „Kurevskoj grupi“ koju je predvodio Hrvat Slavko Ećimović. U navedenom članku se navodi da se oni nikada nisu mogli organizovati u neku veću grupu, iako prvobitni plan jeste bio čak i formiranje kasarne u Hambarinskoj školi. Kroz kasnije navode iz članka će jasno postati vidljivo, da naoružana grupa muslimanskih snaga nije predstavljala značajnu formaciju, odnosno nije mogla učestvovati u ozbiljnim oružanim sukobima, niti je bila sposobna suprotstaviti se bolje naoružanim i brojnijim jedinicama srpske vojske.

177. Navedni zaključak Vijeća potkrijepljen je i prihvaćenim utvrđenim činjenicama u ovom predmetu⁵²:

Između maja i jula 1992. područja i sela u kojima su pretežno živjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati – Hambarine, Kozarac, Kamičani, Biščani, Čarakovo, Briševo i Ljubija – napala je vojska bosanskih Srba u sadejstvu s policijom i paravojnim grupama. Ti napadi uglavnom su započeli nakon što je istekao rok da nesrbi predaju oružje. Katkad bi se kao izgovor iskoristio neki incident koji su prouzrokovali nesrbi. Napadi su izvođeni jakim granatiranjem iz teškog naoružanja. Ciljane su i neselektivno granatirane kuće u muslimanskim selima i naseljima, što je dovelo do znatnih razaranja i civilnih žrtava. Mnogi preživjeli bježali su iz sela i sklanjali se u obližnje šume. Nakon granatiranja u sela su ulazili naoružani vojnici, pljačkali i palili kuće, te protjerivali ili ubijali neke od seljana koji su ostali u selima. U nekim situacijama silovane su žene. Bosanski Muslimani i bosanski Hrvati iz opštine Prijedor nisu takvim oružanim napadima uspjeli pružiti efikasan otpor. Nisu bili dovoljno dobro organizovani i nisu imali dovoljno oružja kojim bi se bili uspjeli suprotstaviti napadačima. Nakon što su dolaskom korpusa natjerani na povlačenje, pripadnici muslimanskih snaga nastojali su da formiraju liniju odbrane u rejonu Kureva. „Imali smo informaciju da je srpska

⁵¹ **O1-24** Izvod iz časopisa „Novo Ogledalo“ iz maja 1999. godine – intervju sa Mirzom Mujadžićem

⁵² Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Brđanin*, od 01.09.2004. godine, paragraf 104.

vojska opkolila kompletnu teritoriju, prema Sanskom mostu do Rasovaca gore prema Staroj rijeci i gore Ljubiju da je okružena i da se spremaju za napad. Mi smo pokušali da se organizujemo da ne bi selo Čarakovo bilo ugroženo, pošto su tu ostali civili i nejač.“

178. Svjedok „S8“ izjavio je kako je Bošnjacima preko radija naređeno da predaju svo naoružanje, pa su jednog dana došla dva oficira srpske vojske i da je oružje natovareno u jedan tamić i odvezeno. Svjedok navodi kako je imao samo lovačku pušku i da je i nju predao.

179. I svjedokinja Namka Bašić navela je kako je njen muž Nihad sam odvezao pušku i 20 metaka i predao u Tukove.

180. U prilog navedenom idu i navodi iz Depeše SJB Prijedor, upućene CSB Banja Luka od 26.05.1992. godine, u kojoj se, između ostalog navodi *„na područjima opštine naseljenim muslimanskim stanovništvom...oružje se predaje organizovano ili se prisilno oduzima pretresom stanova i drugih objekata.“*⁵³

181. Dakle, Vijeće nalazi nespornim da svaki sukob u kojem dođe do razmjene vatre u sebi nosi izvjestan stepen opasnosti i nema namjeru minorizirati posljedicu koja je nastala kao rezultat navedenog incidenta, ali je mišljenja da intenzitet opisane situacije, nije ozbiljan u mjeri u kojoj to potencira sama odbrana, odnosno ista ne doseže nivo oružanog sukoba.

182. Ovo iz razloga što se prema izvedenim dokazima, naoružane muslimanske grupe, nakon navedenog događaja, spominju samo još u kontekstu povlačenja i stacioniranja na rejonu Kureva, gdje je grupa oslabljena i potpuno eleminisana kao učesnik u neprijateljstvima. Sudeći po svjedočenjima svjedoka odbrane, nije se radilo o organizovanoj grupi koja je predstavljala ozbiljniju prijetnju, obzirom da je za njihovo suzbijanje i povlačenje bio potreban jedan dan, obzirom da su svi svjedoci naveli kako se u narednom periodu vršilo oduzimanje i dobrovoljna predaja naoružanja od strane nesrpskog stanovništva.

183. Upravo u dokumentu koji je uvela odbrana u dokaze proizilazi da je navedena grupa stacionirana na Kurevu imala pretenziju da bude bolje organizovana i ustrojena, sa planom da formira i kasarnu u Hambarinskoj školi, ali i da se nikada nisu uspjeli organizovati u veću grupu. Dakle, Vijeće zaključuje da ova grupa

---

⁵³ T-53 - Depeša SJB Prijedor broj 11-12-2025 od 26.05.1992. godine

naoružanih ljudi nije predstavljala ozbiljniju prijetnju dobro organizovanim i naoružanim jedinicama VRS i policije SJB Prijedor, odnosno da se ne može govoriti o postojanju oružanog sukoba u obimu koji bi derogirao zaključak Vijeća o postojanju širokog i sistematičnog napada.

184. Vijeće se prilikom ocjene prirode i karaktera ovog sukoba koji svjedoci pominju u svojim iskazima, rukovodilo kriterijem da „*oružani sukob postoji tamo gdje se pribjelo oružanoj sili između država, ili produženom oružanom nasilju između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili između takvih grupa unutar jedne države*”⁵⁴ Shodno tome, Vijeće nalazi da izvedeni dokazi odbrane samo upućuju na zaključak da su opisani događaji rezultat izolovanih napada muslimanskih snaga, odnosno, da isti ne ukazuju na postojanje ozbiljnijeg sukoba između dobro organizovanih oružanih grupa na području opštine Prijedor.

185. Nasuprot tome, napad na Prijedor i mjesta naseljena uglavnom ili isključivo nesrpskim stanovništvom, bio je isključivo usmjeren protiv civilnog stanovništva, obzirom da niti jedna naoružana grupa nije bila stacionirana u tim mjestima.

186. U tom kontekstu, Vijeće nalazi korisnim uputiti odbranu i na stav MKSJ koji glasi:

*„...prilikom utvrđivanja da li je došlo do napada na neko konkretno civilno stanovništvo, irelevantno je da je druga strana također počinila zvjerstva protiv civilnog stanovništva neprijatelja. To što je jedna strana izvršila napad na civilno stanovništvo druge strane, ne opravdava napad te druge strane na civilno stanovništvo one prve, a niti ne isključuje zaključak da su snage te druge strane zapravo svoj napad usmjerile upravo na civilno stanovništvo kao takvo. Svaki napad na civilno stanovništvo neprijatelja je protivpravan i zločini počinjeni u okviru jednog takvog napada mogu se, ako su ispunjeni i svi drugi uslovi, okvalifikovati kao zločin protiv čovječnosti.“*⁵⁵

187. Dakle, saslušani svjedoci optužbe potkrijepljuju navode utvrđenih činjenica, te je Vijeće nesumnjivo zaključilo da je u relevantno vrijeme postojao širok i sistematičan napad na području opštine Prijedor, u kojem su počinjene predmetne inkriminacije, čime je ispunjen prvi opšti element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH.

---

⁵⁴ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu protiv *Kunarca, Kovača i Vukovića*, od 12.06.2002. godine, paragraf 56.

⁵⁵ *Ibid*, paragraf 87-88

2. Cilj napada - civilno stanovništvo bošnjačke i hrvatske nacionalnosti opštine Prijedor

188. Vijeće je na temelju izvedenih dokaza van svake razumne sumnje zaključilo da je širok i sistematičan napad koji se odvijao na području opštine Prijedor bio isključivo usmjeren protiv civilnog stanovništva nesrpske nacionalnosti. U konkretnom slučaju, Vijeće je na temelju provedenih dokaza nesumnjivo utvrdilo i civilni status žrtava koje su nastradale ispred logora na Manjači dana 06. i 07.08.1992. godine, kao i lica koja su pretrpjela fizičko i psihičko zlostavljanje od strane optuženog Darka Mrđe.

189. Da bi se jasnije sagledao status žrtava protiv kojih je bio usmjeren napad, Vijeće se rukovalo odredbom zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, koji je temeljem Aneksa 6. Dejtonskog mirovnog sporazuma, primjenjiv u domaćem zakonodavstvu, a koji se prema praksi MKSJ smatra i dijelom običajnog prava.

190. Naime, navedeni član definiše uslove pod kojima lica uživaju zaštitu Konvencija, precizirajući da se civilima imaju smatrati:

“osobe koje ne uzimaju učešća u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje, ili su onesposobljeni za borbu” Ovim članom je propisano da će se prema ovoj kategoriji stanovništva postupati, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju ili kojem drugom sličnom mjerilu.”

191. Vijeće je na temelju iskaza saslušanih svjedoka, van razumne sumnje ustanovilo da su sva lica, u momentu zlostavljanja i ubistva, uživala zaštitu u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Konvencija.

192. Na osnovu činjenica koje su detaljno obrazložene prilikom ocjene postojanja i karaktera napada, Vijeće nalazi da nema nikakve sumnje da su sva lica prema kojima je bio usmjeren napad, pa tako i oštećeni iz izreke ove presude bili civili. Svi svjedoci Tužilaštva potvrdili su da se napad odvijao isključivo prema civilnom stanovništvu koje nije imalo oružje ni uniformu, niti su djelovali u okviru borbenog

konteksta. Nadalje, Vijeće je utvrdilo i da su sve žrtve koje su stradale na Manjači, u momentu kada su lišeni života, imale status civila.

193. Ne postoje dokazi koji bi ukazivali da su oštećeni bili članovi oružanih snaga jedne strane u sukobu, da su se borili, odnosno da su pružali oružani otpor neprijateljskoj najezi. U momentu razdvajanja muškaraca od ostalog stanovništva isti su bili u civilnoj odjeći, nisu bili naoružani i nisu pružali otpor.

194. Odbrana je tokom postupka tvrdila da su lica, koja su transportovana dana 06.08.1992. godine iz logora Omarska u logor Manjača, bili ratni zarobljenici, a ne civili. Za ova lica odbrana ističe da su bila svrstana u najekstremniju grupu, za koju je utvrđeno da su lično učestvovali u borbenim dejstvima u napadu na Prijedor ili da su ta dejstva podržavali i finansirali.

195. Tako se odbrana poziva na iskaz svjedoka „O1-1“⁵⁶ u kojem se navodi da su poslije napada na Prijedor u logor Omarska dovedena lica sa područja Prijedora i Hambarina, Biščana, Rizvanovića, kao i da je vršena kategorizacija zatvorenika i da je postojao istražni sudija, a da je tzv. „bijela kuća“ bila napravljena kao ambulanta, ali su u istoj zatvarani zarobljenici. Svjedok je naveo da su u logoru bili „najopasniji“ zarobljenici i da su isti odvajani radi lakše kontrole, ali i da ostale zarobljenike ne bi podstakli na eventualnu pobunu.

196. Odbrana se također poziva na iskaz svjedoka „S1“, ističući da je svjedok izjavio kako su u Omarskoj bili smješteni vojno sposobni muškarci. Međutim, suprotno tvrdnji odbrane, sasvim je jasno da se izraz „vojno sposobni muškarci“ ne može se izjadnačiti sa izrazom „ratni zarobljenici“, obzirom da su vojno sposobni muškarci lica fizički i psihički sposobna za vojnu službu, a ne lica koja su u trenutku odvođenja ili zarobljavanja bila u uniformi i s oružjem, kako to odbrana uporno potencira.

197. Nadalje, odbrana je tokom postupka nastojala dokazati da cilj napada srpskih snaga nije civilno stanovništvo u kom pravcu je i izvodila dokaze o prisustvu i postojanju naoružanih grupa ili pojedinaca među civilnim bošnjačkim stanovništvom. Tako su svjedoci Vinko i Bogoljub Kos, kako je već navedeno, izjavili da se bošnjačko stanovništvo naoružavalo i da su formirane Teritorijalna

---

⁵⁶ Transkript saslušanja svjedoka od 23.03.2018. godine

odbrana i Patriotska liga, kao i da se isti nisu odazivali na mobilizaciju i da nisu predavali oružje.

198. U vezi s tim, Vijeće prihvata da iz dokaza odbrane proizilazi da je i među muslimanskim stanovništvom bilo i onih koji su imali naoružanje i koji su se čak i organizovali u određene vojne formacije. To dokazuju i prethodno opisani incidenti na punktu u Hambarinama, na punktu u Kozarcu, kao i sukob 30.05. u pokušaju da se vlast preuzme od SDS-a. Međutim, ta činjenica ne isključuje zaključak da je napad srpskih snaga izvršen na civilno stanovništvo, jer *“prisustvo unutar civilnog stanovništva pojedinaca koji ne potpadaju pod definiciju civila ne lišava stanovništvo njegovog civilnog karaktera.”*⁵⁷

199. Uzimajući u obzir sredstva i metode korištene tokom napada, status žrtava, njihov broj, diskriminatorni karakter napada, prirodu krivičnih dijela počinjenih tokom napada, Vijeće nalazi da se ne može održati tvrdnja odbrane da je civilno stanovništvo bilo „uzgredni cilj napada“, a da se prije svega radilo o oružanom sukobu dvije zaraćene strane.

200. Navedeni zaključak Vijeća potkrijepljen je iskazima svjedoka, među kojima i svjedoka – oštećenog „S5“, koji je izjavio da je odveden iz kuće, prvo u policijsku stanicu, pa zatim u logor Omarska, kao i da nikada nije bio oružanim snagama, nego je radio na Radiju Prijedor. I oštećeni Nihad Vejzović odveden je ispred svoje kuće, kada su „kupljeni“ i drugi muškarci iz naselja, kao i oštećeni Nihad Bašić, Sajid Sadić i ostali.

201. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nalazi dokazanim da je cilj napada koji je bio širok i sistematičan bilo civilno muslimansko i hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor.

3. Radnje optuženih bile su dio napada i oni su znali za napad (nexus)

202. Vijeće je na temelju provedenih dokaza nesumnjivo zaključilo da su optuženi, kao pripadnici rezervnog sastava SJB Prijedor, odnosno Prvog interventnog voda, u

---

⁵⁷ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Jelisić*, od 14.12.1999. godine, paragraf 54

vrijeme obuhvaćeno optužnicom bili u potpunosti svjesni širokog i sistematičnog napada koji se odvijao na području opštine Prijedor, te su, postupajući u navedenom svojstvu znali da su njihove radnje dio tog napada.

203. Naime, tokom postupka nesporno je utvrđeno da su optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić, u vrijeme obuhvaćeno optužnicom, bili pripadnici rezervnog sastava policije, dakle, bili su pripadnici oružanih snaga jedne strane u sukobu. Ako se navedeno sagleda u kontekstu masovnosti samog napada, te sveobuhvatnosti djelovanja srpskih snaga na teritoriji pod njihovom kontrolom, opravdano je zaključiti da su optuženi, kao sastavni dio formacija koje su vršile napad, u potpunosti bili upućeni u svakodnevna dešavanja.

204. Prije nego što Vijeće izloži dokaze iz kojih proizilazi pripadnost optuženih rezervnom sastavu Stanice javne bezbjednosti Prijedor, Vijeće će ukratko iznijeti podatke o formiranju vojnih snaga na teritoriju opštine Prijedor.

205. Navedeno je opisano u prihvaćenim činjenicama⁵⁸

Dana 22. maja 1992. Krizni štab je, "polazeći od konkretne situacije i uslova", usvojio "Odluku o izvršenju mobilizacije na području opštine Prijedor". U toj odluci se kaže da su svi vojni obveznici raspoređeni u devet ratnih jedinica, uključujući 343. motorizovanu brigadu, dužni odmah se javiti na dužnost, a za neodazivanje "snosiće se odgovornost utvrđena zakonom".

Na osnovu odluka Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine i zaključaka Savjeta za narodnu odbranu, Krizni štab je, s priličnim zakašnjenjem, 29. maja 1992. usvojio sljedeći zaključak: Formiranjem Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine prestaje potreba za postojanjem Srpske TO koja ulazi u sastav i pod komandu Regije. Osim toga, Krizni štab je usvojio odluku da se komandant Srpskog TO-a Prijedor, major Kuruzović, stavlja pod komandu komande Regije. [O]vo restrukturiranje [je] značilo da je svih 1.000-2.000 ljudi iz TO-a stavljeno pod komandu komandanta 343. motorizovane brigade, pukovnika Arsića.

206. U dokumentu uloženom od strane Tužilaštva pod brojem T-55 jasno se vidi da su optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić navedeni kao pripadnici Prvog interventnog

---

⁵⁸ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu protiv Stakića, od 31.07.2003. godine, par. 112. 115.

voda pri SJB Prijedor, a činjenicu da su isti bili pripadnici nije sporila ni odbrana optuženih.⁵⁹

207. U odnosu na optužene Darka Mrđu i Zorana Babića, Vijeće je, uvidom u matični karton, jedinični karton, te druge provedene dokaze, ustanovilo da su optuženi u relevantno vrijeme bili pripadnici rezervnog sastava SJB Prijedor, odnosno Prvog interventnog voda⁶⁰, a što su potvrdili i brojni saslušani svjedoci, među kojima i bivši pripadnici Interventnog voda.

208. U svom svjedočenju, svjedok Mladen Timarac⁶¹ naveo je da je bio pripadnik Drugog interventnog voda, a da je optuženi Darko Mrđa pripadao Prvom interventnom vodu, čiji komandir je bio Petar Čivčić. Svjedok je također izjavio da je zadatak Interventnog voda bio pratnja konvoja, obezbjeđenje objekata, te se osvrnuo na pratnju konvoja zatvorenika iz logora Omarska do logora Manjača, kada je svjedok bio u jednom od autobusa.

209. I svjedok „S1“, također pripadnik Interventnog voda, potvrdio je da su optuženi bili pripadnici Interventnog voda, te da poznaje i Darka Mrđu i optuženog Zorana Babića.

210. Ovaj svjedok također je opisao na koji način se odvijala akcija na Sredice i Bišćane, kada je i Interventni vod SJB Prijedor učestvovao u istom. Tako je svjedok izjavio kako je naredba stigla to jutro, nakon čega su se skupili u krugu SJB Prijedor, gdje im je rečeno da svi idu pred benzinsku pumpu u Tukovima, odakle je trebalo da krenu na Bišćane, na pretres kuća i oduzimanje oružja. Pripadnici Interventnog voda bili su u izviđačkom, oklopnom specijalnom vozilu.⁶²

211. Optuženi Darko Mrđa, tokom svjedočenja u korist vlastite odbrane, naveo je da je nakon napada na Prijedor krajem maja 1992. godine organizovan Interventni vod koji je pripadao civilnoj policiji, odnosno da su to bila dva voda od po 25 ljudi, te da je komandir I voda bio Petar Čivčić, a II voda Dragoljub Gligić, kao i da je na čelu

---

⁵⁹ Vodovi za intervencije, dokaz broj T-55

⁶⁰ T-56 - Ovjerenе kopije Vob-2 i Vob-3, Republika Srpska, Grad Prijedor, gradonačelnik, Gradska uprava, Odjeljenje za boračko – invalidsku zaštitu, broj 03-03/2016 od 26.01.2016. godine za lica: Darko Mrđa, Zoran Babić, Radenko Marinović i Milan Gavrilović

⁶¹ Transkript saslušanja svjedoka od 08.09.2017. godine

⁶² Transkript saslušanja svjedoka od 08.09.2017. godine, strana 46.

oba voda bio Miroslav Paraš.⁶³ Optuženi je također naveo kako je ta jedinica bila jedinica za intervencije, pomagala je bilo kojoj jedinici kojoj je pomoć trebala, bili su na zadacima obezbjeđenja objekata, praćenja konvoja, te je pružala pomoć vojnim jedinicama kada su bile na terenu. Jedinica je pretežno imala automatsko naoružanje, a kasnije i jednoobrazne, plavo-sive maskirne uniforme. Optuženi je sam potvrdio da je pripadao Prvom intereventnom vodu, zajedno sa optuženim Zoranom Babićem, Radenkom Marinovićem, Basrakom, Gordanom Đurićem, Marinkom Ljepojom, Damirom Ivankovićem i mnogim drugim.

212. Da su optuženi, u okviru zadataka SJB Prijedor, zajedno sa drugim pripadnicima Interventnog voda, učestvovali u obezbjeđenju transporta oko 1000 civila nesrpske nacionalnosti iz logora Omarska do logora Manjača i da su bile jedne od osoba koje su svojim radnjama aktivno doprinosile obezbjeđenju transporta logoraša, potvrdili su u svojim iskazima svjedoci Vladimir Šobot, Predrag Kovačević, Sabrija Bećirbegović, Vahid Rizvanović, „S5“, „S1“, „S16“, Mladen Timarac i mnogi drugi.

213. U svakom slučaju, ovaj opšti element krivičnog djela za koje se optuženi terete predviđa samo znanje optuženog o napadu, *odnosno da „optuženi moraju znati da se vodi napad usmjeren protiv civilnog stanovništva i mora znati da su njegovi postupci dio tog napada, ili u najmanju ruku prihvatiti rizik da su njegovi postupci dio toga.“*⁶⁴

214. U tom smislu, Vijeće je nesporno utvrdilo da su optuženi od početka napada bili raspoređeni na odgovarajuće poslove i zadatke u policijskim formacijama, što, sagledano u kontekstu masovnosti samog napada, te sveobuhvatnosti djelovanja srpskih snaga na teritoriji pod njihovom kontrolom, nesumnjivo upućuje na zaključak da su optuženi, kao sastavni dio formacija koje su vršile napad, u potpunosti bili upućeni u svakodnevna dešavanja, jer se na području opštine Prijedor nije radilo o sporadičnom i izoliranom incidentu, niti o pojedinačnim zločinima koji bi se mogli smatrati izuzetkom, već o sistematičnom načinu ponašanja prema civilima nesrpske nacionalnosti, njihovom životu, slobodi i imovini.

---

⁶³ Transkript saslušanja optuženog Darka Mrđe u svojstvu svjedoka, 03.08.2018. godine

⁶⁴ Krnojelac, Pretresno vijeće, presuda od 15.03.2002. godine, para. 59.

215. Drugim riječima, optuženi su u potpunosti bili svjesni svojih djela i njihovih posljedica, i htjeli su da ista budu dio napada, koji se sistematski odvijao na području opštine Prijedor, čime je ispunjen i ovaj posljednji opšti element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH.

B. POJEDINAČNE PRAVNE KVALIFIKACIJE U OSNOVI ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI

216. Nakon što je utvrdilo postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, Vijeće je, na temelju provedenih dokaza, utvrdilo i da su optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić krivi za počinjenje pojedinačnih inkriminacija koje su im potvrđenom optužnicom stavljene na teret, a kako je to navedeno u izreci presude.

(a) Kvalifikacija progona iz tačke h) stav 1. član 172. KZ BiH

217. Vijeće je tokom postupka došlo do nesumnjivog zaključka, da su optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić, u ubijanju muškaraca bošnjačke nacionalnosti, a optuženi Darko Mrđa i u nečovječnom postupanju, prema muškarcima bošnjačke nacionalnosti, postupali sa diskriminatorskom namjerom, jer su žrtve bile odabrane isključivo po osnovu nacionalne, vjerske i etničke pripadnosti.

218. Drugim riječima, Vijeće je nesporno utvrdilo da su optuženi, radnjama opisanim u izreci presude, počinili progon drugim nečovječnim djelima i ubistvima muslimanskog civilnog stanovništva opštine Prijedor.

219. Kvalifikacija progona prema domaćem zakonodavstvu glasi:

(1) Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

...

h) progon *bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim*

djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

220. Odredba člana 172. stav (2) KZ BiH u tački g) sadrži značenje pojma progon:

„Progon jeste namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.”

221. Kod ovog djela, počinitelj na grub način i suprotno međunarodnom pravu jednoj ili više osoba oduzima temeljna ili ljudska prava, pri čemu je odabir takvih osoba ili osobe izvršen na osnovu identiteta skupine ili kolektiviteta ili je baš ciljano na tu skupinu ili kolektivitet. Takav odabir se temelji na naznačenim razlikama među skupinama ili drugim razlozima koji su općeprihvaćeni kao nedozvoljeni po međunarodnom pravu.

222. Slijedom navedenog, u smislu odredbe člana 172. stav (1) tačka h) KZ BiH, elementi krivičnog djela progona kao zločina protiv čovječnosti su:

1) namjerno i teško uskraćivanje osnovnih prava;

2) suprotno međunarodnom pravu;

3) zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici;

4) protiv bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu; i

5) u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana zakona, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine.

223. Pravilno tumačenje odredbe člana 172. stav (1) tačka h) KZ BiH jeste da se djelo progona može učiniti sa svim radnjama koje, u cjelini, predstavljaju namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.

224. Sudska praksa MKSJ o radnji izvršenja (*actus reus*) progona zauzela je slijedeće zaključke:

a) *Međunarodno običajno pravo ne podržava usku definiciju progona.*

b) *U svojoj interpretaciji progona sudovi uključuju djela kao što su ubistvo, istrebljenje, mučenje i druga teška djela protiv fizičkog integriteta kao što su ona sada navedena u članu 5. Statuta MKSJ.*

c) *Progon može obuhvatati i razna druga djela diskriminacije koja uključuje atake na politička, društvena i ekonomska prava.*

d) *Progon se obično koristi kako bi se opisalo niz djela, a ne jedno zasebno djelo. Djela progona obično tvore dio politike ili barem prakse koja slijedi određeni obrazac i moraju se posmatrati u svom kontekstu. U stvarnosti se djela progona često vrše u skladu sa politikom diskriminacije ili rasprostranjenom diskriminirajućom praksom.*

e) *Kao korolar stavki, diskriminirajuća djela za koja se tereti kao za progon ne smiju se posmatrati izolirano. Neka od pomenutih djela mogu sama po sebi ne biti tako teška da predstavljaju zločine protiv čovječnosti. Na primjer ograničenja koja se nameću određenoj grupi kako bi se ograničila njihova prava učestvovanja u određenim aspektima društvenog života (kao što su posjete javnim parkovima, pozorištima ili knjižnicama) predstavljaju diskriminaciju, koja je sama po sebi za pokudu; no, ona sama po sebi možda ne predstavljaju progon. Ta djela se ne smiju posmatrati izolirano.⁶⁵*

225. Progon je oblik diskriminacije na osnovu rase, religije ili političkog mišljenja, sa namjerom i rezultatom kršenja temeljnih prava pojedinca.⁶⁶ Nije nužno postojanje zasebnog djela nečovječne prirode da bi postojao progon, već i sama diskriminacija čini djelo nečovječnim. Zločin progona obuhvata najrazličitija djela uključujući između ostalog djela fizičke, ekonomske ili pravne prirode kojima se krše osnovna ili temeljna prava pojedinca. Diskriminacija predstavlja jedan od navedenih elemenata koji je neophodan za dokazivanje počinjenja krivičnog djela progona.

226. Imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće ovog Suda je u predmetu *Ratko Bundalo i dr.* zauzelo stanovište da krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, učinjeno progonom predstavlja samostalno, alternativno postavljeno djelo, koje može biti učinjeno na jedan od načina pobrojanim u tačkama 172. stav 1. tačke a) do k) KZ BiH, ali i radnjama koje su sadržane u drugim odredbama KZ BiH, a koje radnje zajedno predstavljaju grubo i flagrantno uskraćivanje, na diskriminatornoj osnovi,

⁶⁵ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Kupreškić*, paragraf 615.

⁶⁶ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Tadić*, paragrafi 697 i 710.

nekog temeljnog prava koje je utvrđeno međunarodnim ili konvencijskim pravom, a koje doseže isti stepen težine kao i druga djela zabranjena članom 172. KZ BiH.

227. Diskriminatorski odnos pripadnika Interventnog voda ispred logora Omarska i Manjača 06. i 07.08.1992. godine dana bio je manifestiran na više načina.

228. U konkretnom slučaju, žrtve zločina bošnjačke nacionalnosti opštine Prijedor jesu odabrane isključivo na temelju svoje pripadnosti jednom narodu.

229. Diskriminatorski odnos optuženih vidljiv je iz načina ophođenja prema civilima, kako ispred Omarske, tako i tokom transporta i posebno ispred logora Manjača.

230. Tako u odnosu na optuženog Darka Mrđu, iz provedenih dokaza jasno se može zaključiti da je isti učestvovao u ubistvima bošnjačkih (muslimanskih) civila u naselju Sredice, odnosno, a na osnovu njegovog ophođenja prema istima, prvo u naselju Sredice i Tukovi, kada je oštećenog starijeg muškarca civila, nakon ubistva drugog lica koje se nalazilo pored njega, pitao „*Je li ti žao?*“, pa kada je istog po ruci pitao „*Je li te boli?*“, nakon čega je ubio i to starije lice. Kako to proističe iz iskaza svjedoka očevica ovog događaja, „S1“, optuženi je ubio ova lica samo iz razloga što su isti bili muslimanske nacionalnosti, postupajući pri tome krajnje okrutno, tako što je jedno lice pitao da li mu je žao što je ubio drugo lice, a zatim istog zarezao po ruci i pitao da li ga boli, pa kada je ovaj rekao da ga ne boli, ubio i njega.

231. Diskriminatorski odnos druga dva optužena jasno proizilazi iz njihovog ponašanja prije počinjenja zločina, a pogotovo prilikom transporta zatvorenika do Manjače, u toku kojeg su isti tretirani na krajnje ponižavajući način, transportujući se u krajnje nehumanim uslovima koji su vladali u autobusima.

232. Optuženi, zajedno sa drugim pripadnicima voda, nisu dozvoljavali zatvorenicima da se na visokim temperaturama, imajući u vidu da se radi o početku mjeseca avgusta, otvaraju prozori ili vrata autobusa, te su u pojedinim autobusima palili grijanje, zbog čega su zatvorenici trpili veliku vrućinu i žeđ, jer su im pri tome uskraćivali i vodu, tako da su pojedini zatvorenici morali lizati kondenz koji se stvarao na prozorima autobusa, sve kako bi utolili žeđ.

233. U vezi s tim, svjedok Vahid Rizvanović⁶⁷ u svom iskazu navodi: „*Bio je to vruć dan, od jutra je bilo nesnošljivo vruće, nije ti bilo ni do čega. Koliko nas je bilo u autobusu, nemam pojma, znam da su prva sjedala bila rezervisana kako bi bilo što više gužve u autobusu. Nekako smo ušli. Bilo je vruće, nesnosno vruće, vode nema,...*“

234. I svjedok „S5“ potvrdio je da je u autobusu bila velika vrućina, da su palili grijanje u autobusu, te da je jedan od policajaca oteo flašu vode koju je vidio kod jednog od zatvorenika. U vezi navedenog, svjedok „S4“ naveo je: „*Zatvorena su vrata i uključi grijanje. I znam da je u našem autobusu pokušavao, jedan od tih, nije bilo svjetla, na sredini je bila vatra gdje su se ovi naši pratioci grijali, pa je onako sablasno djelovalo, jedan je pokušavao da otvori prozor i otvorio je prozor i onda smo čuli da stražar kaže: „zatvaraj prozor, ako ne zatvoriš bit ćeš likvidiran“, tako da smo shvatili da je stvar izuzetno ozbiljna. Ujutro rano, mi smo jedva čekali da se otvori da izađemo iz tog pakla, otvorili su se autobusi, ja se izvinjavam, bili smo cijelu noć zatvoreni“.*⁶⁸

235. Svjedok „S8“ izjavio je da je u autobus „natrpano“ više ljudi u autobus nego je moglo stati, upalili su grijanje, nije bilo vode.

236. Da su optuženi postupali prema oštećenima na isključivo diskriminatoran način potvrđuje i iskaz svjedoka „S5“, koji je naveo: „*Muharem Nezirović moj, moj urednik sa radija, dakle poznat naravno čovjek i on je okrenuo se, okrenuo se prema njemu i, i, ovaj, prvo ga je pitao, zašto ti ne puštaš priloge o nama, srpskim vojnicima, Muharem je rekao da pušta, a onda je on rek'o ne puštaš dovoljno, i počeo da ga tuče..*“⁶⁹

237. Sam motiv za izvršenje djela bio isključivo diskriminatorski, obzirom da su optuženi neposredno pred izvršenje krivičnog djela postigli dogovor za zajedničko djelovanje, pri čemu nisu bili u bilo kakvom odnosu *de iure* ili *de facto* podređenosti, dakle nisu morali djelovati zajedno, već je ta odluka donesena isključivo njihovom slobodnom voljom.

---

⁶⁷ Transkript saslušanja svjedoka od 07.04.2017. godine

⁶⁸ Transkript saslušanja svjedoka od 09.12.2016. godine

⁶⁹ Transkript saslušanja svjedoka „S5“ od 14.10.2016. godine, strana 18

238. Prema provedenim dokazima, ni za jednog optuženog nije postala neposredna opasnost po život i tijelo od grupe koja je bila predmet izvršenja krivičnog djela, niti su u tom pravcu dobili naređenje svojih pretpostavljenih, pa je očigledno da je motiv za izvršenje djela bio isključivo diskriminatorski odnos prema stanovništvu muslimanske nacionalnosti.

239. Dakle, radnje optuženih Darka Mrđe i Zorana Babića bile su isključivo motivisane mržnjom zasnovanom na nacionalnoj, vjerskoj i etničkoj pripadnosti jednom narodu.

240. Svjedok Ferid Mujadžić⁷⁰ izjavio je su, dok su izlazili iz autobusa na Manjači i redali se u špalir, vojnici išli između ljudi i govorili „*pjevajte, jeb'o vam Alija mater!*“, „*pjevaj ko to kaže, ko to laže Srbija je mala*“, pa nisu imali drugog izbora nego da pjevaju.

241. Ponižavajući odnos ispoljavao je optuženi Darko Mrđa i u toku zaustavljanja konvoja od Omarske prema Manjači, kada je oštećene Nihada Vejzovića i Eniza Pađena natjerao da ljude figuricu koja se nalazila na transporteru, nakon čega ih je udario nogom u predjelu glave.

242. Krajnje surov način postupanja optuženog Mrđe predstavlja i čin okretanja puške prema petogodišnjoj kćerci oštećenog Sajida Sadića, kada je djevojčica potrčala za oštećenim vičući: „*Tata, kuda ćeš?*“.

243. U toku transporta, pripadnici Interventnog voda, tjerali su zatvorenike da pjevaju srpske pjesme, pa su tako, po polasku konvoja ispred logora „Omarska“ u jednom od autobusa pitali ko zna da pjeva srpske pjesme, na šta se javio svjedok „S17“ koji je morao da sjedne na prvu klupu iza vozača i da pjeva kad god se stane na neki od punktova. Kako svjedok navodi, „*počeli su da viču na ove koji nisu pjevali, pa su neki pjevali, a neki nisu, u Mišinom hanu stali su u kafanu na piće, pa na tranzitu kod kasarne „Kozara“, pa na Han Kolima jer je prokuhao autobus,...*“

244. Vijeće u svrhu označavanja u izreci i obrazloženju presude povremeno koristi termin „Bošnjaci“ ili „bošnjački“, koji nije bio opšteprihvaćen u vrijeme izvršenja krivičnog djela, ali se radi o historijskom, etničkom i kulturološkom terminu, koji

---

⁷⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 12.05.2017. godine

obuhvata, između ostalog, i jedinstvo vjere/religije, te ovo Vijeće prihvata da se osnov diskriminacije prema grupi Bošnjaka u ovom predmetu može definisati kao vjerski osnov. Etnička, odnosno nacionalna i vjerska osnova usko su povezane i također sadržane u terminu *Bošnjak*. Pod navedenim se misli na osobe muslimanske nacionalnosti.

245. Dakle, Vijeće je na temelju svih provedenih dokaza nesumnjivo zaključilo da su optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić u izvršenju pojedinačnih inkriminacija za koje su oglašeni krivim postupali sa diskriminatorском namjerom.

(b) Kvalifikacija ubistva iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH

246. Vijeće je na temelju provedenih dokaza, van svake razumne sumnje zaključilo da su optuženi svojim radnjama u tačkama 1., 2., 4. (optuženi Darko Mrđa) i 5. osuđujućeg dijela izreke presude (Darko Mrđa i Zoran Babić) ostvarili sva bitna obilježja djela ubistva iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH.

247. Tačka a) citirane odredbe podrazumijeva slijedeće elemente:

- *da je osoba lišena života i*
- *da je lišenje života izvršeno iz direktnog umišljaja, jer je optuženi bio svjestan svoje radnje izvršenja i htio njeno učinjenje.*

248. Na gotovo identičan način ova pojedinačna inkriminacija propisana je i Statutom MKSJ, pa je Vijeće imalo u vidu i njihovu definiciju ubistva, kao "*protuzakonitog i namjernog lišavanja života ljudskog bića*".⁷¹

249. *Mens rea* ili stanje svijesti kod počinitelja podrazumijeva postojanje umišljaja da ubije ili da nanese teške tjelesne povrede koje će vjerovatno rezultirati smrću, ali je bezobziran u pogledu toga da li će doći do smrtnog ishoda ili ne.⁷² Žalbeno vijeće zaključilo je da *mens rea* obuhvata i direktni i eventualni umišljaj.⁷³

---

⁷¹ Presuda Pretresnog vijeća MKSR u predmetu *Akayesu*, paragraf 589; Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Jelisić*, paragraf 35; Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Zoran Kupreškić i drugi*, paragraf 560-1

⁷² Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Zejnir Delalić i drugi* (predmet „Čelebići“), paragraf 439; Presuda Pretresnog vijeća MKSR u predmetu *Akayesu*, paragraf 589; Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Dario Kordić i drugi*, paragraf 236

⁷³ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Pavle Strugar* („Dubrovnik“), paragraf 270.

250. Vijeće će u dijelu presude koji govori o individualnoj odgovornosti optuženih detaljno iznijeti razloge na kojima zasniva zaključak da su optuženi, djelujući kao izvršioc i kao saizvršioc (optuženi Darko Mrđa u tački 4.), umišljajno ostvarili sva obilježja bića krivičnog djela ubistvo iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH.

251. Istovremeno, Vijeće nije prihvatilo pravnu kvalifikaciju Tužilaštva u izmijenjenoj optužnici, koja se odnosila na to da su radnje optuženog Darka Mrđe, za koje ga je Vijeće oglasilo krivim (nečovječno postupanje i ubistvo) predstavljale dva samostalna krivična djela, u kom slučaju bi bilo mjesta primjeni člana 53. stav 1. KZ BiH.

252. Naime, kada se radi o krivičnom djelu Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH moguće je sa više radnji ostvariti obilježja ovog krivičnog djela, obzirom da radnje izvršenja ne predstavljaju samostalno djelo svaka za sebe, nego sa ostalim radnjama izvršenja tvore jedno samostalno krivično djelo Zločina protiv čovječnosti.

(c) Kvalifikacija nečovječnog postupanja iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH

253. Obzirom da je optuženi Darko Mrđa oglašen krivim i za radnje nečovječnog postupanja u tačkama 3. i 4. osuđujućeg dijela izreke presude, Vijeće je prilikom ispitivanja kvalifikacije djela razmotrilo i elemente nečovječnog postupanja iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH.

254. U konkretnom slučaju nije sporno da su oštećeni „S5“, Muharem Nezirević, Nihad Vejzović, Eniz Pađen i Nezir Krak, zadobili ozbiljne povrede tjelesnog integriteta, a što će biti posebno obrazloženo u dijelu koji se odnosi na pojedinačne inkriminacije, te je opravdano zaključiti da je događaj, koji su preživjeli oštećeni, takve prirode da zasigurno može prouzrokovati tešku duševnu patnju, zbog čega je optuženi Darko Mrđa i oglašen krivim za navedene radnje.

255. Značenje nečovječnog postupanja u kontekstu međunarodne prakse, podrazumijeva *namjernu radnju ili propust*, to jest, radnju koja je objektivno sudeći, *namjerna*, a ne slučajna, i koja uzrokuje tešku duševnu ili fizičku patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta.

256. Imajući u vidu da se za ovu kvalifikaciju traži „*namjera*“, odnosno direktni umišljaj, a imajući u vidu da je umišljaj optuženog u konkretnom slučaju bio usmjeren isključivo na ranjavanje, povrijeđivanje, tešku fizičku ili duševnu patnju oštećenih, Vijeće je u odnosu na nastupjele posljedice zaključilo da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, te je utvrdilo krivicu optuženog za pravnu kvalifikaciju djela nečovječnog postupanja, ili kako je to tačno definisano u KZ BiH: „*druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja*“.

257. U dosadašnjoj praksi Suda BiH⁷⁴ zaključeno je da specifični elementi „drugih nečovječnih djela“ iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH podrazumijevaju:

- *radnju ili propust težine slične težini ostalih radnji iz člana 172. stav 1. KZ BiH,*
- *da su ta radnja ili propust prouzročili tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili ozljedu, odnosno, da predstavljaju težak napad na ljudsko dostojanstvo i*
- *da su radnju ili propust namjerno izvršili optuženi ili lice, odnosno lica, za čije radnje i propuste optuženi snosi krivičnu odgovornost.*

258. Da bi se procijenila težina nekog djela, nužno je razmotriti sve činjenične okolnosti.⁷⁵ Neke od tih okolnosti mogu uključivati: karakter radnje ili propusta, kontekst u kojem su se oni dogodili, osobne prilike žrtve, uključujući starost, spol i zdravstveno stanje i tjelesne, psihičke i moralne posljedice tog čina na žrtvu.⁷⁶

259. Dovoljno je da povreda ili patnja bude stvarna i ozbiljna, odnosno, nije nužno da bude trajna. Međutim, dugoročni efekti počinjenog djela relevantni su kod utvrđivanja njegove ozbiljnosti.⁷⁷

260. Prvostepeno vijeće u predmetu protiv *Momira Savića*⁷⁸ navelo je i primjere nečovječnih djela iz prakse MKSJ:

- *sakaćenje ili nanošenje teških tjelesnih povreda;*

---

⁷⁴ *Savić*, prvostepena presuda, strana 47., *Rašević i drugi*, prvostepena presuda, strana 51., *Mejakić i drugi*, prvostepena presuda, strana 191-192, *Božić i drugi*, prvostepena presuda, strana 51.

⁷⁵ *Savić*, prvostepena presuda, strana 47.

⁷⁶ *Ibid*, strana 47.

⁷⁷ *Ibid*, strana 48.

⁷⁸ *Ibid*, strana 48.

- *premlaćivanje i druge nasilne radnje;*
- *nanošenje povreda;*
- *teške povrede tjelesnog ili duševnog integriteta;*
- *ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo;*
- *prisilni rad koji je izazvao tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili povredu, ili je radnja predstavljala ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo;*
- *deportacija i prisilno premještanje grupa civila;*
- *prisiljavanje na prostituciju i*
- *nestajanje ljudi pod prisilom.*

261. *Mens rea* za nečovječna djela iz ovog člana zadovoljen je kada je počinitelj, u trenutku činjenja ili nečinjenja imao namjeru da nanese tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili da izvrši težak napad na ljudsko dostojanstvo žrtve, ili ako je znao da će to njegovo činjenje ili nečinjenje vjerovatno prouzrokovati tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili teški napad na ljudsko dostojanstvo i ponio se sa bezobzirnomo nepažnjom prema tome.⁷⁹

262. Dakle, Vijeće je nakon ocjene provedenih dokaza zaključilo da su optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić, radnjama opisanim u osuđujućem dijelu izreke presude ostvarili obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) i tačkom k) KZ BiH (samo Darko Mrđa), sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. KZ BiH.

C. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE PO TAČKAMA IZREKE PRESUDE

263. Vijeće je, nakon provedenog dokaznog postupka, nesumnjivo zaključilo da su optuženi, djelujući u svojstvu izvršilaca i saizvršilaca (optuženi Darko Mrđa u tačkama 3. i 4.), postupali sa diskriminatorskom namjerom i sa direktnim umišljajem, te su činjenično opisanim radnjama iz izreke presude ostvarili sve elemente ubistva iz tačke a) i nečovječnog postupanja iz tačke k) (optuženi Mrđa) stava 1. člana 172. KZ BiH.

264. Vijeće će u narednom dijelu iznijeti razloge na kojima zasniva svoj zaključak o odgovornosti ovih optuženih za navedena djela.

---

⁷⁹ *Ibid*, strana 48.

Akcija u naselju Bišćani, zaselak Sredice i ubistvo dva nepoznata lica od strane optuženog Darka Mrđe (tačka 1. osuđujućeg dijela izreke presude)

265. Prije svega, Vijeće će se u nastavku osvrnuti na akciju srpske vojske i policije u naselju Bišćani, u zaseoku Sredice, u kojoj je učestvovao i optuženi Darko Mrđa, kao pripadnik Prvog interventnog voda.

266. U prvoj tački osuđujućeg dijela izreke presude, optuženom Darku Mrđi na teret se stavlja da je dana 20.07.1992. godine u mjestu Sredice, na području opštine Prijedor, počinio ubistvo dva nepoznata civila bošnjačke nacionalnosti.

267. Na okolnosti ovog događaj, svoja neposrednja saznanja iznio je svjedok "S1", koji je također bio jedan od pripadnika Interventnog voda i koji se u trenutku događaja nalazio u vozilu BRDM, koje vozilo je pripadalo Interventnom vodu.

268. Ovaj svjedok je naveo da su se pripadnici Interventnog voda tog dana skupili pred Centrom javne bezbjednosti Prijedor, odatle pred benzinsku stanicu u Tukovima, gdje je bilo još vojske i policije, te im je rečeno da trebaju krenuti na Bišćane u pretres kuća i oduzimanje oružja, nakon čega su krenuli u akciju. Svjedok se nalazio u izviđačkom oklopnom vozilu, misli da je bio prvi i da su učestvovala oba interventna voda. Od pripadnika koji su učestvovali u akciji svjedok navodi optužene Darka Mrđu, Zorana Babića, Vrabičić, Petar Čivčić, Basrak i Radenka Marinovića, ističući da je Radenko Marinović bio s njim u vozilu.

269. Prilikom povratka u mjesto Sredice, svjedok navodi da je tu vidio optuženog Darka Mrđu i tri lica kraj njega, od kojih je jedno lice mlađe dobi ležalo na zemlji, dok su druga dva lica stajala pored.

270. Svjedok je dalje naveo da je čuo kako optuženi starijem čovjeku viče: "Je li ti žao?", a ovaj odgovara: "Nije", u kojem momentu čuje pucanj i tada na zemlju pada drugo lice. Nakon toga, optuženi je ponovo pitao starijeg čovjeka "Je l' ti žao?", na šta je ovaj odgovorio da nije, pa kada je optuženi izvadio nož i zasjekao čovjeka po ruci, te ga pitao da li ga boli, na šta je taj stariji čovjek odgovorio da ga ne boli, u kojem trenutku je svjedok čuo pucanj, nakon čega je vidio i tog starijeg čovjeka kako leži.

271. Na pitanje da li vidi oružje kod optuženog, svjedok jasno odgovara: “*Da. Im’o je oružje*”.⁸⁰ Nakon toga, mještani tog područja pohapšeni su i odvezeni negdje autobusom.

272. Da su tog dana u napadu na Sredice ubijeni civili bošnjačke nacionalnosti potvrdio je i svjedok “S16”, kao i da je u tim događajima učestvovao optuženi Darko Mrđa, navodeći kako su taj dan, zajedno sa vojskom, išli u napad na Bišćane, Rizvanoviće, Zecove, Čarakovo, Kozarac, uglavnom u mjesta naseljena muslimanskim stanovništvom, te da je čuo da je bilo ubistava u Sredicama kada se „kupio“ narod i da je optuženi Darko Mrđa učestvovao u tome. Ističe da je navedeno čuo od drugih pripadnika Interventnog voda nekoliko dana nakon što se događaj desio.⁸¹

273. Odbrana je svjedoku predočila iskaz dat u fazi istrage u ovom predmetu, navodeći kako je svjedok u istom izjavio da je čuo da je u Sredicama bilo “*nekakvih ubistava*”, odnosno, da je čuo da su tamo “*neki Tukovljani napravili neko sranje*”, ali da nigdje nije spomenuo da je u tome učestvovao optuženi, na šta je svjedok izjavio da je i optuženi rodom iz Tukova, te da ostaje pri prvobitnoj izjavi datoj u toku istrage.

274. Odbrana optuženog Darka Mrđe također je pokušala da opovrgne iskaz svjedoka očevica “S1”, smatrajući da isti nije mogao vidjeti ovaj događaj jer na vozilu u kojem se nalazio (BRDM) nije bilo bočnih prozora ni vrata, kao i da se iz tog vozila ne može čuti šta se dešava vani, ukoliko je vozilo upaljeno.

275. U vezi navedenog, svjedok je izjavio da se ne sjeća da li je ugasio vozilo kada se zaustavio u Sredicama, ali je siguran u to da je događaj vidio i da BRDM ima otvor na vrhu s kojeg se može vidjeti i da je on bio pored otvora, te da ne vjeruje da je događaj mogao vidjeti i nišandžija koji se nalazio u vozilu zajedno s njim.

276. Svjedokinja “S14” potvrdila da se akcija na Sredice i Tukove desila upravo 20.07.1992. godine, kada je, kako navodi, “*krenula pješadija, oklopno vozilo, hitna, autobus, svi su redom ubijani, pred mojim očima osam ih je ubijeno*”.⁸²

---

⁸⁰ Transkript saslušanja svjedoka “S1”, od 08.09.2017. godine, strana 47.

⁸¹ Transkript saslušanja svjedoka “S16”, od 17.11.2017. godine

⁸² Transkript saslušanja svjedoka od 17.11.2017. godine

277. Navodi kako joj je jedan vojnik naredio da prvo ide muž, nakon čega je i ona s djecom htjela da uđe u autobus, odakle su vratili i nju i djecu, tjerajući ih da legnu na travu, a zatim su hodali po njima, tjerajući ih da pasu travu i pritom ih tukući po glavi. Svjedokinja navodi da su je vratili u kuću, tukli su dijete, a muža su odveli u Omarsku, gdje je ubijen tri dana kasnije.

278. Kako svjedokinja ističe pucnjava je trajala do četiri sata popodne, nakon čega je uzela lopatu i kopala grob, kako navodi, "*za svoju djecu, k'o rupa za cuku*", a jedan je došao i rekao joj: "*ko ti je rekao da kopaš, bit ćeš ubijena!*", na šta je svjedokinja odgovorila da može pucati u nju ako hoće. Ukopala je ubijene, nakon čega je došao jedan i naredio da se sprema žene s djecom, te su iz Tukova odvezeni autobusom u neku dvoranu, a zatim mjesec dana kasnije u Banja Luku, odakle su pješke otišli prema Travniku.

279. U svojstvu svjedoka odbrane, saslušan je svjedok "S12"⁸³, koja je izjavila da su dana 20.07.1992. godine ubijeni Huse Begić, Bego Kadić i Hazim Kadić, ali na tri različite lokacije. Naime, odbrana je ukazivala na činjenicu da su tog dana u Sredicama stradali otac i dva sina, odnosno, da su ta lica ubijena na tri različite lokacije, a ne na istoj, kako je to navedeno u činjeničnom opisu optužnice. Svjedokinja je također navela da je tog dana bio napad na Sredice i da je ubijeno najmanje 13 muškaraca, Bošnjaka. Vodeći se iskazom ovog svjedoka, odbrana je tvrdila da iskaz svjedoka "S1" nije istinit, obzirom da se godišta ubijenih ne podudaraju s navodima svjedoka, koji je izjavio da je starije lice imalo oko 40 godina, a druga dva oko dvadesetak.

280. Međutim, optuženom nije ni stavljeno na teret da je počinio ubistvo ova tri lica, nego je oglašen krivim da je ubio dva nepoznata lica, tako da iskaz ovog svjedoka za Vijeće nije relevantan u tom pogledu. Također, jasno se može zaključiti da su drugi pomenuti svjedoci govorili istinu, opisujući na koji način se desio napad na Sredice tog dana, zatim kako su ubijani muškarcu civili bošnjačke nacionalnosti, kako su kasnije autobusom odvezeni žene i djeca, kao i da su se tog dana u Sredicama nalazili pripadnici Interventnog voda, među kojima i optuženi Darko Mrđa.

---

⁸³ Transkript saslušanja svjedoka od 13.04.2018. godine

281. Dakle, za Vijeće nije sporna činjenica da se napad na mjesto Bišćane, kojem pripada i zaselak Sredice, desio dana 20.07.1992. godine, kako je to potvrdila svjedok "S14", što ni sama odbrana nije sporila.

282. Da su u toj akciji učestvovali i pripadnici Interventnog voda jasno su potvrdili svjedoci "S1", "S16", ali i sam optuženi Darko Mrđa.

283. Tako je optuženi potvrdio da je bila akcija na dio Prijedora koji se naziva "Brdo", a koji obuhvata cijeli dio od mosta na rijeci Sani u Prijedoru, preko naselja Rizvanovići, Hambarine, Tukovi, Čarakovo, Ljubija, Sredice, Bišćani. Optuženi je izjavio da su tog dana išli u ispomoć 43. MTBR, ali da nisu učestvovali u dejstvima, nego su bili u pripravnosti u slučaju potrebe.

284. Optuženi je također izjavio da nije bio u Sredicama zajedno sa "S1", ističući kako je svjedok vozač BRDM-a, što je i sam svjedok potvrdio, obzirom da je i predmetni događaj posmatrao iz vozila.

285. Odbrana optuženog pokušala je osporiti kredibilitet ovog svjedoka, navodeći kako je isti svjedočio u nekoliko predmeta, ali da nikad nije optužen za neka od djela u kojima je učestvovao zajedno sa drugim pripadnicima. Tako je, prilikom unakrsnog ispitivanja svjedoka "S1" od strane optuženog, optuženi istog upitao zašto mu je jedne prilike, kada su bili u kafani, prišao i rekao da se optuženi nema razloga brinuti i da ga nema "u cijeloj toj priči", a sada pred Sudom priča drugu priču.

286. Na ovakav upit optuženog, svjedok je izjavio da je istina da je te prilike u kafiću vidio optuženog i njegovu suprugu, te ih je počastio pićem. Svjedok dalje navodi da mu je optuženi rekao "*slušaj, spominj'o si me na jednom mjestu*", na šta je svjedok odgovorio da ne zna, ali i da je svakako zaštićen od strane Haaga i da mu ne može niko ništa.⁸⁴

287. Dakle, jasno je da je Vijeće na raspolaganju imalo iskaz samo jednog svjedoka koji je vidio događaj ubistva dva lica od strane optuženog. Međutim, imajući u vidu da je ovaj svjedok saborac optuženog, dakle, također pripadnik Prvog interventnog voda, kao i da je dobro poznavao optuženog i kritične prilike bio u mjestu Sredice, što je potvrdio i sam optuženi, navodeći da je isti bio vozač BRDM-a, te da je iskaz ovog svjedoka jasan, nedvosmislen, da svjedok nema razloga da neosnovano tereti optuženog, radi se o saborcu optuženog i nije doveden u pitanje

---

⁸⁴ Transkript saslušanja svjedoka "S1", od 08.09.2017. godine, strana 65.

drugim dokazima, Vijeće je optuženog oglasilo krivim za ubistvo dva nepoznata lica u mjestu Sredice, dana 20.07.1992. godine.

288. Također, Vijeće nije imalo dokaza na osnovu kojih bi moglo utvrditi identitet ovih lica, kao ni njihovu nacionalnu ili vjersku pripadnost, ali, imajući u vidu da su svi svjedoci naveli da je tog dana izveden napad na mjesta naseljena uglavnom bošnjačkim civilnim stanovništvom i da su ubijani vojno sposobni muškarci civili bošnjačke nacionalnosti (svjedok "S12" i "S14"), kao i da su pripadnici Interventnog voda učestvovali u ubistvima bošnjačkog stanovništva, Vijeće je zaključilo da se i u konkretnom slučaju radilo o pripadnicima nesrpskog civilnog stanovništva.

Odvođenje i ubistvo oštećenog Sajida Sadića u mjestu Tukovi, dana 20.07.1992. godine (tačka 2. osuđujućeg dijela izreke presude)

289. Tačkom 2. osuđujućeg dijela izreke presude optuženom Darku Mrđi stavlja se na teret da je: *"Dana 20.07.1992. godine, u naselju Tukovi, opština Prijedor, Darko Mrđa je, obučen u maskirnu uniform i sa puškom u ruci, došao do kuće u kojoj se nalazio civil Sajid Sadić i nakon što su iz kuće istjerani svi ukućani, a među kojima i Sajid Sadić, Darko Mrđa je Sajidu Sadiću naredio: "Ti se spremi, ti ćeš ići s nama!", pa kada je Sajid Sadić od svoje surpuge zatražio da mu donese patike kako bi ih obukao, Mrđa mu je rekao: "Neće ti trebati!", a potom je sa uperenom puškom u Sajida Sadića i zajedno sa dva nepoznata uniformisana lica istog odveo i upotrebom vatrenog oružja lišio života na udaljenosti oko dva kilometra od njegove kuće, a njegovo tijelo ekshumirano je dana 11.10.2013. godine na lokalitetu Tomašica, opština Prijedor."*

290. Na okolnost ovog događaja saslušani su svjedoci "S6" i "S7", kao direktni očevici ovog događaja.

291. Svjedok "S6"⁸⁵ izjavila je da se kritičnog dana nalazila u dvorištu kuće u naselju Tukovi, zajedno sa svojom snahom i djecom, kada su začuli galamu, psovke, pjesme. Navodi da je provirila iza kuće gdje je vidjela vojsku, te čula *"jeb'o vam Alija mater, marš u kuću!"*, pa su ušli u kuću. U kući su bili Sajid Sadić i njeni roditelji. U tom trenutku, neko je ispred kuće povikao da svi izađu napolje, psujući im "mater balijsku". Kada je izašla na ulazna vrata, na stepenicama je ugledala Darka Mrđu, kojeg je dobro poznavala, obzirom da je s njim išla u školu od prvog razreda, a

---

⁸⁵ Transkript saslušanja svjedoka od 06.10.2017. godine

viđala ga je i u autobusu kad bi išla kod svojih roditelja, a on na posao. Sjeća se da mu je rekla “*zdravo*”, ali nije sigurna da li joj je išta odgovorio, samo im je naredio da svi stanu u grupu. Svjedokinja je držala jednogodišnju kćerku u naručju, dok se drugo dijete “držalo” za nju. Pošto joj je bilo naporno stajati, malo se odmakla od njih, ali se optuženi “proderao” na nju, rekavši da je naredio da se stane u grupu.

292. Za to vrijeme, svjedokinja navodi da je drugi vojnik ušao u kuću, lomio stvari po kući, te uzeo sav novac i vrijednosti što su imali.

293. *“Dado još uvijek stoji pred ulazom, a treći je bio u garaži, Sajidu je Dado rekao da se spremi jer će s njima, Sajid je rekao “S7” da mu dohvati patike koje su bile na betonu kod ljetne kuhinje, a Dado mu je rekao da mu neće biti potrebne..”* Svjedokinja dalje navodi da je optuženi Sajidu puškom pokazao da ide ispred njega, u kojem trenutku je Sajidova kćerka od pet godina potrčala za njim i pitala *“Tata, kuda ćeš?”*, kada se Dado okrenuo i uperio pušku u nju, pa je “S7” potrčala i uzela dijete.

294. Svjedokinja je čula da je Sajidovo tijelo nađeno u Sredicama isti dan, među još sedam ubijenih ljudi, a kasnije je njegovo tijelo i ekshumirano iz grobnice “Tomašica”.

295. Da se događaj desio upravo na ovaj način, potvrdio je i svjedok “S7”, koji se također nalazio ispred kuće oštećenog tog dana. Tako ovaj svjedok navodi da je Sajid Sadić odveden 20.07.1992. godine ispred kuće, oko deset ili jedanaest sati ujutro, a prije toga je vidjela transporter iz kojeg su iskakali vojnici koji su im psovali balijsku majku. Iz dvorišta su ušli u kuću, gdje su se zadržali desetak minuta, kada su čuli da im je rečeno da svi izađu van. Kada su izašli van, svjedokinja ističe kako je vidjela da je jedan od njih ušao u kuću, a optuženi ih je dočekao vani, te je Sajidu rekao da se spremi i da ide s njima. *“Darko Mrđa je to bio...Rekao mi je da mu nađem patike, ja sam pošla, a optuženi Darko je rekao da mu neće trebati. Ja sam našla patike, on je obuo, mi smo ostali bili u stroju.”*

296. Svjedokinja dalje navodi da je Sajidova kćerka potrčala za njim i pitala ga *“tata, kuda ćeš?”*, u kojem trenutku je optuženi Mrđa uperio pušku u djevojčicu, te ju je svjedokinja uzela za ruku i sklonila. Kasnije je svjedokinja išla kupiti mrtva tijela ubijenih komšija, navodeći kako je njenoj svekrvi rečeno od strane komšinice Aiše Duratović da je Sajid ubijen iza pržionice kafe u Rizvanovićima. Svjedokinja ističe

kako je vjerovala da je Sajid živ sve dok njegovo tijelo nije ekshumirano 2013. godine.

297. U Zapisniku o utvrđivanju identiteta uloženom u spis navedeno je da je tijelo Sajida Sadića viđeno istog dana iza pržionice kafe u Rizvanovićima, zajedno sa tijelima još osam civila muslimanske nacionalnosti, među kojima i tijelo Muniba Karagića i Naila Duratovića, a kasnije i ekshumirano iz grobnice "Tomašica".⁸⁶

298. Na osnovu ovakvih iskaza svjedoka očevidaca, Vijeće nema sumnje da je lice koje je odvelo oštećenog bio optuženi Darko Mrđa. Također, kada je u pitanju opis optuženog tog dana, oba svjedoka jasno su navela da je bio u maskirnoj uniformi, da je imao pušku, nož.

299. Da nema sumnje da je oštećenog Sajida Sadića kritične prilike odveo optuženi, sa još dva nepoznata lica, potvrdila je upravo svjedok "S6" izjavivši kako se obradovala u momentu kada ga je vidjela ispred kuće, kako ističe, "*pomislila sam u sebi: "Bože, hvala ti, spašeni smo, pomoći će nam"*", navodeći kako ga je veoma dobro poznavala, jer su išli zajedno u školu, dok je svjedok "S7" izjavila da je često prolazila pored kuće optuženog dok je išla u školu, kao i da ga je stalno viđala te da ga viđa i dan-danas.

300. I sam optuženi, svjedočeći u korist svoje odbrane, potvrdio je da je tog dana došao pred kuću Sajida Sadića, navodeći da je vojska, koja je te prilike bila u akciji na Brdo trebala vodiča, obzirom da nisu dobro poznavali teren, te da je poznavao Sajida Sadića, te da su istog preuzeli i odveli do punkta gdje se nalazila vojna policija 43. brigade.

301. Međutim, ovakvom iskazu optuženog Vijeće nije poklonilo vjeru, imajući u vidu da su tog dana bili organizovani višestruki napadi srpske vojske i policije u koje sigurno nisu išli nespreni da bi trebali vodiča, a kao što je već prethodno obrazloženo u tački 1. osuđujućeg dijela izreke presude. Također, kada se uzmu u obzir iskazi svjedoka "S16", "S1", "S14", jasno se može zaključiti da se događaj odvođenja i ubistva oštećenog Sajida Sadića desio prije događaja ubistva dva nepoznata lica od strane optuženog Darka Mrđe.

302. Odbrana je u konkretnom slučaju prigovarala izmjeni optužnice u ovoj tački, obzirom da se potvrđenom optužnicom optuženi Darko Mrđa teretio za prisilni

---

⁸⁶ Dokaz T-90 – Zapisnik o utvrđivanju identiteta, broj 05-7/07-1-10-214/14 od 27.05.2014. godine

nestanak oštećenog Sajida Sadića, dok je izmijenjenom optužnicom optuženom stavljeno na teret ubistvo istog, navodeći kako se radi o potpuno novoj optužbi.

303. U vezi s tim, Vijeće podsjeća da je postupajući tužilac imao pravo izmijeniti optužnicu, prilagođavajući činjenični opis provedenim dokazima, zbog čega Vijeće smatra da optuženom nije stavljena nova kriminalna količina, obzirom da je i u potvrđenoj optužnici optuženom na teret stavljeno počinjenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti i to radnjom prisilnog nestanka, koja radnja je sada prekvalifikovana u radnju ubistva, također u okviru zločina protiv čovječnosti.

304. Naime, Vijeće u konkretnom slučaju nije imalo ni jednog svjedoka koji je vidio ubistvo oštećenog, obzirom da su obje svjedokinje bile prisutne odvođenju istog, nakon čega su saznale da je ubijen istog dana, dva kilometra od njihove kuće.

305. Međutim, kada se uzmu u obzir činjenice da su tog dana vršena masovna ubistva lica nesrpske nacionalnosti, da je optuženi tog dana počinio ubistvo i još najmanje dva civila nesrpske nacionalnosti, da se optuženi sa još dva lica pred kućom Sajida Sadića drsko ponašao, upućivali su psovke, vršeci pretres lomili stvari po kući, oduzeli novac i dragocjenosti, odnos optuženog prema djevojčici oštećenog, te činjenicu da je optuženi rekao oštećenom da mu patike neće trebati, koje u svojoj ukupnosti pobijaju navode optuženog o razlozima odvođenja oštećenog (jer je vojsci trebao vodič), dakle znajući kakva sudbina oštećenog čeka, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da je optuženi, nedaleko od kuće oštećenog, istog lišio života daleko od očiju osoba koje su ga vrlo dobro poznavale, a čije tijelo je kasnije i pronađeno i ekshumirano iz grobnice "Tomašica".

306. Dakle, imajući u vidu navedene iskaze svjedoka koji su saglasni u odlučnim dijelovima, te koji ničim nisu dovedeni u sumnju, Vijeće je optuženog Darka Mrđu oglasilo krivim i po ovoj tački optužnice.

Transport zatvorenika od logora "Omarska" do logora "Manjača"

307. Prije nego Vijeće pređe na obrazlaganje naredne dvije tačke osuđujućeg dijela izreke presude, a imajući u vidu da se događaj desio nakon što su pripadnici SJB Prijedor i Interventnog voda pri SJB Prijedor, u pratnji konvoja u kojem su bili zatvorenici iz logora "Omarska", krenuli prema logoru koji se nalazio na "Manjači" kod Banja Luke, Vijeće će se kratko osvrnuti na dešavanja ispred logora "Omarska",

kao i na uslove koji su vladali u autobusima kojima su prevoženi zatvorenici do logora na Manjači dana 06.08.1992. godine.

308. Iz provedenih dokaza, Vijeće je utvrdilo da su u inkriminisanom periodu zarobljavani civili bošnjačke i hrvatske nacionalnosti i da su odvođeni u logore i to, pored logora "Keraterm" i "Trnopolje", u logor "Omarska", nakon čega su, dana 06.08.1992. godine transportovani u logor "Manjača", a nakon što je odlučeno da se logor "Omarska" raspusti.

309. Analizom provedenih dokaza nesporno je utvrđeno da je dana 06.08.1992. godine putnim pravcem od logora „Omarska“, preko Banja Luke, naselja Han Kola i konačno, na poljoprivredno dobro na Manjači, gdje se nalazio logor - krenuo konvoj transportnih vozila – autobusa i vozila u pratnji, policijskoj golfa, oklopnih vozila Interventnog voda i „TAM-ića“ u kojem su se nalazili automehaničari, a u kojem konvoju su bili civili, mahom bošnjačke i hrvatske nacionalnosti sa područja opštine Prijedor.

310. Tako svjedoci "S5" i Nihad Vejzović⁸⁷ navode da su bili zatočeni u logoru "Omarska", te da su dana 06.08.1992. godine prebačeni u logor "Manjača".

311. Svjedok "S5" naveo je da su se, u toku njegovog boravka u "Omarskoj", dešavala maltretiranja zatvorenika i mnoga ubistva, sve do 06.08.1992. godine kada je počela prozivka i kada su im naredili da uđu u autobuse kojima su prebačeni za Manjaču. Svjedok se sjeća da je ispred Omarske vidio optužene Darka Mrđu i Zorana Babića zvanog "Bakin", navodeći kako ih je obojicu poznao, te da je u svakom autobusu bila pratnja.

312. Svjedok Nihad Vejzović izjavio je da su se tog dana autobusi punili jedan po jedan, navodi da je on bio među prvima, te je sjeo iza šofera na drugo sjedište. Neki ljudi su stajali u autobusu, jer ih je bilo mnogo više nego je moglo stati, pa su im naredili da moraju leći kada su autobusi krenuli, tako da se izvana nije smjelo vidjeti da neko ima u autobusima. *"Na prvim vratima bio je stražar, ja sam bio prvi do njega, imao je drvenu šipku s ekserom na vrhu, sve vrijeme me udarao po rameni tim ekserom, ubadao me..."*

313. Na osnovu ovakvih iskaza svjedoka, Vijeće je našlo dokazanim da je iz Omarske krenulo najmanje 15 autobusa u kojima su se nalazili muškarci iz tog

---

⁸⁷ Transkript saslušanja svjedoka od 03.08.2018. godine

logora, uključujući i vozilo "TAM-ić" u kojem su se nalazili mehaničari i rezervni dijelovi, te alat za slučaj kvara, te oklopno vozilo koje je pripadalo Interventnom vodu SJB Prijedor. Nadalje, Vijeće je utvrdilo da su autobusi i kamioni bili u vlasništvu tadašnje kompanije "Autotransport" Prijedor, kao i da su vozači ovih vozila takođe bili radnici "Autotransporta" na radnoj obavezi.

314. Svjedok Branko Konta⁸⁸ bio je automehaničar u preduzeću "Autotransport" Prijedor, koji je te prilike išao u pratnji konvoja u okviru radne obaveze u svojstvu mehaničara, te navodi kako je ispred "Omarske" vidio autobuse i zatvorenike kako stoje na pisti. Svjedok je bio u vozilu "TAM-ić", zajedno sa još dvojicom mehaničara, te je kasnije popravio autobus koji se bio pokvario.

315. Svjedok "S17" izjavio je da je tog jutra u Omarskoj oko deset sati vidio autobuse "Autotransporta" u koje su se ukrcavali ljudi, imali su spiskove, išli od hangara do hangara i prozivali, "*kako prozivaju, tako trpaju u autobuse*", sve je trajalo oko tri sata. Tog dana, svjedok je vidio dosta ljudi u različitim uniformama, šarenim, smb, crnim. Dalje svjedok navodi da su oko podne krenuli ispred logora "Omarska", u autobusima su morali ležati, poredani "kao sardine". U autobusima su bili pratioci koji su bili naoružani.⁸⁹

316. Da su u pratnji konvoja bili i pripadnici Interventnog voda, potvrdio je i svjedok Vladimir Šobot⁹⁰, izjavivši da je tog dana ispred logora "Omarska" bio i policijski golf u kojem je bio svjedok, na početku konvoja, zatim plavo borbeno oklopno vozilo – BOV, pa autobusi, pa još jedan BOV, zatim "TAM-ić" u na kraju transporter.

317. Nehumane uslove u autobusima prilikom transporta opisali su mnogi svjedoci, saglasno navodeći da je to bio vruć avgustovski dan, da je temperatura bila preko 35 stepeni, da im nisu dali da se napiju vode, ležali su ili sjedili jedan na drugome, nisu dali da se otvori prozor da uđe zraka, vladala je velika žeđ, a isti su postali još gori i teži nakon što se jedan od autobusa pokvario pa se konvoj morao zaustaviti, kada su pojedini pripadnici Interventnog voda ulazili u autobuse i tukli zatvorenike, odnosno, izvodili ih i tukli ispred autobusa.

---

⁸⁸ Transkript saslušanja svjedoka od 24.02.2017. godine

⁸⁹ Transkript saslušanja svjedoka od 17.03.2017. godine

⁹⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 17.03.2017. godine

318. Svjedok Zilhad Ćustović⁹¹ izjavio je da su zaustavljeni u mjestu Han Kola pred nekom gostionicom, te da su pratiodi otvarali vrata autobusa i tukli zatvorenike.

319. Navedeno je potvrdio i svjedok Junuz Šahurić, ističući da u autobuse ulazili pripadnici Interventnog voda, koji su tukli koga su htjeli, a kasnije tokom noći trajala je i prozivka nekih zatvorenika i njihovo fizički zlostavljanje, ističući da se *“nasumnice se ulazilo, tuklo, radilo šta je htjelo, čula se galama, deranje,..”*

320. Vijeće nije moglo utvrditi tačan broj civila u konvoju, ali uzevši u obzir okvirne procjene koje su davali svjedoci, broj i kapacitet vozila, te činjenicu da je broj putnika u vozilima u većini slučajeva premašivao njihov uobičajeni kapacitet, nalazi da je u konvoju bilo oko 2000 civila.

321. Na osnovu provedenih dokaza Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da su na dan 06.08.1992. godine pripadnici Prvog odjeljenja interventnog voda SJB Prijedor, među kojima i optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić, u jutarnjim satima pristupili u SJB Prijedor kada im je izdata naredba za pratnju konvoja.

322. Navedeno je potvrdio optuženi Darko Mrđa, navodeći kako im je to jutro izdata naredba od strane Paraša da obezbjeđuju konvoj od Omarske do Manjače, te su između devet i pola deset ujutro bili na kapiji ulaza u Omarsku, kao i da se kasnije nalazio negdje na sredini konvoja, u nekom od autobusa.

323. Pripadnici Interventnog voda, svjedoci “S16” i “S1” također su se te prilike nalazili u pratnji konvoja, navodeći kako su pripadnici voda došli u dva oklopna vozila, koja su se također nalazila u konvoju, kao i da su tog dana zatvorenici iz logora “Omarska” “potrpiani” u autobuse i prevezeni do logora na Manjači.

324. Vijeće se neće dalje osvrutati na polazak konvoja i situaciju koja je tog dana vladala ispred logora “Omarska”, obzirom da je optuženi Darko Mrđa oglašen krivim za radnje počinjenje u toku transporta zatvorenika do Manjače, a što će u nastavku biti detaljno obrazloženo.

Zlostavljanje zatvorenika tokom transporta do logora “Manjača” (tačka 3. osuđujućeg dijela izreke presude)

325. Ovom tačkom optuženom Darku Mrđi stavlja se na teret da je *“dana 06.08.1992. godine, tokom transporta zatvorenika iz logora Omarska u logor*

---

⁹¹ Transkript saslušanja svjedoka od 26.05.2017. godine

Manjača, u opštini Prijedor, koji transport su, pored ostalih, obezbjeđivali pripadnici Interventnog voda pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, kao i pripadnici Stanice javne bezbjednosti Prijedor, u jednom od autobusa u kojem su prevoženi civili, zatvorenici, Darko Mrđa je drvenim kolcem koji je držao u ruci tukao civile "S5" i Muharema Nezirevića, na način što je "S5" tukao kolcem po glavi i po ruci kada se pokušavao zaštititi od tih udaraca, a kada se "S5" pokušao sakriti ispod rukohvata na sjedištu u autobusu, Darko Mrđa ga je udarao drvenim kolcem po leđima, a potom ga natjerao da ustane, stavio mu pištolj na čelo i zaprijetio riječima: "Još jedanput se sagni, ja ću te ubiti!", nakon čega ga je nastavio tući kolcem po glavi, usljed kojih udaraca je "S5" polomljena lijeva ruka i bio je obliven krvlju u predjelu glave, te je pretrpio snažne fizičke i psihičke bolove, da bi potom Darko Mrđa u istom autobusu udarao zatvorenika Muharema Nezirevića drvenim kolcem po glavi, od kojih udaraca mu je kapala krv sa lica, te je Muharem Nezirević pretrpio snažne fizičke i psihičke bolove. Istog dana, tokom transporta zatvorenika iz logora Omarska u logor Manjača, za vrijeme zastoja konvoja, nakon što su autobusi prošli Banja Luku, Darko Mrđa je iz autobusa izveo civila Nihada Vejzovića i naredio mu da poljubi figuru koja je bila na transporteru koji je bio u pratnji autobusa kojima su prevoženi zatvorenici, nakon čega ga je udario nogom u predio lica, a potom su ga Darko Mrđa, zajedno sa dva nepoznata uniformisana lica udarali šakama, kundacima puške i palicom po cijelom tijelu, usljed čega je Nihad Vejzović pretrpio teške fizičke i psihičke bolove, da bi potom Darko Mrđa naredio civilu Enizu Pađenu da poljubi figuru koja je bila na transporteru, nakon čega ga je udario nogom u predio lica, usljed čega je Enizu Pađenu natečena usna, rasječena arkada, izbijen jedan zub i bio je krvav u predjelu lica, te je isti pretrpio fizičke i psihičke bolove."

326. Na okolnosti fizičkog zlostavljanja "S5" i Muharema Nezirevića, svoje iskaze dali su oštećeni "S5", Sead Softić i Ferid Mujadžić.

327. Svjedok oštećeni "S5" naveo je da je u njegov autobus ušao Darko Mrđa sa nekim štapom, kolcem i kada ga je vidio, počeo je da ga bije tim kolcem po glavi, u kojem trenutku je svjedok pokušao da izbjegne udarce po glavi i da se spusti ispod šipke, te ga je udario po leđima, nakon čega mu je naredio da se podigne, pa je uzeo pištolj, stavio ga na čelo svjedoku i rekao: "Još jedanput se sagni, ja ću te ubiti!". Nakog toga, svjedok navodi da ga je optuženi tukao tim štapom po glavi, od

čega je bio sav krvav, kao i da je osjetio da mu je ruka od njegovih udaraca pukla, dok se pokušavao odbraniti.

328. Nakon što je optuženi prestao tući oštećenog "S5", svjedok je izjavio kako je isti ugledao Muharema Nezirevića, kojeg je pitao zašto ne pušta priloge na Radiju Prijedor o srpskim vojnicima i istog također počeo udarati istim kolcem po glavi.

329. Navedeni događaj potvrdio je i svjedok Sead Softić, izjavivši da je kritične prilike u njihov autobus ušao Darko Mrđa, obratio se svjedoku "S5" riječima: "*Nema više Prijedora za tebe!*" i počeo udarati "S5" po glavi drvenim kolcem. Nakon toga, svjedok je naveo kako je vidio "S5" kako drži ruke na glavi i da mu curi krv niz lice.

330. Ovaj svjedok također je izjavio kako je te prilike Muharem Nezirević sjedio ispred njega na sjedištu, te da je istog optuženi tukao, poslije čega je po licu svjedoka curila Muhareмова krv iz glave.

331. Sam optuženi Darko Mrđa potvrdio je na glavnom pretresu da je, kako ističe, "*bilo problema sa "S5"*", navodeći: "*Desilo se to da je upozoren dva, tri puta i došlo je do neke gužve i dobio je par, znači par pleski*".

332. Da je svjedok "S5" fizički zlostavljan tokom transporta do Manjače, potvrdio je i svjedok Ferid Mujadžić⁹², iz čijeg iskaza proističe da je "S5" sjedio na prednjem sjedištu u autobusu, te da su ljudi iz pratnje zatvorenika ulazili u autobuse, kada je video da tuku "S5", kojom prilikom je čuo krike i jauke.

333. Prema oštećenima Nihadu Vejzoviću i Enizu Pađenu, optuženi Darko Mrđa primijenio je malo drugačiji obrazac ponašanja, tjerajući oštećene prvo da poljube figuricu koja se nalazila na transporteru, a zatim udarajući ih, zajedno sa drugim, nepoznatnim pripadnicima u predjelu glave, a zatim i po drugim dijelovima tijela.

334. Na navedene okolnosti svoj iskaz dali su svjedoci "S2", oštećeni Nihad Vejzović, Junuz Šahurić, Ferid Mujadžić i Vahid Rizvanović.

335. Tako je oštećeni Nihad Vejzović naveo kako je neko pokušao na prozor autobusa i rekao mu "*Ti u zelenoj majici izađi napolje*", nakon čega je oštećeni izašao iz autobusa, gdje je vidio oklopni transporter, te mu je jedan rekao "*ljubi krokodila*", što se odnosilo na figuricu koja se nalazila na tom transporteru. Oštećeni navodi kako se, nakon što je poljubio figuricu, okrenuo i neko ga je od tih vojnika ili

---

⁹² Transkript saslušanja svjedoka Ferida Mujadžića, od 17.05.2017. godine

policajaca, nije znao šta su, udario nogom u predjelu usta, od čega i danas ima ožiljak, poslije čega su ga i ostali počeli tući, neko kundakom, neko šakom, neko palicom, po cijelom tijelu. Od posljedica koje je zadobio te prilike, pored doživotnog ožiljka na licu, oštećeni je naveo kako je od posljedica udarca u međunožje imao problema s testisom koji je nakon toga bio otečen dva mjeseca, te i danas ima problema s mokrenjem. Oštećeni je te prilike pored autobusa vidio i automehaničare, od kojih je poznavao Miloša Mikića, "S2", Došena i Branka Kontu, koji su, kako navodi, skrenuli pogled ustranu da izbjegnu njegov pogled, "*valjda od sramote*".

336. Svjedok "S2", koji je posmatrao ovaj događaj i kojeg je oštećeni Vejzović vidio kritične prilike, potvrdio je da je optuženi Darko Mrđa bio jedan od pripadnika koji su tukli Nihada Vejzovića te prilike, navodeći kako su Nihada izveli iz autobusa nakon što je Darko Mrđa, s još jednim pripadnikom, rekao "*hajde ti, hajde ti*", te ga je optuženi, zajedno sa još jednim nepoznatim licem tukao rukama, nogama, čime je stigao, po leđima, glavi nogama, kako svjedok ističe "*svukuda*". Svjedok "S2" dobro je poznavao oštećenog Vjezovića, izjavivši da je Nihad radio s njim u preduzeću "Autotransport" u Prijedoru.

337. Da je oštećeni izveden iz autobusa i pretučen tokom zastoja konvoja, potvrdio je u svom iskazu svjedok Junuz Šahurić, koji je izjavio kako je te prilike izveden Nihad Vejzović iz autobusa, te je natjeran da poljubi figure na transporteru i tom prilikom pretučen od strane lica koja su bila u pratnji autobusa, kao i da je kasnije na Nihadu uočio posljedice premlaćivanja.

338. Kako je već istaknuto, isti obrazac ponašanja optuženi je primijenio i na oštećenom Enizu Pađenu i njemu naredivši da poljubi figuricu na transporteru, nakon čega ga je tukao, usljed čega je oštećeni zadobio teške posljedice.

339. Obzirom da Vijeće nije imalo priliku čuti iskaz oštećenog Eniza Pađena, svoj iskaz dao je svjedok Ferid Mujadžić, koji se te prilike nalazio zajedno sa oštećenim u autobusu i kojem je oštećeni ispričao kako je pretučen od strane optuženog Darka Mrđe.

340. Tako svjedok Ferid Mujadžić navodi da mu je oštećeni, po povratku u autobus, ispričao kako ga je optuženi Darko Mrđa natjerao da poljubi figuru na transporteru, nakon čega ga je udario čizmom u predjelu nosa i usta, kojom prilikom mu je izbio zub i bio je sav krvav od tog udarca. "*Na putu za Manjaču, ...izvelo je iz*

*mog autobusa mog komšiju Eniza Pađena, nisu ga po imenu tražili, bio je prvi do vrata, kad se vratio, bio je sav natečen, usna mu je bila razbijena, kad smo sutradan izašli iz autobusa, sjeli smo na jednu livadu, natjerali su ga, po pričama logoraša i Eniza, da je Darko Mrđa ga natjerao, izbio mu zub čizmom, ošinio ga u predjelu nosa i usta, krvav se vratio u autobus, nije bio dugo vani, možda deset minuta. Eniz mi je rekao da je izašao vani i došao do transporterera, Darko mu je rekao da se sagne i poljubi neku figuru na njemu, kad se sagnuo, udario ga je čizmom i vratili su ga u autobus.*⁹³

341. Ovaj događaj potvrdio je i svjedok Vahid Rizvanović, neposredni očevidac događaja, istakavši kako je neko pored njegovog autobusa zvao Eniza Pađena da izađe, u kojem momentu je vidio gospodina Darka Mrđu, koji kaže Enizu “*Golmane, više nećeš stati na go*”, te se sjeća da je oštećenom rekao da poljubi krokodila na transporteru, pa kada se Eniz sagnuo, “proradila” je vojna cipela, nakon čega je svjedok vidio kada je Eniz pao i da je imao razbijenu arkadu od koje je bio sav krvav.⁹⁴

342. Analizirajući provedene dokaze na ovu tačku optužnice, Vijeće je zaključilo da su kritične prilike, prilikom zastoja konvoja na Han Kolima, usljed kvara na autobusu, od strane optuženog Darka Mrđe i još nekih nepoznatih pripadnika, prozvana tri zatvorenika iz autobusa, te su isti fizički i psihički zlostavljali ispred autobusa, nakon čega su zatvorenici vraćeni unutra.

343. Naime, svjedok “S2” izjavio je kako su te prilike izvedena tri zatvorenika, od kojih je poznavao Nihada Vejzovića, obzirom da su zajedno radili u preduzeću “Autotransport” Prijedor. Dalje, svjedok Junuz Šahurić ističe da je te prilike, pored Nihada Vejzovića, pretučen i izvjesni Jozo Matić, koji je kasnije bio sav krvav i premlaćen. Na kraju, svjedoci Ferid Mujadžić i Vahid Rizvanović, koji su bili u autobusu zajedno sa oštećenim Enizom Pađenom, izjavili su kako je isti prozvan i pretučen od strane optuženog Darka Mrđe, kao i da je jasno da je optuženi poznavao oštećenog, obzirom da mu se isti obratio sa “*Golmane, više nećeš stati na go*”, jer je oštećeni igrao fudbal u Prijedoru prije rata.

344. Vijeće je također utvrdilo da su oštećeni pretrpjeli teške fizičke i psihičke posljedice usljed zlostavljanja od strane optuženog, pa je tako oštećeni “S5” naveo

⁹³ Transkript saslušanja svjedoka od 12.05.2017. godine

⁹⁴ Transkript saslušanja svjedoka od 07.04.2017. godine

da mu je optuženi slomio lijevu ruku, glava mu je bila krvava od udaraca kolcem, a oštećeni Muharem Nezirević također je tučen drvenim kolcem odmah nakon oštećenog "S5", za kojeg je svjedok Sead Softić naveo da mu je kapala krv sag lave.

345. Oštećeni Nihad Vejzović i Eniz Pađen također su imali teške fizičke i psihičke posljedice, pored toga što su poniženi na način da ljude figuru na transporteru, nakon čega ih je optuženi udario nogom koja je bila obučena u čizmu, od kojeg udarca oštećeni Nihad Vejzović i danas ima ožiljak na licu, a od kasnijeg premlaćivanja šakama, palicama i nogama probleme s mokrenjem, te da se u tom trenutku osjećao bolno, poniženo i "grozno", dok je oštećeni Eniz Pađen kritične prilike bio sav krvav od udaraca, te mu je izbijen zub nakon što ga je optuženi također udario čizmom u predjelu usta.

346. Kada je u pitanju identitet lica koje je zlostavljalo ove oštećene, Vijeće je utvrdilo da se radi o optuženom Darku Mrđi.

347. Zaključak o tome Vijeće je donijelo na osnovu iskaza svjedoka oštećenog "S5" koji je izjavio kako je dobro poznao Darka Mrđu i Zorana Babića prije tog događaja, prepoznajući iste u sudnici, kao i na osnovu iskaza optuženog Mrđe, koji je naveo da je poznao "S5" i da je te prilike "bilo problema s njim", zbog čega je dobio "par pleski".

348. U pogledu zlostavljanja oštećenih Nihada Vejzovića i Eniza Pađena, također je utvrđeno da je lice koje je učestvovalo u tome upravo optuženi Darko Mrđa. Tako su svjedoci "S2", koji je posmatrao događaj kada je optuženi tukao oštećenog Nihada Vejzovića, zatim svjedoci Ferid Mujadžić i Vahid Rizvanović, izjavili kako su poznavali optuženog. Svjedok "S2" bio je jedno od lica koje je bilo u pratnji konvoja u vozilu "TAM", svjedok Ferid Mujadžić izjavio je da je dobro poznao optuženog još od 1984. godine kada je postao momak i kretao se u tom društvu, dok je svjedok Vahid Rizvanović naveo kako je poznao optuženog sigurno desetak godina prije tog događaja.

349. Dakle, imajući u vidu ovakve iskaze svjedoka koji su saglasni u odlučujućim dijelovima događaja, te u pogledu identiteta lica koje je učestvovalo u fizičkom zlostavljanju oštećenih, navodeći da je to bio upravo optuženi Darko Mrđa, Vijeće je istog oglasilo krivim i po ovoj tački optužnice.

Događaji ispred logora “Manjača” u noći 06.08./07.08.1992. godine i tačka 4. osuđujućeg dijela izreke presude

350. Prije nego pređe na pojedinačne inkriminacije koje su optuženom Darku Mrđi stavljene na teret u ovoj tački optužnice, Vijeće će se ukratko osvrnuti na situaciju koja je vladala u kasnim popodnevnim satima ispred kapije logora “Manjača” i uslove u kojima su zatvorenici proveli noć, obzirom da su isti sve vrijeme bili zatvoreni u autobusima i tako dočekali jutro.

351. Svjedok Sabrija Bećirbegović izjavio je kako su iz Omarske krenuli oko 11 ujutro i da su na Manjaču stigli nekad u noć. Nisu smjeli otvarati prozore na autobusima, bili su zamagljeni, a bila je tolika žeđ da su morali lizati stakla jer im nisu dali vodu.

352. Na osnovu provedenih dokaza, Vijeće je utvrdilo da su zatvorenici bili prisiljeni da provedu noć ispred logora u autobusima, jer su, kako navode, stigli pred kapiju logora u kasne popodneve sate, te, obzirom da ih je bilo puno, odgovorni u logoru “Manjača” istima nisu dozvolili da uđu u logor, jer su isti morali biti prozvani i pregledani od strane ljekara prije nego budu primljeni u logor.

353. Tako je svjedok “S5” naveo kako su noć morali provesti u autobusima jer je komandant Popović iz logora “Manjača” rekao da ih ne može primiti do jutra, pa su im pratioci upalili motore i uključili grijanje, te su tako proveli noć.

354. Svjedok Branko Konta⁹⁵ izjavio je da su do Manjače stigli nekad pred mrak i da su zatvorenici morali ostati u autobusima cijelu noć, ali da ne zna da li ih je neko obezbjeđivao.

355. Svjedok Predrag Kovačević⁹⁶ radio je na obezbjeđenju, kako navodi, sabirnog centra “Manjača”, se te sjeća da je jedan konvoj sa autobusima u kojima su bili zatvorenici stigao u toku noći, ali lica su primljena tek ujutro, kao i da je tu noć, dok je bio na prijavnici, napolju čuo galamu i kada je izašao, vidio je tuču, ali navodi kako je istu zabranio. Na upit da li je čuo da su se desila neka ubistva u toku noći, svjedok je rekao da sutradan čuo priče da su neki nestali i da su ubijeni, ali da ne zna tačno šta se desilo.

---

⁹⁵ Transkript saslušanja svjedoka od 24.02.2017. godine

⁹⁶ Transkript saslušanja svjedoka od 24.02.2017. godine

Ubistvo oštećenog Dede Crnalića i zlostavljanje oštećenih Nezira Kraka i Muharema Nezirevića (tačka 4. osuđujućeg dijela izreke presude)

356. Ovom tačkom optužnice, optuženom Darku Mrđi na teret se stavlja da je *“dana 06.08.1992. godine, dolaskom ispred logora Manjača u opštini Banja Luka, u noćnim satima, Darko Mrđa je prozvao iz autobusa zatvorenika, civila Dedu Crnalića, nakon čega su Darko Mrđa, sa nekoliko nepoznatih pripadnika Interventnog voda, fizički zlostavljali, na način što su ga udarali nogama, palicama i kundacima od pušaka po svim dijelovima tijela, usljed kojih udaraca je Dedo Crnalić preminuo. Odmah potom su Darko Mrđa, zajedno sa nekoliko nepoznatih pripadnika Interventnog voda, udarali zatvorenika, civila Nezira Kraka, nogama, palicama i kundacima pušaka po svim dijelovima tijela, usljed čega je Nezir Krak pretrpio snažne fizičke bolove. Nakon toga, Darko Mrđa je izveo iz autobusa zatvorenika, civila Muharema Nezirevića, te su Darko Mrđa, zajedno sa nekoliko nepoznatih pripadnika Interventnog voda, udarali Muharema Nezirevića nogama, kundakom od puške i palicama po cijelom tijelu, usljed kojih udaraca je bio sav krvav i pretrpio je teške fizičke i psihičke bolove”.*

357. Na okolnosti ove tačke optužnice svjedočili su: svjedoci “S8”, “S1”, “S5”, Sead Softić, Eniz Suljanović, Senad Crnalić, Derviš Mujkanović, svjedok “S16”, a pročitani su i iskazi svjedoka Muharema Murselovića i Smaila Crnalića.

358. Neposredni očevidac sva tri događaja bio je svjedok “S8”⁹⁷, koji je naveo da je gledao kako je ispred autobusa prvi izveden Dedo Crnalić, pet, šest metara ispred njega, gdje su počeli da ga tuku puškama, palicama, nogama, gazili su ga, a on je zapomagao riječima: *“Nemojte me ljudi ubijati, nemojte mi to raditi, imam vreću para zakopanih, dat ću vam sve, nemojte to raditi od mene..”* a jedan od njih je čučnuo i napravio trzaj, pa svjedok nije siguran da li ga je zaklao, nakon čega se Dedo umirio i više se nije čuo, pa su njegovo tijelo bacili na hrpu drva ili nekog otpada koji se tu nalazio. Svjedok dalje navodi da su prozvali Nezira Kraka, s kojim su isto postupili dok nije zašutio. Nakon njega, izveli su i tukli novinara Muharema Nezirevića i to palicama, puškama, kundacima, cijevima, nogama, po cijelom tijelu. Tako svjedok navodi: *“Njega su počeli udarati palicama, puškama, kundacima, cijevima, nogama, po cijelom tijelu. On je odmah pao, oni samo gaze, udaraju,...Počeo je pomagati,*

---

⁹⁷ Transkript saslušanja svjedoka od 28.10.2016. godine

jaukati, već je on bio gubio snagu, više ne može ni da place. U tom se pojavio čovjek, jedan od vojnika, koji je njih rastjerao.”

359. Svjedok “S1”⁹⁸ izjavio je da je Dedo Crnalić tučen prilikom transporta do logora “Manjača”, a pogotovo nakon što su došli do ulaza u logor, te se sjeća da se Darko Mrđa isticao u premlaćivanju Dede Crnalića pred kapijom na Manjači i da je optuženi bio “pojava” gdje god se nalazio, tako da je siguran da je to upravo bio Darko Mrđa.

360. Saglasno iskazu ovih svjedoka jeste i iskaz svjedoka Eniza Suljanovića, koji je naveo da je u toku noći bilo prozivanje Dede Crnalića i Nezira Kraka i da je gledao kako Dedu tuku dvojica, trojica, od kojih je jedan bio Darko Mrđa, od kojih udaraca je Dedo tu noć preminuo, dok je Nezir Krak te prilike ostao živ.

361. Da je Darko Mrđa učestvovao u fizičkom premlaćivanju Dede Crnalića potvrdio je i sin oštećenog, svjedok Senad Crnalić⁹⁹, koji je izjavio da mu je Abid Pehlić, koji je bio pored Dede kritične prilike, ispričao da je njegovog oca izveo i pretukao Darko Mrđa, odnosno da mu je Abid rekao da je on to lično gledao. Tako ovaj svjedok navodi kako je optuženi njegovom ocu rekao “*da će napraviti ćevape od njega*”, te da mu je ovu priču potvrdio i Muharem Murselović, koji je te prilike bio pored Dede u autobusu i koji mu je dao sako u trenutku kad su ga prozvali, kako je ovaj svjedok naveo, “*da lakše podnese udarce*”.

362. Ovakav iskaz svjedoka Senada Crnalića potvrđuje i pročitani iskazi svjedoka Muharema Murselovića¹⁰⁰ koji je u toku istrage izjavio da je čuo kako je neko u toku noći otvorio zadnja vrata autobusa i rekao: “*Neka izađe Dedo Crnalić, da pravimo ćevape od njega.*” Svjedok je dalje naveo da je Dedo ustao, obukao sako i izašao, te su ga odmah po izlasku počeli tući, a on je zapomagao: “*Nemojte djeco, nemojte,...*” te su se čuli tupi udarci i Dedino ječanje, a nakon nekog vremena se više ništa nije čulo. Nakon toga, dvojica su “dreknula”: “*Neka dvojica ubace Dedu nazad u autobus!*”, na šta su dva nepoznata zatvorenika ubacila njegovo tijelo na prednja

---

⁹⁸ Transkript saslušanja svjedoka od 08.09.2017. godine, strana 52.

⁹⁹ Transkript saslušanja svjedoka od 18.08.2017. godine

¹⁰⁰ T-1 - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Muharem Murselović, opština Banja Luka, broj 04-202-1-5374/17 od 25.10.2017. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Muharema Murselovića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 23.03.2015. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Muharema Murselovića, Okružno tužilaštvo Banja Luka broj KTA-RZ-33/07. Od 04.11.2007. godine

vrata, a ujutro je svjedok vidio Dedu kako mrtav leži u njegovom sakou na podu autobusa kod prednjih vrata.

363. Navedene činjenice potvrdio je i jedan od pripadnika Interventnog voda, svjedok "S16"¹⁰¹, navodeći da je tokom noći izašao da zapali cigaru, te je iza autobusa vidio tri leša, od kojih je prepoznao Dedu Crnalića, kao i da je kasnije od drugih pripadnika Interventnog voda čuo da je u premlaćivanju i ubistvu Dede Crnalića učestvovao Darko Mrđa.

364. Svjedok "S2" također je naveo da mu je njegov radni kolega, Radomir Došen, rekao kako je tokom noći dolazio do autobusa u kojem su bili zatvorenici i kada se vratio, ispričao mu je kako tuku Dedu Crnalića, Nezira Kraka i Đuzinog, ali mu nije rekao ko ih je tukao.

365. U toku izvođenja dokaza optužbe, pročitana je iskaz svjedoka Smaila Crnalića¹⁰² u kojem je svjedok izjavio kako je od starije kćerke, Agnese Knežević, saznao da je njegov brat Dedo Crnalić u logoru "Omarska", te da je kasnije, iz razgovora s ljudima, saznao da je Dedo tučen tokom transporta i da na Manjači nije mogao izaći iz autobusa, te da su ga zaklali, pa je njegovo tijelo kasnije izvađeno iz Vrbasa.

366. Svjedokinja Agnesa Knežević¹⁰³ izjavila je da je njen stric Dedo Crnalić odveden u logor "Omarska" i da joj je kasnije strina rekla da je dobila informaciju da je ubijen zajedno sa još sedam ljudi na Manjači i da je kasnije išla na identifikaciju, koje prilike je identifikovala tijelo svog strica, koje je bilo označeno brojem 1.

367. Iskaz ove svjedokinje potvrđuje i Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela, broj 05-10/03-1042/2002. od 23.08.2002. godine¹⁰⁴ u kojem je navedeno da je oštećeni Dedo Crnalić posljednji put živ viđen dana 06.08.1992. godine ispred ulaza u logor "Manjača", gdje je ubijen i čije je tijelo nakon ubistva pokupljeno i odvezeno u nepoznatom pravcu, a zatim i naknadno pronađeno sa grobnom oznakom broj 4. u mjesno "Novo groblje" na područje Banja Luke.

---

¹⁰¹ Transkript saslušanja od 17.11.2017. godine

¹⁰² T- 2 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Smaila Crnalića, broj 17-12/3-1-04-2-13/10 od 23.02.2010. godine

¹⁰³ Transkript saslušanja svjedoka od 20.10.2017. godine

¹⁰⁴ Dokaz T-66

368. Vijeće je izvršilo uvid i u zapisnik o obdukciji ubijenog Dede Crnalića¹⁰⁵ u kojem je na osnovu pismenog nalaza i mišljenja specijaliste patologa, dr Miroslava Rakočevića, izveden zaključak da je uzrok smrti kod tijela broj 1, pod kojim brojem je naznačeno da se radi o tijelu ubijenog Dede Crnalića, “*višestruki serijski obostrani prelom rebara sa pomakom ulomaka i da se radi o apsolutnoj nasilnoj smrtnoj povredi zbog nemogućnosti disanja, da su povrede nastale višestrukim udarcima tupotvrdim predmetima*”.

369. Da je optuženi učestvovao u zlostavljanju Muharema Nezirevića, potvrdio je svjedok “S5”, koji je dobro poznao optuženog Darka Mrđu, a koji je izjavio kako je kritične prilike po Muharema u autobus ušao Dado Mrđa i istog odveo, nakon čega su se čuli Muharemovi vrisci, tukao ga je, te se Muharem kasnije vratio u autobus, sav krvav.

370. Ovakav iskaz svjedoka “S5” potvrdio je i svjedok Sead Softić, koji se te prilike nalazio pored svjedoka “S5” i oštećenog Muharema Nezirevića, navodeći da se optuženi te prilike obratio Muharemu riječima: “*Nastavniče i ti si tu*”, koje prilike je imao drveni kolac nepravilnog oblika, te je Muharema izveo van, nakon čega se čulo udaranje i urlikanje, sve dok to, kako svjedok ističe, nije vidio zamjenik upravnika logora na Manjači i naredio da se prestane s tim.

371. Da je oštećeni Muharem Nezirević izveden i pretučen te noći, potvrdio je i svjedok “S4”, ističući kako je znao Nezirevića kao urednika na Radiju Prijedor, te je isti kao razlog premlaćivanja istog naveo da je čuo kako se oštećeni zamjerio srpskim vlastima zbog emisije koju je uradio u vezi napada na Kozarac.

372. Svjedok Derviš Mujkanović¹⁰⁶ izjavio je da su oko dva, tri sata iza pola noći ušli u njegov autobus i izveli Nezira Kraka, te da se čulo vani da Nezir jauče, poslije čega je Nezir unesen u autobus i čije se jaukanje čulo u toku noći. Svjedok je također čuo da je neko tražio Dedu Crnalića, ali kako Dedo nije bio u njegovom autobusu, svjedok je samo čuo da su ga tukli i da su mu govorili “*komunjaro, komunjaro*”.

---

¹⁰⁵ T – 83 – Zapisnik o ekshumaciji, obdukciji i identifikaciji ekshumiranih tijela iz pojedinačnih grobnica na lokalitetu “Novo groblje”, općina Banja Luka, broj KRI-55/02 od 04.10.2002. godine, strana 3.

¹⁰⁶ Transkript saslušanja svjedoka od 12.05.2017. godine

373. Mnogi svjedoci potvrdili su da su oštećeni prozivani u toku noći i da su fizički zlostavljani, kao i da je Dedo Crnalić ubijen, a da su u svemu tome učestvovali pripadnici Interventnog voda.

374. Svjedok Ferid Mujadžić naveo je da su ujutro, po izlasku iz autobusa, vidjeli tijeo Dede Crnalića na jednoj hrpi drva, ali i da su prije toga, u toku noći, prozivali Adema Fikića, Dedu Crnalića i Jasmina Ališića da se jave, međutim, kako se niko nije javio iz autobusa u kojem je svjedok bio, isti pretpostavlja da su ova lica bila u nekom drugom autobusu.

375. Kao posljedica fizičkog zlostavljanja od strane optuženog Darka Mrđe, utvrđeno je da je oštećeni Dedo Crnalić preminuo nedugo nakon istog, dok su oštećeni Muharem Nezirević i Nezir Krak pretrpjeli teške tjelesne povrede, te da je Nezir Krak bio teško pretučen. Svjedok Eniz Suljanović navodi da je Nezir preživio tu noć, te je isti naredni dan zaklan od strane optuženog Zorana Babića (tačka 5. osuđujućeg dijela izreke presude).

376. U vezi svih navedenih okolnosti iz ove tačke optužnice, jasno je da je svjedok "S8" neposredni očevidac fizičkog zlostavljanja Dede Crnalića, Nezira Kraka i Muharema Nezirevića, ali i da su svjedoci "S1" i Eniz Suljanović, kao neposredni očevici, saglasno potvrdili da se u premlaćivanju Dede Crnalića najviše isticao Darko Mrđa, dok su svjedoci "S5" i Sead Softić potvrdili da je oštećenog Muharema Nezirevića izveo i fizički zlostavljao Darko Mrđa, zbog čega je Vijeće optuženog oglasilo krivim po ovoj tački optužnice.

377. Također, iz iskaza svjedoka jasno proizilazi da pratioci konvoja, među kojima i optuženi Darko Mrđa u konkretnom slučaju, nisu nasumice prozivali zatvorenike iz autobusa, nego su iste prozivali na osnovu prethodnog poznanstva s istima, dakle, ljude koje su poznavali od ranije.

378. Dakle, iskazi pomenutih svjedoka logički se vežu jedan na drugi i stvaraju jednu kompletnu sliku cijelog događaja koji se odigrao u večernjim satima ispred kapije logora "Manjača", iz kojeg jasno proizilazi da je optuženi Darko Mrđa učestvovao u fizičkom zlostavljanju oštećenih Dede Crnalića, Nezira Kraka i Muharema Nezirevića, na način da je prvo izveo i fizički zlostavljao Dedu Crnalića, koji je od posljedica zlostavljanja preminuo u toku noći, a zatim i oštećene Nezira Kraka i Muharema Nezirevića.

Ubistva zatvorenika na Manjači (tačka 5. osuđujućeg dijela izreke presude)

379. Vijeće će obrazloženje odluke u pogledu ove tačke izreke presude iznijeti pojedinačno u odnosu na ubistva svakog od oštećenih, obzirom da su ovom tačkom presude optuženi Darko Mrđa i Zoran Babić oglašeni krivim za ubistvo ukupno četiri lica: Samira Džafića zvanog "Munja", Jasmina Ališića zvanog "Jama", Saida Babića zvanog "Đuzin" i Nezira Kraka.

380. Također, Vijeće je izmijenilo redoslijed ubistava u činjeničnom opisu ove tačke, jer je iz provedenih dokaza utvrđeno da se prvo desilo ubistvo oštećenog Samira Džafića, nakon kojeg je ubijen i oštećeni Jasmin Ališić, a nakon toga i ubistvo Saida Babića, te konačno, ubistvo oštećenog Nezira Kraka.

Ubistvo oštećenog Samira Džafića zvanog "Munja"

381. Optuženom Darku Mrđi na teret se stavlja da je: *"Dana 07.08.1992. godine, optuženi Darko Mrđa je naredio zatvoreniku, civilu Jasminu Ališiću zvani "Jama", da golim rukama zadavi zatvorenika, civila Samira Džafića zv. "Munja", a što je Jasmin Ališić i učinio"*.

382. Na okolnost ovog događaja svoj iskaz dao je neposredni očevidac, svjedok Mladen Timarac¹⁰⁷, pripadnik Interventnog voda, koji se te prilike nalazio na Manjači.

383. Svjedok Mladen Timarac naveo je kako su pred logor "Manjača" stigli u popodnevnim satima, te su zatvorenici morali prenoćiti u autobusima do jutra, kada su izvedeni na livadu, nakon čega su primljeni u logor. Ujutro je svjedok vidio i čuo kako optuženi Darko Mrđa zove "Munju", koji je bio sa Urija iz Prijedora i koji je od ranije bio poznat policiji, da dođe do njega, nakon čega je pozvao i zatvorenika po nadimku "Jama", kojeg je svjedok također poznavao kao osobu problematičnog ponašanja, koji je, po nagovoru optuženog Mrđe, "Munju" "uprtio" za vrat i udavio ga."¹⁰⁸ Svjedok je naveo da je siguran da je čuo kako optuženi Darko Mrđa naređuje "Jami" da davi "Munju", jer je bio blizu njih, te da je "Munja" te prilike udavljen jer ga je vidio da leži, kao i da se sve dešavalo pored jednog od autobusa, dok su ostali zatvorenici izlazili na livadu.

---

¹⁰⁷ Transkript saslušanja svjedoka od 08.09.2017. godine

¹⁰⁸ *Ibid*, strana 7.

384. Svjedok je poznavao lica po nadimcima "Jama" i "Munja", ističući da je "Jamu" poznavao iz grada, bio je starija generacija, pri tome navodeći da je bio krupan, jak i sklon problemima, te od ranije poznat policiji. Lice po nadimku "Munja" svjedok ističe da je također poznavao iz naselja Urije, obzirom da je svjedok rodom iz Čirkin-polja, susjednog mjesta, ali i da je "Munja" također bio sklon kriminalu i tuči, te ga se dobro sjeća iz školskih dana, kada je "Munja" imao običaj da pravi problem i udara šamare drugoj djeci.

385. Na poseban upit branioca da je svjedok u toku istrage naveo kako nije vidio čin davljenja "Munje"¹⁰⁹, svjedok je ustvrdio da je vidio scenu davljenja, ali da je odmah nakon toga otišao iza autobusa i da je i od drugih kasnije čuo da je "Munja" udavljen.

386. Da je ovaj svjedok ostao dosljedan svom iskazu, potvrđuje i dio izjave date u istrazi, u kojoj je svjedok rekao da je vidio i trenutak kada je optuženi Mrđa naredio "Jami" da ugasi cigaretu "Munji" u desno oko i da se optuženi kasnije hvalio kako ga je natjerao da udavi "Munju", navodeći: *"Tada je Dado Mrđa, galameći, naredio "Jami" da cigaru ugasi "Munji" u desno oko, što je ovaj uradio, poslije čega je Jama opet naredio da rukama zadavi "Munju". Ja sam vidio kada je "Jama" ugasio cigaru "Munji" u oko. I tada sam se okrenuo i otišao iza autobusa i nisam vidio kada je "Jama" udavio "Munju", ali sam to čuo, jer se Dado time hvalio"*.

387. Nadalje, iz iskaza svjedoka "S1", također pripadnika Interventnog voda, proizilazi da je svjedok cijeli događaj posmatrao iz transportera, te je čuo kako je optuženi Darko Mrđa naredio Jami da davi drugo lice, ali nije siguran koje je to lice, Nihad Bašić ili neko drugi, obzirom da je od oštećenih poznavao samo Bašića, s čijim sinom je išao u školu.

388. I svjedok odbrane, Radenko Grujić¹¹⁰ u svom iskazu potvrdio je da je čuo da je lice po nadimku "Jama" udavilo nekog zatvorenika električara, ali da ne zna o kome se tačno radi.

---

¹⁰⁹ O1 – 39 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Mladena Timarca, Ministarstvo sigurnosti BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1 – 04 – 2 – 228/16 od 03.03.2016. godine

¹¹⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 06.07.2018. godine

389. Na okolnosti identiteta lica po nadimku "Munja", svoj iskaz dao je svjedok Eniz Suljanović, koji je potvrdio da je poznavao navedeno lice i da se isti zvao Samir Džafić, po nadimku "Munja", te da je bio iz Gornje Puharske, te da je bio "prgave" naravi, izjavivši da je i on ubijen, ali da ne zna ko ga je ubio.

390. Kada je u pitanju identitet lica po nadimku "Jama", Vijeće je na osnovu iskaza drugih svjedoka utvrdilo da se radi o Jasminu Ališiću iz Prijedora.

391. Naime, svjedok "S4" naveo je da je poznavao Jasmina Ališića i da je istog vidio kako je ostao pored autobusa dok su ostali zatvorenici prolazili prema logoru "Manjača". I svjedok Asim Dedić potvrdio je da je poznavao Jasmina Ališića i da je isti imao nadimak "Jama", opisujući ga kao jakog i visokog.

392. Svjedok "S5" izjavio je kako je ujutro, 07.08.1992. godine čuo da su između ostalih, ubijeni i zatvorenici po nadimcima "Jama" i "Munja".

393. Odbrane optuženih su tokom postupka ukazivale na činjenicu da je "Jama" zapravo udavio Nihada Bašića, a ne "Munju", ističući kako "Munja" nije bio jak i krupan čovjek, kako je to opisao svjedok Mladen Timarac, nego je Nihad Bašić bio jak, visok i krupan, a "Munja" nizak čovjek od 164 cm visine.

394. Međutim, Vijeće je, prvenstveno na osnovu iskaza svjedoka Mladena Timarca, utvrdilo da je optuženi Darko Mrđa naredio "Jami" da udavi "Munju". Naime, svjedok Timarac je na jasan, uvjerljiv i nedvosmislen način opisao kako je poznavao "Munju" prije rata i prije kritičnog događaja, navodeći kako ga je poznavao iz škole i da im je uvijek pravio probleme.

395. S druge strane, za "Jamu" je naveo da ga je poznavao od prije rata, bio je jak i krupan čovjek, također problematičan i stariji od njega. Svjedok je događaj posmatrao sa udaljenosti od deset do petnaest metara i vidio je i čuo kako optuženi Darko Mrđa naređuje "Jami" da zadavi "Munju", što je ovaj na kraju i učinio, prije čega je Mrđa "Jami" naredio da "Munji" ugasi cigaretu u oku, što je svjedok i vidio, te potvrdio i na glavnom pretresu.

396. Iz nalaza i mišljenja vještaka odbrane, dr Dalibora Nedića¹¹¹, jasno je da su na tijelu oštećenog Samira Džafića zvanog “Munja” nađene povrede u obliku serijskih preloma II-XI lijevog rebra i prelom X desnog rebra, te da je uzrok smrti mogao biti poremećaj funkcije disanja zbog serijskog preloma deset rebra sa lijeve strane, posebno ako je u sklopu ovih preloma rebra došlo i do ozljeđivanja grudnih i/ili trbušnih organa.

397. Dakle, kako je i svjedok očevidac, Mladen Timarac, naveo, vidio je kako je “Munja” bio u klečećem položaju, što je svakako moglo izazvati ovakve povrede, odnosno prelome rebra, kako je to naveo i vještak odbrane.

398. Za Vijeće također nije sporan ni identitet lica koje je naredilo oštećenom Jasminu Ališiću da udavi oštećenog Samira Džafića, obzirom da su svjedoci Mladen Timarac i svjedok “S1” izjavili kako su sigurni u to da su čuli da je navedeno naredio upravo optuženi Darko Mrđa, koji je, zajedno s njima, bio pripadnik Interventnog voda pri SJB Prijedor.

399. Zbog svega navedenog, Vijeće je, van razumne sumnje, zaključilo da je optuženo Darko Mrđa počinio radnje koje mu se ovom tačkom optužnice stavljaju na teret, zbog čega je optuženog oglasilo krivim i po ovoj tački optužnice.

Ubistvo oštećenog Jasmina Ališića “Jame” od strane optuženog Zorana Babića

400. U tački 5. osuđujućeg dijela izreke presude, optuženom Zoranu Babiću stavljeno je na teret da je počinio ubistvo Jasmina Ališića zvanog “Jama”, na način da je, dok je oštećeni ležao na zemlji, “*..prišao mu je Zoran Babić, stao mu nogom na rame i nožem ga zaklao.*”

401. Na okolnost ovog događaja svjedočili su svjedok Asim Dedić, Ferid Mujadžić i brat oštećenog, svjedok Armin Ališić.

---

¹¹¹ **Dokaz O2-4** – Nalaz i mišljenje vještaka mr.sci. dr Dalibora Nedića, specijaliste sudske medicine, od 03.05.2018. godine

402. Svjedok Asim Dedić¹¹² opisao je situaciju koja se dešavala tokom transporta od logora "Omarska" do logora "Manjača", gdje su stigli u kasnim popodnevnim satima, pa su morali prenoćiti u autobusima u neizdrživim uslovima. Ujutro su zatvorenici napustili autobuse i kretali su se prema ulazu u logor, za koje vrijeme je trajala prozivka zatvorenika od strane policajca Boška Grabeža, koji je također bio u pratnji konvoja.

403. U tom trenutku je policajac Grabež, kako svjedok navodi, prozvao Jasmina Ališića "Jamu", koji je ustao i pošao prema logoru. Zatim ga je Grabež prvi udario u glavu, a pored njega se nalazilo još četiri, pet uniformisanih policajaca, te su ga i oni počeli tući rukama, nogama i palicama, nakon čega svjedok vidi kako "Jama" pada na zemlju. Tada vidi kako jedan od njih vadi nož iz čizme, staje oštećenom nogom na rame, pa svjedok ističe kako ne zna da li mu je samo pustio krv ili ga je zaklao, ali zna da Jama više nije ustao.

404. U pogledu identifikacije lica koje je izvadilo nož i zaklalo oštećenog, svjedok navodi da to lice ima nadimak "Babin", te da je čuo odmah tu od logoraša da ga inače tako zovu, kao i da je bio iz Tukova.

405. Brat oštećenog, svjedok Armin Ališić¹¹³, naveo je kako je čuo da je njegovog brata Jasmina zaklao Zoran Babić pred kapijom logora "Manjača", odnosno da je to čuo od Asima Dedića.

406. U vezi ovakvih navoda svjedoka, odbrana optuženog Zorana Babića svjedoku je predočila iskaz dat u toku istrage, ukazujući svjedoku na činjenicu da je tada izjavio da je njegovog brata brutalno ubio optuženi pred logorom "Keraterm", na šta je svjedok odgovorio da nije istina i da se potkrala greška, jer je njegov brat odveden u Omarsku kad je raspušten Keraterm, a odatle je odveden dalje na Manjaču.

407. Za Vijeće nije sporno da se oštećeni Jasmin Ališić "Jama" nalazio s ostalim zatvorenicima ispred logora "Manjača" 06.08.1992. godine u popodnevnim satima, kao i da je viđen narednog jutra, dakle 07.08.1992. godine, kada je i ubijen od strane optuženog Zorana Babića.¹¹⁴

---

¹¹² Transkript saslušanja svjedoka od 23.12.2016. godine

¹¹³ Transkript saslušanja svjedoka od 12.05.2017. godine

¹¹⁴ Da su vidjeli oštećenog, izjavili su svjedoci: Asim Dedić, Eniz Suljanović, Ferid Mujadžić, "S4", "S1", Mladen Timarac i mnogi drugi

408. Svjedok Ferid Mujadžić naveo je da je vidio optuženog Zorana Babića kako odvodi "Jamu" iza transportera, kao i da je kasnije istog vidio kako briše krvav nož od hlače.

409. U vezi iskaza ovog svjedoka na glavnom pretresu, odbrana je prigovarala na način da je svjedok u istrazi nije ništa naveo u vezi odvođenja oštećenog "Jame".

410. Međutim, uvidom u Zapisnik o ispitivanju svjedoka Ferida Mujadžića, broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 29.07.2015. godine¹¹⁵ jasno se može utvrditi da je svjedok izjavio kako je lično čuo da je isti prozivan od strane više lica koja su bila iza transportera, kao i da je isti izjavio da želi da naglasi da je optuženi Zoran Babić dolazio u grupu i raspoznavao neka lica jer je dosta njih poznavao, nakon čega ih je odvodio u pravcu logora "Manjača". Svjedok je također naveo da je, dok je sjedio na livadi, pored njega prošao Zoran Babić, kojeg je inače odlično poznavao, noseći krvav nož koji je brisao od svoje hlače.

411. Suočen sa navodnom razlikom u iskazima, svjedok je izjavio kako postoji razlika između prozivanja i odvođenja, te da je detaljno ispričao šta zna o ubistvima ispred logora "Manjača".

412. I svjedok "S1" naveo je kako je čuo da je oštećeni ubijen, ali da mu nisu poznate okolnosti pod kojima je ubijen.

413. Odbrana se također pozivala na uvjerenje o tome da je oštećeni Jasmin Ališić, poginuo dana 01.08.1992. godine na Manjači na vojnoj dužnosti,¹¹⁶ na osnovu kojeg je kasnije doneseno i Rješenje o proglašenju oštećenog umrlim, a u kojem je, kao datum smrti oštećenog naveden 10.08.1992. godine¹¹⁷, te koje rješenje je kasnije ispravljeno na način da je majka oštećenog tražila da se ispravi datum smrti na osnovu uvjerenja o smrti, pa je kao novi datum smrti naveden dan 01.08.1992. godine.¹¹⁸

414. Međutim, brat oštećenog, svjedok Armin Ališić, potvrdio je da je oštećeni bio civil i da je u momentu odvođenja u logor bio nenaoružan i bez uniforme, te da je držao kafanu u Prijedoru, tako da nikako nije mogao poginuti na vojnoj dužnosti.

---

¹¹⁵ Uveden kao dokaz odbrane broj **O2-2**

¹¹⁶ Dokaz odbrane broj **O2-9**

¹¹⁷ Dokaz odbrane broj **O2-7** – Rješenje Općinskog suda u Sanskom Mostu, broj R-274/97 od 08.07.1997. godine

¹¹⁸ Dokaz odbrane broj **O2-8** - Rješenje Općinskog suda Sanski Most, broj R-274/97 od 31.01.2005. godine

415. Za razliku od činjenica iznesenih u pomenutim rješenjima o proglašenju smrti, a iz provedenih dokaza, Vijeće je utvrdilo da je oštećeni "Jama" bio prisutan na Manjači dana 07.08.1992. godine, obzirom da su ga vidjeli svi svjedoci koji su ga poznavali, između ostalih i Asim Dedić, Eniz Suljanović, Mladen Timarac, "S1", "S4", Ferid Mujadžić i Adil Draganović.

416. Tako je svjedok Adil Draganović,¹¹⁹ prijeratni sudija koji se također nalazio u logoru "Manjača" od početka ljeta 1992. godine u svojstvu zatvorenika, detaljno i dosljedno opisao događaj ubijanja osam zatvorenika ispred kapije logora "Manjača" dana 07.08.1992. godine. Naime, ovaj svjedok izjavio je kako se tog jutra nalazio u kuhinji logora, odakle je posmatrao, kako navodi, "stravičnu sliku ubijanja" logoraša, koji su izvođeni iz autobusa i koje su policajci u plavim uniformama doveli u jedan krug, oko kojeg je stajalo 10, 20 ljudi i u koji krug su doveli ukupno osam zatvorenika. Vidio je kako ti ljudi u krugu prelaćuju, tuku i ubijaju te zatvorenike. *"Sasvim mirno su jedan po jedan odlazili i zadavali udarce tom civilu koji je ležao na zemlji, u prvi mah se čuo krik, jauk, onda su se vraćali na svoje mjesto, svi su redom prilazili toj žrtvi i zadavali udarce, oni su bili najčešće čizmama koje su imali na nogama, direktno nabijanjem špicom ili petom, zalet prema žrtvi i visoko digne nogu i petom zadaje udarac u tijelo čovjeka koji je ležao. Udarali su kundacima pušaka, jer je svaki od njih imao nešto u ruci, ja sam uglavnom zapazio da su imali puške."*

417. Naredni dio iskaza ovog svjedoka za Vijeće je posebno važan, jer se odnosi na postupanje optuženog Zorana Babića prema licima koja su se nalazila u krugu i koja lica su zlostavljana, a na kraju i ubijena, obzirom da je Vijeće utvrdilo da je ovaj optuženi upravo osoba koja je počinila ubistvo oštećenog "Jame", ali i još dva ubistva poslije toga, sve na isti način, kako je to svjedok Adil Draganović opisao, ali i svi drugi svjedoci saslušanje na ove okolnosti.

418. Svjedok Draganović dalje navodi: *"Sve i jedan koji je bio u tom krugu, zadavao je udarce do smrti, a posebno sam zapazio da je taj zadnji koji je prilazio bio u civilnoj odjeći, on je imao bajonet, prilazio je i nogom je stajao za vrat žrtvi, pritiskao dva, tri minuta, usmrćivao žrtve stajanjem na vratu i tim hladnim oružjem zadavao posjekotine najviše po glavi. Pretpostavljam da su rane bile ubodne. On je faktički sve i jednu žrtvu na isti način zadnji završavao. Bio je smeđe puti, sportski*

---

¹¹⁹ Transkript saslušanja svjedoka od 26.05.2017. godine

građen u odnosu na ove druge koji su bili. Atletski je bio građen, imao je crnu trenerku i bijelu majicu...Dedo Crnalić, neki Krak, četiri, pet imena, Đuzin, Jama, nadimak, isto su rekli da je i Jamin u toj grupi.”

419. U vezi s navedenim opisom lica koje je zadavalo posljednje udarce žrtvama, Vijeće podsjeća da su svi svjedoci, koji su izjavili da poznaju optuženog Zorana Babića, istog znali kao poznatog atletičara, sportistu iz Prijedora, te da je optuženi Babić jedini pripadnik Interventnog voda koji je bio spomenut u tom kontekstu. U vezi s tim, Vijeće primjećuje da ovaj svjedok nema razloga da događaj prilagođava na bilo koji način i da ide u korist ili na štetu nekog od optuženih, osim da isti opiše tačno onako kako se desio, a s čime se slaže i sama odbrana, obzirom da se ovaj svjedok i prije 06.08.1992. godine nalazio u logoru “Manjača”, te nije imao bilo kakvu drugu vezu sa predmetnim konvojem.

420. Također, u pogledu navoda svjedoka Adila Draganovića da je to lice imalo nešto nalik na bajonet, Vijeće podsjeća da je i svjedok “S1” naveo da su Zorana Babića *“...zezali, kao ti ovaj nosiš tu, ne znam, neka sablja, a ne moreš ništa sa tim, tupo i on je uz'o i toga što je pokuš'o probosti i nije ga mog'o probosti, to ovaj, u prsa.”*¹²⁰

421. Nadalje, Vijeće je imalo u vidu iskaz svjedoka “S5” i Seada Softića koji su izjavili da su optuženog poznavali kao poznatog sportistu nadimka “Babin” ili “Bakin”, ali i da je svjedok Sead Softić izjavio da je optuženi bio dva puta proglašen za sportistu grada Prijedora, te da mu je, kao novinar lista “Oslobođenje” bio na dodjeli nagrada.

422. Također, kada je u pitanju identifikacija optuženog kao lica koje je ubilo oštećenog Jasmina Ališića, a u pogledu izjave optuženog upućene bratu oštećenog, svjedoku Arminu Ališiću, na glavnom pretresu, da optuženi zapravo zna ko je ubio njegovog brata, ali da ne želi reći radi zaštite svoje porodice i porodice “drugog policajca” koji je zapravo ubio “Jamu”, Vijeće nalazi ovakvu izjavu optuženog neutemeljenom.

423. S druge strane, optuženi Darko Mrđa u svom iskazu na glavnom pretresu, tvrdio je da “Jama” nije ubijen ispred “Manjače” jer je on lično vratio “Jamu” u Prijedor u toku noći 06.08.1992. godine, navodeći kako je isti bio toliko pretučen da

---

¹²⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 08.09.2017. godine, strana 54.

ga nije morao ni svezati, nakon čega ga je ostavio u dvorištu MUP-a i da ga je vidio svezanog na istom mjestu narednog dana.

424. Također, braniteljica optuženog Zorana Babića tvrdila je da je oštećenog u Prijedor vratio Dragoljub Gligić, komandir Prvog odjeljenja interventnog voda. Optuženi Zoran Babić izjavio je da oštećenog nije ubio on te prilike, nego drugi policajac.

425. Vijeće nije poklonilo vjeru ni jednoj navedenoj tvrdnji, obzirom da ni jedna nije potkrijepljena bilo kakvim dokazom, ali i zbog činjenice da je braniteljica optuženog Babića, optuženi Babić i optuženi Mrđa iznijeli tri potpuno različite verzije događaja.¹²¹

426. Zbog svega navedenog, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da je optuženi Zoran Babić upravo lice koje je tog jutra na Manjači, lišilo života zatvorenika Jasmina Ališića "Jamu".

Ubistvo Saida Babića zv. "Đuzin"

427. Optuženom Zoranu Babiću na teret se stavlja da je, nakon što je ubio oštećenog Jasmina Ališića, na isti način ubio i Saida Babića zvanog "Đuzin", na način da je: *"Istog dana, optuženi Zoran Babić, zajedno sa drugim pripadnicima Interventnog voda, tukli su rukama, nogama, kundacima od pušaka po svim dijelovima tijela civila Saida Babića zvani "Đuzin", da bi ga na kraju Boško Grabež petom udario nekoliko puta u lice, te obzirom da je isti još davao znakove života, prišao mu je Zoran Babić i zaklao ga nožem."*

428. Svjedok Asim Dedić neposredni je očevidac ovog događaja. Tako svjedok navodi da je, nakon što je pretučen i zaklan Jama, Boško Grabež je prozvao Đuzinog po nadimku, koje prilike je upitao Đuzinog *"Ko je za koga gospodin?"*, na šta je Đuzin odgovorio da je *Muta gospodin*. Svjedok potom vidi kako Boško i ostali udaraju Đuzinog, navodeći kako je osoba, koja je prethodno zaklala Jasmina Ališića zaklala i Saida Babića. Svjedok pojašnjava da nije poznavao Zorana Babića, ali da je

---

¹²¹ Braniteljica je navedeno pitanje postavila svjedoku "S1" tokom unakrsnog ispitivanja, naglasivši da pitanje postavlja u korist vlastite tvrdnje

od ostalih logoraša čuo da isti ima nadimak "Babin", te objašnjava da je Babin prišao Đuzinom i istog zaklao nožem.

429. Svjedok Vejsil Puškar¹²² izjavio je kako je kritične prilike prolazio policajac Boško Grabež i ugledao Đuzinog, rekavši mu: "*Hodi ovamo Đuzin da vidimo sad ko je Mutin hama!*", te je istog odveo zajedno sa Babinim iza prikolice, gdje su ga tukli, da bi ga na kraju Grabež udario petom u glavu, te ga dva, tri puta ubo nožem u predjelu grudi, kao i Zoran Babić, odnosno Babin. Kada su krenuli, Boško Grabež se okrenuo i rekao: "*Vidi, ovaj još živ*", na šta je Babin rekao "*e neće više*", vratio se i zabio mu nož u vrat, odnosno, zaklao ga.

430. Navedeno je potvrdio i svjedok Sead Softić, koji navodi da je te prilike prepoznao saobraćajnog policajca Grabeža, kojeg je vidio i "Đuzin", te da je svjedok znao da su zajedno radili kod pekara u Prijedoru. Svjedok ističe da je Said tada zamolio Grabeža za malo vode, na šta mu je Grabež rekao "*a dat' ću ja tebi, dolazi ovamo!*", odveo ga s lijeve strane i počeli su ga tući Babić, Mrđa, Grabež i ostali, a kad je pao na zemlju, udarali su ga nogama. Grabež ga je udarao petom, nakon čega mu je prišao Zoran Babić i zabio mu nož u prsa. Odmakli su se dalje i čuo je kako neko govori "*ovaj je još živ*", kada je Babić prišao i zabio mu nož u predjelu vrata, te napravio trzaj. Svjedok navodi kako je poznavao Babića, koji je trčao polumaraton, te obzirom da je radio u "Oslobođenju", bio mu je na dodjeli nagrada.

431. Navedeni događaj potvrdili su i svjedoci "S4" i Sabrija Bećirbegović, kao i svjedok Armin Ališić, koji je rekao kako je čuo od drugih da je Grabež tada Babiću rekao "*udri ga k'o mojom rukom*".

432. Tako je svjedok "S4" izjavio da su mu drugi zatvorenici rekli da je optuženi Babić ubio "Đuzinog", tako što ga je prvo pretukao Boško Grabež, a optuženi "likvidirao" nožem po vratu.

433. Da je "Đuzin" odveden iz grupe logoraša, potvrdio je i svjedok Ferid Mujadžić, navodeći da je optuženi Babić odveo oštećenog u pravcu komande i da se vratio nakon izvjesnog vremena, noseći nož zvani "skakavac", brišući isti od hlače.

434. Iskaze ovih svjedoka u potpunosti potvrđuje i svjedok Sabrija Bećirbegović,¹²³ koji je kritične prilike bio sa oštećenim Saidom Babićem, navodeći da je došao Boško

---

¹²² Transkript saslušanja svjedoka od 18.08.2017. godine

¹²³ Transkript saslušanja svjedoka od 10.02.2017. godine

Grabež i obratio se oštećenom riječima: *“Ti kažeš da sam ja hamal, a u mene penzija mala, moram djecu hraniti, sad ćeš ti vidjeti”*, nakon čega je otišao do optuženog Mrđe i nešto mu šapnuo, *“proziva Seju, Sejo šuti, kad je peti put prozvao Seju, opsovao mu je majku i rekao da izlazi, kaže Sejo “odoh ja, šta ću”, ode iza picgauera, poslije su nađeni zaklani, ovi što su izveli, klali su, rekli su to ljudi koji su bili iza žice. Ubijen je i Dedo Crnalić, Nezir Krak, Jama, ne znam mu ime i prezime, mislim da je iz Kozarca.”*

435. I svjedok Zilhad Ćustić¹²⁴ naveo je da je čuo da: *“viču uhvatili nekog Đuzinog, kaže zaklaše ga, tako pričali ovi u autobusu što su mogli proviriti, ja nisam mogao vidjeti”*.

436. Na osnovu ovakvih iskaza navedenih svjedoka, Vijeće zaključuje da je oštećeni “Đuzin” imao određeni konflikt sa policajcem Boškom Grabežom, koji ga je prvo istukao, zajedno sa optuženim, pa se optuženi vratio i zaklao ga, obzirom da isti nije odmah podlegao od siline i brojnosti udaraca.

437. U vezi s tim, Vijeće podsjeća da su svi svjedoci izjavili da je Grabež oštećenog pitao *ko je hamal, a ko gospodin*, jer je policajac Grabež radio u pekari izvjesnog lica po nadimku “Muta”, nakon što je penzionisan, te se isti pokušao i opravdati da je to zbog male penzije i nemogućnosti izdržavanja porodice, kako to ističe svjedok Sabrija Bećirbegović.

438. Vijeće je već ranije navelo na koji način su svjedoci Asim Dedić i Ferid Mujadžić poznavali optuženog, pa će se osvrnuti na identifikaciju optuženog od strane ostalih svjedoka koji su vidjeli ovaj događaj.

439. Tako je svjedok “S4” izjavio kako poznaje oca optuženog Zorana Babića, a svjedok Sead Softić, jedan od očevidaca događaja, dobro je poznavao optuženog još dok je isti, kako ističe, trčao maraton, a obzirom da je svjedok radio u “Oslobođenju”, bio mu je na dodjeli nagrada za sportistu godine Prijedora.

440. U pogledu uzroka smrti oštećenog, Vijeće je izvršilo uvid i u materijalne dokaze koji se odnose na ekshumaciju, obdukciju i identifikaciju tijela oštećenih.

441. Međutim, Vijeće se u konkretnom slučaju nije moglo osvrnuti na iste, obzirom da Tužilaštvo u ovom predmetu nije provelo vještačenje povreda koje su oštećeni

---

¹²⁴ Transkript saslušanja svjedoka od 26.05.2017. godine

zadobili usljed počinjenja zabranjenih radnji od strane optuženih, te Vijeće nije moglo tačno utvrditi koji se posmrtni ostaci odnose na tijelo Saida Babića, obzirom da se u zapisnicima o identifikaciji i predaji leša navodi da je tijelo Saida Babića označeno brojem NG-BL-1, dok se u zapisniku o obdukciji i identifikaciji leša jasno navodi da je pod ovim brojem ukopano tijelo Dede Crnalića, a što je prethodno i obrazloženo.

442. Ovu činjenicu Vijeće je utvrdilo i na osnovu već pomenutog nalaza i mišljenja vještaka, specijaliste patologa, kojeg je angažovala odbrana i koji je izvršio vještačenje dokumentacije koja se odnosila na povrede i uzrok smrti tri oštećena: Nihada Bašića, Samira Džafića i Nezira Kraka, dok se vještak nije osvrnuo na oštećenog Saida Babića.

443. Međutim, obzirom da je na uvid imalo jasne, nedvosmislene i nepobitne iskaze svjedoka, čiji iskazi se podudaraju u odlučnim činjenicama, Vijeće je, utvrdilo van razumne sumnje da je upravo optuženi Zoran Babić ubio oštećenog Saida Babića ispred kapije logora "Manjača" dana 07.08.1992. godine, tako što je istom zadao posljednji ubod nožem, nakon čega je oštećeni preminuo.

Ubistvo oštećenog Nezira Kraka

444. Posljednjom tačkom optužnice, optuženom Zoranu Babiću na teret se stavlja i da je: *"Istog dana je Zoran Babić, tokom prozivanja zatvorenika radi prijema u logor Manjača, prozvao Nezira Kraka, kojeg su, obzirom da nije mogao hodati od posljedica ranijeg zlostavljanja, iz grupe zatvorenika izvela dva nepoznata lica i odveli ga do traktorskih prikolica gdje su ga tukli Zoran Babić, zajedno sa više nepoznatih uniformisanih lica, rukama, nogama i kolcem po cijelom tijelu, zatim su ga odveli na jednu čistinu gdje mu je prišao Zoran Babić te ga nožem prvo prekrstio, potom ga tim nožem više puta ubadao u gornji dio tijela i u predjelu vrata usljed čega je isti preminuo."*

445. Na ovu okolnost, saslušani su svjedoci "S11", Eniz Suljanović i svjedok "S15.

446. Kao neposredni očevidac ovog ubistva, Vijeće je saslušalo svjedoka "S11". Ovaj svjedok izjavio je da je Zoran Babić, ujutro 07.08.1992. godine ispred logora "Manjača" prozvao Nezira Kraka, koji se prvo nije odazvao jer je ranije bio teško pretučen (tačka 3. osuđujućeg dijela izreke presude), pa kada ga je ponovo prozvao, "neko ili sam Nezir" rekao je da Nezir ne može ustati jer je pretučen. Tada svjedok

navodi da su oštećenog "izvukli" do prikolice, gdje je pretučen od strane optuženog Zorana Babića i još nekih vojnika, koji su ga tukli rukama i nogama u čizmama.

447. U pogledu načina na koji je pretučen, ovaj svjedok istakao je kako je Nezir ležao na zemlji i kako ga je jedan od tih udarao nekim direkom. Tada je svjedok vidio kako Zoran Babić uzima nož kojim ga je krstio u predjelu ramena i grudi, te ga je na kraju preklao.

448. Odbrana optuženog Babića osporavala je iskaz ovog svjedoka u dijelu u kojem je na glavnom pretresu izvršio identifikaciju optuženog, ističući da svjedok, u toku davanja iskaza u istrazi,¹²⁵ nije imenovao optuženog.

449. Međutim, svjedok je izjavio da je tada rekao da optuženog poznaje iz sporta, kao i da je s optuženim trenirao mladić kojeg je svjedok dobro poznao.

450. Naime, ovaj svjedok je u pomenutoj izjavi, upitan da li mu je išta poznato o ubistvu Nezira Kraka, naveo sljedeće: *"Dok je "Špaga" vršio prozivanje, u jednom trenutku prilazi "Špagi" meni nepoznato lice za kojeg sam tokom boravka u logoru "Manjača" čuo da je to lice bilo sportista, odnosno, atletičar iz Prijedora i uzima nekoliko listova iz tog spiska, ...To lice koje je prozvalo Nezira Kraka, u trenutku dok se udaljavao od "Špage" i išao prema Neziru pokazao je nož i jasno i glasno je rekao "Zaklaću te ovim nožem." Ne mogu da se sjetim da li se isti sam javio ili je neko drugi rekao da Nezir Krak ne može da hoda, tada su, da li dvojica logoraša ili dvojica lica koja su bila zajedno sa licem koje je prozvalo Nezira Kraka, iznijeli ga do traktorskih prikolica...U tom trenutku lično vidim svojim očima da lice koje je prozvalo Nezira Kraka, sa tom dvojicom meni nepoznatih lica počinju da maltretiraju i premlaćuju istog. Nakon što su ga premlatili kod već navedenih traktorskih prikolica, istog praktično odvlače niže moje lijeve strane na jednu čistinu, otprilike od mene 15-20 metara i lično sam mogao da vidim da to lice koje ga je prozvalo uzima nož, sa istim ga je prvo prekrstio, da bi ga zatim ubadao i u lijevu i u desnu ruku i na kraju ga je, nisam siguran, zaklao ili ubo u vrat."*

451. Dakle, sasvim je jasno da je svjedok dao identičan iskaz kao što je to uradio u istrazi, navodeći ime i prezime osobe za koju je tada znao da je sportista, atletičar i da je trenirao zajedno s jednim momkom kojeg je svjedok poznao.

---

¹²⁵ Zapisnik o saslušanju svjedoka "S11", broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 30.07.2015. godine – uložen kao dokaz odbrane broj **O1-41**

452. Na ovakvu tvrdnju svjedoka, optuženi je istog upitao da li zna ime tog momka koji je s optuženim trenirao, na šta je svjedok odgovorio da mu zna prezime, ali da ne zna ime, na šta je sam optuženi izjavio da se taj momak zove Denis.¹²⁶

453. Iz iskaza mnogih svjedoka, nedvosmisleno se može zaključiti, kako je to već nekoliko puta i istaknuto od strane ovog Vijeća, da su optuženog Zorana Babića skoro svi poznavali kao atletičara, sportistu koji je bio poznat, ali i po tome što je proglašavan za sportistu grada Prijedora, kao i da je većina svjedoka izjavila da su ga uglavnom znali po nadimku "Babin" ili "Bakin".

454. Da je oštećeni Nezir Krak odveden, kako ističe, u neki krater i pretučen, potvrdio je svjedok Eniz Suljanović, navodeći da se čula galama, plač i kao da ga "živog deru".

455. Svjedok "S15" izjavila je kako joj je inspektor koji je vodio slučaj u SUP Banja Luka rekao kako je Nezir imao povez preko grudnog koša, da se vidjelo na fotografijama da je pretučen, kao i da je imao ubodne rane na tijelu, što se podudara s iskazom svjedoka "S11" koji je naveo da je optuženi oštećenog ubadao nožem "kao da ga krsti".

456. Vještak odbrane, dr Dalibor Nedić, u svom nalazu i mišljenju, konstatovao je da je na lešu Nezira Kraka uočen defekt na donjem dijelu potiljačne kosti nepravilnog oblika koji bi mogao odgovarati stralnoj rani iz vatrenog oružja, ali da stanje leša u vrijeme obdukcije nije dozvoljavalo preciznije izjašnjavanje u tom pogledu, kao i da su se na fotografijama mogli uočiti samo neki od prelomljenih rebara, te da takva povreda grudnog koša predstavlja tešku tjelesnu povredu u slučaju ozbiljnijeg ozljeđivanja grudnih organa, a koja može biti po život opasna povreda.

457. Dakle, uzimajući u obzir iskaze svjedoka "S11" i Eniza Suljanovića, te nalaz i mišljenje vještaka odbrane, kao i činjenicu da je svjedok "S11", jasno identifikovao optuženog Zorana Babića kao izvršioca radnje ubistva oštećenog Nezira Kraka, bez ikakve sumnje da se radi upravo o optuženom, Vijeće je optuženog Zorana Babića oglasilo krivim i po ovoj tački optužnice.

Odvoženje i bacanje tijela ubijenih lica u rijeku Vrbas

---

¹²⁶ Transkript saslušanja svjedoka "S11" od 18.08.2017. godine

458. Vijeće će se kratko osvrnuti na sudbinu tijela oštećenih lica koja su na dane 06.08.1992. i 07.08.1992. godine ubijeni ispred logora "Manjača".

459. Dakle, da su tijela oštećenih Dede Crnalića, Nezira Kraka, Saida Babića zvanog "Đuzin", Samira Džafića zvanog "Munja" i još pet ubijenih zatvorenika ispred logora "Manjača", dana 07.08.1992. godine pokupljena na kamion, odvezena i bačena u kanjoj rijeke Vrbas, na lokalitetu Karanovac, opština Banja Luka, potvrdili su svjedoci "S2", Branko Konta, Vladimir Šobot, Dragomir Marković i Jugoslav Tomašević.

460. Odbrana ovaj događaj nije osporavala.

461. Svjedok "S2", Branko Konta i Vladimir Šobot izjavili su kako im je naređeno da se tijela ubijenih lica stave na kamion, tzv. "tamić", te da se sa Manjače odvezu do rijeke Vrbas, gdje ih treba baciti.

462. Tako svjedok "S2" navodi: *"Došen i Konta su uzeli prvog i bacili, Konta je počeo da povraća i on se odmakao i onda je Došen sve i jednog bacio."*

463. Svjedok Vladimir Šobot¹²⁷ izjavio je da je vojni komandant koji se nalazio na Manjači, naredio da se tijela odvezu u kanjoj Vrbasa, pa su Boško Grabež i svjedok otišli u pratnji policijskim vozilom u kanjon Vrbasa, a u tamiću su bila dva radnika "Autotransporta" Prijedor. Policijskim vozilom stali su i sačekali dok se "tamić" vratio iza krivine, na koje okolnosti su kasnije saslušani u policijskoj stanici u Banja Luci.

464. Navedeni događaja potvrdio je i svjedok Branko Konta, ističući da se te prilike nalazio ispred logora "Manjača", kada mu je prišao Boško Grabež i rekao da će on ići kao pratnja u policijskom vozilu, koje je te prilike vozio Vladimir Šobot, dok je svjedok bio u tamiću na kojem je, po njegovom sjećanju, bilo oko pet, šest mrtvih tijela, koje su morali istovariti u rijeku Vrbas, navodeći kako je povraćao jer je bilo mnogo krvi.

465. Na ovu okolnost Tužilaštvo je uložilo nekoliko materijalnih dokaza¹²⁸ koji potvrđuju navode ovih svjedoka, odnosno, da su dana 07.08.1992. godine tijela osam ubijenih lica bačena u rijeku Vrbas, kao i da je dana 08.08.1992. godine na lokalitetu Karanovac u koritu rijeke Vrbas pronađeno sedam mrtvih tijela, dok je jedno tijelo viđeno kako je otplutalo rijekom.

---

¹²⁷ Transkript saslušanja svjedoka od 17.03.2017. godine

¹²⁸ T-59; T-60; T-61; T-62; T-63; T-64; T-79; T-80; T-82; T-83; T-84; T-85; T-86 i T-87

466. Neposredno nakon pronalaska tijela, od strane vještaka dr Dragutina Savjaka¹²⁹ izvršen je njihov vanjski pregled, kojom prilikom je konstatovano da su na tijelima vidljive povrede koje su nastale uglavnom od tupotvrdih predmeta, ali i od uboda nožem.

467. Na okolnost pronalaska leševa, vršenja uviđaja, dokumentovanja i ukopa tijela na Novom groblju u Banja Luci, svoj iskaz dao je tadašnji inspektor u Odsjeku za sprječavanje i otkrivanje kriminaliteta, svjedok Dragomir Marković,¹³⁰ koji je izjavio da su zatekli osam mrtvih muškaraca kada su izašli na lice mjesta, čija tijela su spremljena u mrtvačnicu, te je izvršen uviđaj, napisana je krivična prijava protiv nepoznatih lica za krivično djelo ubistva, istražni sudija sačinio je zapisnik, a tehničar je sve fotografisao, što se vidi iz fotodokumentacije.¹³¹

468. Svjedok je također naveo da su tijela tada nepoznatih lica pokopana na Novom groblju u Banja Luci i obilježeni oznakom "NN", navodeći da je svaki leš bio označen posebnim brojem.¹³²

469. Dakle, na osnovu provedenih dokaza, Vijeće je utvrdilo da je prilikom identifikacije tijela utvrđeno da se radi o ubijenim licima: Nihadu Bašiću, Dedi Crnaliću, Neziru Kraku, Saidu Babiću, Samiru Džafiću, Osmanu Deniću, Kemalu Jakupoviću i Zdenku Tokmadžiću, dok tijelo ubijenog Jasmina Ališića "Jame" do danas nije pronađeno.

III ODLUKA O KAZNI

470. Član 2. KZ BiH u stavu 2. određuje da se "*propisivanje krivičnih djela i vrste i raspona krivičnihopravnih sankcija zasniva na neophodnosti primjene krivičnopravne prinude i njenoj srazmjernosti, jačini opasnosti za lične slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti.*"

471. Odredbom člana 39. KZ BiH propisana je opća i posebna svrha kažnjavanja, koja se osim preodgoja učinioca sastoji i u društvenoj osudi učinjenog krivičnog djela, na način da se utječe na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela, ali i o pravednosti kažnjavanja učinioca. Adekvatno kažnjavanje počinioca za učinjeno

---

¹²⁹ Dokaz T-63

¹³⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 01.12.2017. godine

¹³¹ Dokaz T-79

¹³² Dokaz T-85

krivično djelo ima za cilj i prevenciju protipravnih ponašanja kojima se povrijeđuju ili ugrožavaju temeljne opće ili individualne vrijednosti.

472. Pri odmjeravanju kazne Vijeće se rukovalo pravilima za odmjeravanje kazne iz člana 48. KZ BiH, što znači da je imalo u vidu sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, a naročito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinilaca, njihove lične prilike i njihovo držanje nakon učinjenog djela, kao i druge okolnosti koje su od uticaja za odmjeravanje kazne.

473. Međutim, Vijeće u konkretnom slučaju nije našlo ni jednu olakšavajuću okolnost na strani optuženih Darka Mrđe i Zorana Babića.

474. Naime, praksa sudova, pa i ovog Suda, jeste da se na strani olakšavajućih okolnosti navodi protek vremena od počinjenja djela, ali i porodične prilike optuženih lica. Međutim, Vijeće u konkretnom slučaju smatra da ne bi bilo pravično da se kao olakšavajuća okolnost uzima protek vremena od počinjenja djela, odnosno, činjenica da je od istog proteklo više od 26 godina, obzirom da se radi o svirepim ubistvima i nečovječnom postupanju prema civilima bošnjačke nacionalnosti, a koja činjenica nikako ne može izbljediti protekom vremena, niti izgubiti na svojoj težini i bezobziranosti.

475. Nadalje, kada je u pitanju praksa uzimanja kao olakšavajuće okolnosti porodične prilike optuženih, u konkretnom slučaju činjenica da su isti porodični i da imaju djecu, za ovo Vijeće je potpuno irelevantna.

476. S druge strane, od otežavajućih okolnosti, Vijeće je imalo u vidu da su optuženi do sada osuđivani, kao i bezobziranost i brojnost radnji optuženih, kako optuženog Darka Mrđe, tako i optuženog Zorana Babića, a samim tim i broj žrtava i način na koji su isti zlostavljani, odnosno lišeni života na krajnje surov način, ali i činjenicu da su se svi optuženi služili pozicijom superiornosti prema oštećenima, čija je sudbina u tom vremenskom periodu zavisila i od njihove volje.

477. Obzirom na utvrđeno činjenično stanje i nastale posljedice, Vijeće je optužene Darka Mrđu i Zorana Babića osudilo na kaznu zatvora u trajanju od po petnaest

godina, pri tom smatrajući da su izrečene krivične sankcije srazmjerne težini djela i nastalim posljedicama, te da će se istim postići opšta svrha izricanja krivičnih sankcija i svrha kažnjavanja.

IV ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

478. Vijeće je, primjenom odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH optužene oslobodilo naknade troškova postupka, obzirom da su isti lošijeg materijalnog stanja, što jasno proizilazi iz činjenice da su čak troškovi odbrane optuženih plaćani iz budžetskih sredstava Suda.

479. Tako je u odnosu na optuženog Darka Mrđu Vijeće imalo u vidu da se optuženi i njegova supruga, prema uložnim dokazima u spisu¹³³ nalaze na Birou za zapošljavanje od 18.11.2013. godine, a supruga od 15.02.2017. godine. U tom pravcu, optuženi je u sudski spis uložio kao dokaz Uvjerenje Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske u kojem stoji da se optuženi u periodu od 18.11.2013. godine redovno javlja na Biro za zapošljavanje.

480. Optuženi Zoran Babić je također prema ličnim podacima iz optužnice slabijeg imovnog stanja, a obzirom na stanje invaliditeta¹³⁴, ali i na činjenicu da je isti već duže vremena na izdržavanju kazne dugotrajnog zatvora, isti nije u mogućnosti da svojim radom ostvaruje zaradu. Od nepokretne imovine, prema Uvjerenju uloženom u spis¹³⁵, optuženi posjeduje samo njivu površine 373^{m2}, što znači da se radi o površini zemljišta koja bi prema odredbama Zakona o izvršnom postupku svakako bila izuzeta od izvršenja, pa Vijeće i u odnosu na ovog optuženog cijeni da nije takvog imovnog stanja koje bi opravdavalo obavezivanje na naknadu troškova predmetnog krivičnog postupka.

---

¹³³ **01 – 35** – Uvjerenje Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Istočno Sarajevo – Pale, filijala Prijedor, BIRO Prijedor, broj: 1-37-10740-3-2013-394 od 02.08.2018. godine; **01 - 36** – Uvjerenje Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Istočno Sarajevo – Pale, filijala Prijedor, BIRO Prijedor, broj 1-37-10740 – 1 – 2017 – 30 od 02.08.2018. godine;

¹³⁴ **02-19** - Rješenje, Administrativna služba, Odjeljenje za boračko invalidsku zaštitu, Prijedor, broj 03-560-69/12 od 29.06.2012. godine, Uvjerenje Gradske uprave, Odjeljenje za boračko - invalidsku zaštitu, Prijedor, broj 03-560-232/19 od 17.05.2018. godine; medicinska dokumentacija na ime Babić Zoran: Otpusna lista, Kliničko – bolnički centar Banja Luka, od 27.02.1995. godine, Otpusna lista, Klinika na neurohirurgiju VMA, broj 111177/96, Otpusna lista, Klinika za Neurohirurgiju VMA, broj 111177/005/96, Otpusno pismo, Klinički centar Banja Luka, Klinika za urologiju, broj 1136/07 od 15.10.2007. godine, Nalaz i mišljenje Ljekarske komisije za pregled lica obuhvaćenih Zakonom o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca, broj 717/03 od 25.12.2003. godine;

¹³⁵ Posjedovni list za lice Zoran Babić, Republička uprava za geodetske i imovinsko – pravne poslove, Banja Luka, broj 21.35-952.1-1-2699/2018 od 22.05.2018. godine;h

481. Kod ovakvog stanja stvari, Vijeće je odlučilo da troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava, jer je ocijenjeno da bi obavezivanjem optuženih na naknadu troškova krivičnog postupka, zasigurno bila ugrožena njihova i egzistencija njihovih porodica, naročito imajući u vidu da su optuženi izrečenom presudom nepravosnažno osuđeni na kazne od po 15 godina zatvora, što znači da ni u narednom periodu neće biti u mogućnosti ostvarivati bilo kakvu zaradu.

V ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA

482. Primjenom odredbi člana 198. stav 2. i 3. ZKP BiH, Vijeće je, radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva, oštećene uputilo na parnicu, obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka Vijeću nisu pružili pouzdan osnov za potpuno ili djelimično dosuđenje, pa je ocijenjeno da bi utvrđivanje visine imovinskopravnog zahtjeva predstavljalo nepotrebno odugovlačenje predmetnog postupka.

VI OSLOBAĐAJUĆI DIO

483. U nastavku presude, Vijeće će obrazložiti razloge na osnovu kojih je optužene oslobodilo od optužbe u preostalim tačkama optužnice.

Tačka 1. oslobađajućeg dijela izreke presude

484. U ovoj tački oslobađajućeg dijela izreke presude, Vijeće je optuženog Darka Mrđu oslobodilo od optužbe da je *“Dana 06.08.1992. godine u krugu logora Omarska, u opštini Prijedor, na mjestu gdje su izvedeni zatvorenici i logora Omarska, koji su autobusima trebali biti transportovani za logor Manjača, Darko Mrđa je iz grupe zatvorenika izveo civila Nezira Kraka i odveo ga iza autobusa gdje su ga Darko Mrđa, zajedno sa drugim nepoznatim pripadnicima Interventnog voda, udarali nogama i palicama po cijelom tijelu, od kojih udaraca je isti pretrpio teške fizičke i psihičke bolove, da bi zatim Darko Mrđa izveo iz grupe civila Nihada Bašića i istog, zajedno sa Radenkom Marinovićem pretukao na način što ga je Darko Mrđa*

udarao šakama u predjelu glave, a Radenko Marinović ga je u jednom trenutku oborio na zemlju i potom su nastavili da ga udaraju zajedno nogama u predjelu glave i leđa, od kojih udaraca su Nihadu Bašiću slomili ruku i tekla mu je krv iz predjela glave, nosa i usta, na koji način je Nihad Bašić pretrpio teške fizičke i psihičke bolove.”

485. Vijeće će se, prije svega, osvrnuti na radnju fizičkog i psihičkog zlostavljanja oštećenog Nezira Kraka, a koja radnja se na teret stavlja optuženom Darku Mrđi.

486. Dakle, u pogledu fizičkog zlostavljanja oštećenog Nezira Kraka, saslušan je jedan svjedok, Vejsil Puškar,¹³⁶ koji je, prilikom svjedočenja na glavnom pretresu, naveo da je vojnik, koji je došao po Nezira i odveo ga iza autobusa, gdje je istog pretukao sa još nekoliko ljudi, bio optuženi Darko Mrđa, navodeći kako je ispod autobusa mogao vidjeti da su oštećenog tukli nogama i bejzbol palicama.

487. Nakon što je branilac optuženog svjedoku predočio iskaz koji je svjedok dao u toku istrage¹³⁷, u kojem svjedok nije identifikovao lica koja su odvela oštećenog Nezira Kraka iza autobusa, tada navodeći da mu je u kasnijem razgovoru prilikom transporta na Manjaču, oštećeni rekao da su to bile njegove radne kolege iz preduzeća “Kozara putevi”.

488. Također, tvrdnja svjedoka da mu je oštećeni prilikom transporta u autobusu rekao da su ga pretukle njegove radne kolege, ne podudara se sa drugim iskazom svjedoka, koji je isti također dao u toku istrage¹³⁸, u kojem je svjedok naveo da su s njim u autobusu bili Nihad Bašić i Mustafa Puškar “*koji su mi bukvalno bili na ramenima, dok je Nezir Krak bio u drugom autobusu i šta se dalje s njim dešavalo ja ne znam, ali sam čuo od logoraša koje sam već naveo da je ubijen na Manjači*”.

489. Suočen sa velikim razlikama u dva iskaza, svjedok je izjavio da se možda desila greška u kucanju.

---

¹³⁶ Transkript saslušanja svjedoka od 18.08.2017. godine

¹³⁷ O3 – 2 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Vejsila Puškara, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka, broj: 17-12/3-1-04-2-48/10 od 20.07.2010. godine;

¹³⁸ O3 – 2 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Vejsila Puškara, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14, Sanski Most od 28.07.2015. godine, strana 6.

490. Dakle, na osnovu ovakvog neuvjerljivog iskaza jedinog svjedoka očevica događaja, Vijeće nije moglo, van razumne sumnje, utvrditi da je upravo optuženi Darko Mrđa počinio krivično djelo koje mu se ovom tačkom optužnice stavlja na teret, te je istog oslobodilo od optužbe da je zlostavljao oštećenog Nezira Kraka ispred logora "Omarska", dana 06.08.1992. godine.

491. U drugom dijelu ove tačke optužnice, optuženi Darko Mrđa i Radenko Marinović, terete se da su fizički zlostavljali oštećenog Nihada Bašića, također ispred logora "Omarska".

492. Na okolnosti ovog događaja, svoje iskaze dali su svjedoci Hazim Majković, Mustafa Puškar, "S1" i "S4".

493. Svjedok Hazim Majković¹³⁹ izjavio je kako je vidio optuženog Darka Mrđu koji je psovao Nihadu Bašiću, te je, sa još jednim nepoznatim licem počeo istog da tuče, prvo šakama u glavu, da bi mu ovo drugo lice podmetnulo nogu i Nihad je pao na zemlju, pa dok je Nihad bio na zemlji, optuženi Mrđa i svjedoku nepoznato lice nastavili su da ga tuku nogama po cijelom tijelu, te je svjedok na kraju vidio da je Nihadu Bašiću glava krvava i da mu iz nosa i usta teče krv.

494. Upitan kako poznaje optuženog Darka Mrđu, svjedok je izjavio da je poznavao njegovog oca koji se zvao Milenko i koji je radio u preduzeću GIK Mrakovica, ali i da mu je svjedok "S4" na Manjači rekao da je Darko Mrđa osoba koja je te prilike tukla Nihada.

495. Ovaj svjedok također je istakao da je u tom momentu pored njega i Nihada Bašića, bio i svjedok "S4".

496. S druge strane, svjedok "S4", blizak oštećenom, koji je sve vrijeme bio s njim u logoru "Omarska", kasnije prilikom transporta, te ispred logora "Manjača", sve do trenutka smrti Nihada Bašića, izjavio je da je tog dana ispred "Omarske" otišao u

---

¹³⁹ Transkript saslušanja svjedoka od 18.08.2017. godine

garderobu da naspe vode, međutim, kada se vratio gdje je ostavio Nihada, istog nije našao, u kojem momentu je pogledao prema autobusima, gdje je vidio Nihada i čuo kako govori: *“Nemojte mene, nisam ja kriv.”* Svjedok je dalje naveo kako je čuo udarce i da se kasnije vratio sav krvav, pa mu je neko pomogao da se opere na koritu, te da je od posljedica udaranja imao slomljenu lijevu ruku, koju mu je svjedok svezao svojom potkošuljom.

497. Međutim, ovaj svjedok ni u jednom dijelu iskaza nije identifikovao lica koja su te prilike tukla Nihada Bašića, a na pitanje da li poznaje optuženog Darka Mrđu, isti je izjavio da ga poznaje i da ga sada ne bi mogao prepoznati da ga vidi pred kućom. Na to je optuženi izjavio kako je i on prepoznao svjedoka, na šta je svjedok odgovorio *“drago mi je”*.

498. Analizom iskaza ova dva svjedoka, Vijeće je utvrdilo da svjedok “S4” ni u jednom momentu nije spomenuo da je oštećenog Nihada Bašića, koji je sve vrijeme bio s ovim svjedokom u autobusu, tukao optuženi Darko Mrđa, kojeg je svjedok “S4” tada poznavao, te je i tokom svjedočenja izjavio da ga je tog dana vidio pred “Omarskom”, zajedno sa Zoranom Babićem, kako stoje pored transportera.

499. Također, u vezi navoda svjedoka Hazima Majkovića, da je dobro poznavao oca optuženog Darka Mrđe i da je isti radio u preduzeću “GIK Mrakovica”, optuženi Darko Mrđa izjavio je da njegov otac nikada nije radio u tom preduzeću.

500. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nije moglo pokloniti vjeru ovakvom nepotpunom i kontradiktornom iskazu svjedoka Majkovića.

501. I optuženom Radenku Marinoviću stavljeno je na teret da je, zajedno sa optuženim Darkom Mrđom, fizički zlostavljao oštećenog Nihada Bašića. Vijeće će se u nastavku osvrnuti na razloge zbog kojih je optuženog Marinovića oslobodilo od optužbe za navedeno djelo.

502. Naime, svjedok Mustafa Puškar¹⁴⁰, očevidac ovog događaja, naveo je kako se na transporteru nalazila grupa pratilaca koja je prepoznala Nihada Bašića kao njihovog komšiju, te su ga odveli iza autobusa i pretukli, nakon čega se Nihad vratio krvav, a na upit tužioca da li je ikog znao od tih koji su prozvali Nihada, svjedok je izjavio: “*nisam po imenu, njegove komšije, Radenko i Babić Zoran zvani Bakin*”.

503. Nakon toga, odbrana optuženog Marinovića, pozvala se na iskaze koje je svjedok davao u istrazi, ističući kako ni u jednoj nije pomenuo ime “Radenko”, na šta je sam svjedok odgovorio da je mislio na “Radakovića”, a ne na “Radenka” i da se pogrešno izrazio.

504. Ni svjedok “S4” koji je sve vrijeme bio s Nihadom nakon tog događaja, nije znao ko je tukao Nihada ispred logora “Omarska”, navodeći da je samo čuo Nihada kako jauče i da je neko pokušao pomoći Nihadu nakon toga da se opere.

505. Vijeće podsjeća da je optuženi Radenko Marinović bio komšija svjedoka “S4” i oštećenog Nihada Bašića, koji su se dobro međusobno poznavali, a svjedok “S4” izjavio je kako mu je poznavao roditelje Danicu i Mihajla, te sestru Slavicu, kao i da su bili u dobrim odnosima sve dok otac optuženog Radenka Marinovića nije izgradio garažu i napravio ogradu.

506. S druge strane, svjedok Vejsil Puškar naveo je kako mu je Nihad Bašić, u toku transporta, pričao kako ga je na pisti logora “Omarska” istukao komšija Rade Marinović. Svjedok je također izjavio kako je poznavao optuženog i prije rata iz Tukova, te da se ne sjeća da li je Radenko tada bio u vojnoj ili policijskoj uniformi.

507. Međutim, analizirajući iskaz svjedoka “S4”, koji je prijeratni komšija optuženog Radenka Marinovića, te imajući u vidu činjenicu da su se isti dobro poznavali, zatim da je oštećeni sve vrijeme bio s njim u autobusu i kasnije na Manjači, sve dok nije odveden i ubijen (tačka 2. oslobađajućeg dijela izreke presude), kao i da ni u jednom trenutku nije spomenuo da mu je oštećeni Nihad Bašić rekao ko ga je pretukao ispred logora “Omarska”, jasno se može zaključiti da iskaz svjedoka Vejsila Puškara

---

¹⁴⁰ Transkript saslušanja svjedoka od 07.04.2017. godine

ničim nije potkrijepljen, odnosno, da je suprotan iskazima drugih svjedoka i da ga, kao ovakav, Vijeće nije moglo uzeti kao istinit u ovom dijelu.

508. Pored toga, Vijeće je imalo u vidu i iskaz svjedoka "S1", pripadnika Interventnog voda, koji je izjavio da se te prilike nalazio ispred logora "Omarska", navodeći kako ga je Nihad Bašić pitao "*Komšo, jesi li me zvao?*", na šta mu je svjedok rekao da nije, ali da je tada jedan drugi pripadnik rekao "*ja sam te zvao*", te da to nije bio niko od trojice optuženih.

509. Vijeće je također cijenilo činjenicu da je ovaj svjedok dobro poznavao oštećenog, obzirom da su bili komšije i da je s njegovim sinom Harisom išao u školu.

510. Dakle, na osnovu ovako nedosljednih i nepotpunih iskaza svjedoka, te neuvjerljivog iskaza svjedoka Vejsila Puškara, Vijeće nije moglo utvrditi, van razumne sumnje, da su lica koja su kritične prilike fizički zlostavljala Nihada Bašića, bili upravo optuženi Darko Mrđa i Radenko Marinović, zbog čega je iste oslobodilo od optužbe za navedeno djelo.

Tačka 2. oslobađajućeg dijela izreke presude

511. Ovom tačkom optužnice (sami početak tačke 6. potvrđene optužnice), optuženima Radenku Marinoviću i Zoranu Babiću stavlja se na teret da su fizički zlostavljali oštećenog Nihada Bašića, nakon čega ga je optuženi Radenko Marinović lišio života, na način da ga je nekoliko puta nožem ubo u predjelu prsa.

512. I na ovu okolnost svjedočio je svjedok Vejsil Puškar, koji je izjavio da je optuženi Radenko Marinović najviše tukao Nihada Bašića ispred logora "Manjača", te da ga je na kraju ubo nožem dva, tri, četiri puta u predjelu grudi, nakon čega je Nihad Bašić preminuo.

513. Tako je ovaj svjedok izjavio da su, nakon dolaska pred logor "Manjača", dok su stajali u koloni, optuženi je se obratio Nihadu Bašiću, rekavši mu: "Dođi ovamo da sad vidimo ko će pucati za Božić", te ga odveo u pravcu traktorske prikolice, gdje ga

je tukao, zajedno sa "*Babinim, Darkom, Grabežom i još nekim vojnicima*", da bi ga na kraju optuženi Marinović dva, tri, četiri puta nožem ubo u predio grudi.

514. U pogledu identifikacije optuženog Radenka Marinovića, svjedok je naveo da je istog poznavao od prije rata iz Tukova, ali da ga nije spomenuo u iskazu iz 2005. godine jer mu tada nije znao ime i niko ga nije pitao u vezi tog lica, ali i da je sa svjedokom Mustafom Puškarom razgovarao o identitetu lica koje je ubilo Nihada Bašića.

515. S druge strane, svjedok Mustafa Puškar, koji je potvrdio da se te prilike nalazio pored svjedoka Vejsila Puškara dok su zatvorenici stajali u koloni ispred "Manjače", u kojem trenutku je čuo kako oštećeni Nihad Bašić, koji je također bio s njima, govori "*eno nam komšija*", pokušao je pobjeći, nakon čega je svjedok čuo kako je neko rekao "*eno ga ubiše*". Kasnije, kada je bilo prozivanje zatvorenika, svjedok se sjeća da je neko prozvao Nihada Bašića, ali da je optuženi Zoran Babić izjavio kako je "*taj zaboravio disati*".

516. Pored toga, a kako je to već utvrđeno u prethodnoj tački oslobađajućeg dijela izreke presude, svjedok Mustafa Puškar, pojašnjavajući razlike u pogledu identiteta Nihadovog komšije, je izjavio da je mislio na lice po prezimenu "Radaković", a ne na lice po imenu "Radenko" kada je govorio o Nihadovim komšijama.

517. Dakle, iz iskaza svjedoka Mustafe Puškara, jasno se može zaključiti da isti nije vidio ubistvo Nihada Bašića i nije izjavio da je optuženi Radenko Marinović lice koje je ubilo oštećenog Nihada Bašića, kako to tvrdi svjedok Vejsil Puškar u svom iskazu.

518. Svjedok "S4", koji je, kako je već utvrđeno, sve vrijeme bio sa oštećenim, naveo je kako je pored kolone zatvorenika ispred logora "Manjača" stajao i njihov komšija Rade (Radenko Marinović), koji je Nihadu rekao: "*Nihade, dođi ovamo*", u kojem trenutku je i "S4" krenuo za Nihadom, ali mu je Rade prstom pokazao da se vrati, nakon čega svjedok, kako navodi, više nikada nije vidio Nihada Bašića živog.

519. Dakle, kao što se može vidjeti iz iskaza svjedoka "S4" i Mustafe Puškara, koji su bili u blizini oštećenog Nihada Bašića u trenutku kada je isti odveden, pretučen i ubijen, niko od njih nije vidio ubistvo oštećenog, niti je izjavio da je upravo optuženi Radenko Marinović bio taj koji je ubio oštećenog.

520. U vezi navoda svjedoka Vejsila Puškara da je optuženi Radenko Marinović, nakon što je oštećenog pretukao zajedno sa drugim licima, istog ubio tako što ga je nožem ubo "dva, tri, četiri" puta u predjelu grudi, Vijeće je izvršilo uvid u nalaz i mišljenje vještaka koji je izvršio vještačenje posmrtnih ostataka oštećenog, a koji nalaz je u dosadašnjem obrazloženju korišten u dijelu koji se odnosio na uzroke smrti oštećenih Samira Džafića i Nezira Kraka.

521. Dakle, Vijeće je u vidu imalo i nalaz i mišljenje vještaka Dalibora Nedića, koji je u svom nalazu naveo da, na osnovu fotodokumentacije i zapisnika o sudsko-medicinskom pregledu leša broj Kri-491/92 od dana 08.08.1992. godine, dakle izvršenog samo dan nakon što se događaj desio, u predjelu grudnog koša i prsa oštećenog Bašića ne postoje ubodne rane, kako je to u svom iskazu opisao svjedok Vejsil Puškar.

522. Iz ovakvih iskaza dva ključna i jedina svjedoka ne može se utvrditi odgovornost optuženog Radenka Marinovića, ali ni optuženog Babića, obzirom da niko od svjedoka nije izjavio da je konkretno optuženi Babić učestvovao u fizičkom zlostavljanju Nihada Bašića.

523. Također, za Vijeće je bitna i činjenica da svjedok Vejsil Puškar nije mogao jasno identifikovati optuženog Radenka Marinovića, navodeći da se radi o Darku Marinoviću, odnosno o Darku Marinu, nakon čega je istog tužilac ponovo upitao da li mu nešto znači ime Radenko Marinović, kada je svjedok izjavio da se ustvari radi o Radenku Marinoviću.

524. Na kraju, kao svjedok odbrane saslušana je i svjedokinja Mira Glušac¹⁴¹, koja dobro poznaje Vejsila Puškara, ali i optuženog Radenka Marinovića, obzirom da njegova supruga radi kod svjedokinje u butiku.

525. Ova svjedokinja izjavila je kako je Vejsil Puškar u ljeto 2016. godine naišao kraj njene radnje, kada su razgovarali i kada ga je upoznala sa Vesnom Marinović, rekavši mu da je to supruga Radenka Marinovića, na šta joj je Vejsil Puškar odgovorio da ne zna o kome se radi, što samo potvrđuje navode odbrane da svjedok nije ni poznavao optuženog, te istog nije pomenuo ni u iskazu od 2010. Godine, kada je navodio imena pratilaca koje je poznavao i vidio ispred logora "Omarska" i "Manjača".

526. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nije moglo, iz razloga nedostatka dokaza, utvrditi odgovornost optuženih Radenka Marinovića i Zorana Babića za radnje navedene u ovoj tački optužnice, zbog čega je iste i oslobodilo od optužbe za navedeno djelo.

527. Obzirom da su optuženi oslobođeni od optužbe u ovom dijelu presude, troškovi postupka u tom dijelu također padaju na teret budžeta Suda, dok se oštećeni sa imovinskopravnim zahtjevima upućuju na parnični postupak.

ZAPISNIČAR:

**Pravni savjetnik – asistent
Amela Spahić**

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

Mira Smajlović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branioci mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja ovog Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpravka presude.

---

¹⁴¹ Transkript saslušanja svjedoka od 06.07.2018. godine

U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećeni presudu mogu pobijati žalbom, samo u dijelu koji se odnosi na odluku Suda o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinskopравnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka.

VII ANEX A

a) Materijalni dokazi Tužilaštva BiH

T-1	Izvod iz matične knjige umrlih za lice Muharem Murselović, opština Banja Luka, broj 04-202-1-5374/17 od 25.10.2017. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Muharema Murselovića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 23.03.2015. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Muharema Murselovića, Okružno tužilaštvo Banja Luka broj KTA-RZ-33/07 od 04.11.2007 godine;
T-2	Izvod iz matične knjige umrlih za lice Smail Crnalić, opština Prijedor, broj 04-202-4-188/17 od 15.11.2017. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka, Ministarstvo sigurnosti, Dražvna agencija za istrage i zaštitu, broj 17-12/3-1-04-2-13/10 od 23.02.2010. godine;
T-3	Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja „Službeni list R BiH” broj: 7/92 od 20.06.1992. godine
T-4	Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o ukidanju ratnog stanja „Službeni list R BiH”, broj 50/95
T-5	Odluka o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik, broj 1/92, od 24.10.1991. godine; (dokaz skeniran pod brojem 4 na optičkom mediju pod tačkom 117)
T-6	Odluka o proglašenju Ustava Srpske Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 3, od 16.3.1992. godine
T-7	Deklaracija o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 2, od 27.01.1992. godine)
T-8	Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Republike Srpske, broj 22, od 26.11.1992. godine)

T-9	Prepis Odluke o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, broj 02-130/92 od 12.05.1992. godine;
T-10	Zakon o unutrašnjim poslovima („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH, broj 4, od 23.03.1992. godine)
T-11	Zabilješke Srpske demokratske stranke BiH, Savjet stranke od 15.10.1991. godine (dokaz skeniran pod brojem 27 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-12	Dopis SDS BiH, Opštinski odbor SDS Novi Travnik upućen Glavnom odboru SDS BiH, od 19.10.1991. godine, o uvođenju vanrednog stanja (dokaz skeniran pod brojem 30 na optičkom mediju pod tačkom 114);
T-13	Sveska zapisnika sa sastanaka Opštinskog odbora SDS Prijedor, Arhivska knjiga broj 7, god. 1991 (dokaz skeniran pod brojem 33 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-14	Stenografske bilješke konstituirajuće sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 24. oktobra 1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 1 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-15	Stenografske bilješke Druge sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 21. novembra 1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 2 na optičkom mediju pod 114)
T-16	Zapisnik sa 10. Zajedničke sjednice Gradskog i Izvršnog odbora SDS Sarajevo održane 27.11.1991. godine, SDS BIH, Gradski odbor broj 01-75-1/91; (dokaz skeniran pod brojem 31 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-17	Stenogram 3. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 11.12.1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 5 na optičkom mediju 114)
T-18	Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima, SDS BIH, Glavni odbor od 19.12.1991. godine (dokaz skeniran pod brojem 6 na optičkom mediju pod tačkom 114);
T-19	Stenogram 4. sjednice Skupštine od 21.12.1991. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 32 na optičkom mediju 114)

T-20	Skraćeni zapisnik sa sastanka OO SDS Prijedor i Kluba odbornika SDS održanog 27.12.1991. godine u 18,00 sati (dokaz skeniran pod brojem 34 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-21	Odluka o proglašenju Skupštine srpskog naroda opštine Prijedor, od 07.01.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 35 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-22	Stenografske bilješke 5. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 09.01.1992. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 7 na optičkom mediju pod 114)
T-23	Odluka o pripajanju Autonomnoj regiji Bosanska Krajina, Skupština srpskog naroda opštine Prijedor broj broj 3/92 od 17.01.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 36 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-24	Proširena sjednica Glavnog i izvršnog odbora SDS-a održana dana 14.02.1992. godine u Sarajevu, hotel „Holiday Inn“, broj CD – 44-24-12/02 - 054 (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 8 na optičkom mediju 114)
T-25	Stenogram 12. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 24.03.1992. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 9 na optičkom mediju 114)
T-26	Stenogram 14. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 27.03.1992. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 10 na optičkom mediju 114)
T-27	Saopštenje za javnost Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, Savjet za nacionalnu bezbjednost, Sarajevo, 04.04.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 19 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-28	Zapisnik sa zajedničkog sastanka Savjeta za nacionalnu bezbjednost i Vlade Srpske Republike Bosne i Hercegovine, održanog 15.04.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 11 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-29	Odluka o formiranju Teritorijalne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine kao oružane snage SBiH i proglašenju neposredne ratne opasnosti i javnoj mobilizaciji, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo narodne odbrane Sarajevo, broj 21-10/02 od 16.04.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 12 na optičkom mediju pod tačkom 114)

T-30	Zapisnik sa sjednice Vlade Srpske Republike Bosne i Hercegovine, od 18.05.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 22 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-31	Zapisnik sa sjednice Vlade Srpske Republike Bosne i Hercegovine, od 21.05.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 23 na optičkom mediju pod tačkom 114);
T-32	Zapisnik sa 16. sjednice Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, održane 12.05.1992. godine u Banja Luci (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 13 na optičkom mediju 114)
T-33	Stenografske bilješke sa Skupštine SDS Bosne i Hercegovine održane na Petrov dan od 12.07.1992. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 14 na optičkom mediju 114)
T-34	Odluka o povratku iseljenih lica na teritoriju Srpske republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik srpskog naroda u BiH, broj 8, 8. juni 1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 20 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-35	„Službeni glasnik Autonomne regije Krajina“ br. 2, od 05.06.1992. godine: Odluka o naređivanju opšte javne mobilizacije od 04.05.1992. godine, Odluka o osnivanju Kriznog štaba Autonomne regije Krajina od 05.05.1992. godine, te zaključci i odluke Kriznog štaba Autonomne regije Krajina koju su objavljeni u ovom službenom glasilu, (dokaz skeniran pod brojem 48 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-36	Zaključci sa sastanka SUB REGIJE Bihać, Bos.Petrovac, Srpska Krupa, Sanski Most, Prijedor, Bos. Novi i Ključ, u Sanskom Mostu od 07.06.1992. godine
T-37	Odluka Regionalnog sekretarijata za narodnu odbranu o naređenju opšte javne mobilizacije na teritoriji Autonomne regije Krajina broj 01—1/92 od 04.05.1992. godine;
T-38	Odluka o osnivanju Agencije za preseljenje stanovništva i razmjenu materijalnih dobara za Autonomnu regiju Krajina, broj 03-579/92 od 12.06.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 49 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-39	Depeša SJB Prijedor broj 11-12-1873 od 30.04.1992. godine (dokaz

	skeniran pod brojem 43 na optičkom mediju pod tačkom 114
T-40	Dnevni izvještaj LRZ „Manjača“ str.pov.br. 1-36 od 07.08.1992. godine
T-41	Dnevni izvještaj LRZ „Manjača“ str.pov.br. 38 od 10.08.1992. godine
T-42	Dopis sa potpisom Miloš, broj 107/92 od 30.04.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 44 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-43	Službena zabilješka kap.I klase Dane Lukajić, VP 7001 Banja Luka od 10.08.1992. godine
T-44	Informacija o epidemiji Enterocolita među pripadnicima LRZ „Manjača“ od 09.08.1992. godine
T-45	Dopis Komande 2. Vojne oblasti od 20.03.1992. godine upućeno GŠ OS SFRJ – procjena stanja na prostoru BiH i zoni odgovornosti 2. Vojne oblasti (dokaz skeniran pod brojem 16 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-46	Izveštaj o radu Stanice javne bezbjednosti Prijedor za poslednjih 9 mjeseci 1992. godine, Republika Srpska, MUP CSB, Banja Luka SJB Prijedor, januar 1993. godine (dokaz skeniran pod brojem 38 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-47	Redovni borbeni izvještaj Komande 5. korpusa, str.pov.broj 44-1/127 od 03.05.1992. godine upućen Komandi 2. Vojne oblasti (dokaz skeniran pod brojem 39 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-48	Naredba Sime Drljače o formiranju „privremenog sabirališta“ Omarska, Republika Srpska, MUP CSB, Banja Luka SJB Prijedor str. pov. broj 11-12-20 od 31.05.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 41 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-49	Dopis načelnika SJB – Simo Drljača, Srpska Republika Bosna iHercegovina, MUP Sarajevo, Autonomna regija Krajina, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, broj strogo pov. 11-12-38 od dana 04.08.1992. godine
T-50	Transkript razgovora novinara sa Milomirom Stakićem (dokaz skeniran pod brojem 42 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-51	Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korpusa str.pov.br. 44-1/148 od 26.05.1992. godine, upućen Glavnom štabu vojske SR BiH (dokaz skeniran pod brojem 45 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-52	Likvidacija „Zelenih beretki“ u širem rejonu s.Kozarac, izvještaj Komande 1. Krajiškog Korpusa str.pov.br.44-1/150-1 od 27.05.1992. godine (dokaz

	skeniran pod brojem 46 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-53	Depeša SJB Prijedor broj 11-12-2025 od 26.05.1992. godine (dokaz skeniran pod brojem 47 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-54	Naredba Komandanta GŠ Vojske Srpske Republike BiH od 16.06.1992. godine (prva i zadnja stranica, uz napomenu da je cjelokupni dokument skeniran pod brojem 50 na optičkom mediju pod tačkom 114)
T-55	Vodovi za intervencije – spisak pripadnika
T-56	Ovjerene kopije Vob-2 i Vob-3, Republika Srpska, Grad Prijedor, gradonačelnik, Gradska uprava, Odjeljenje za boračko – invalidsku zaštitu, broj 03-03/2016 od 26.01.2016. godine za lica: Darko Mrđa, Zoran Babić, Radenko Marinović
T-57	Krivična prijava Ministarstvo unutrašnjih poslova Centar službi bezbjednosti Banja Luka, broj 11-1/02-230-360 od 26.08.1992. godine
T-58	Dopis MUP Sarajevo, Autonomna regija Krajina, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, sa prilogom spisak lica upućenih iz Omarske za Manjaču, broj 11-12/02-2 od 17.08.1992. godine
T-59	Službena zabilješka Dragomir Marković, MUP Srpska Republika, CSB Banja Luka, broj SZ/0-445 od 14.09.1992. godine
T-60	Službena zabilješka Dragomir Marković, MUP Srpska Republika, CSB Banja Luka, broj SZ/0-444 od 14.09.1992. godine
T-61	Zahtjev za prikupljanje potrebnih obavještenja, Osnovno javno tužilaštvo u Banjoj Luci, KTN 2284/92 od 10.09.1992. godine
T-62	Zapisnik o uviđaju, Osnovni sud u Banja Luci, broj Kri-491/92 od 08.08.1992. godine;
T-63	Zapisnik o sudsko medicinskom pregledu leša NN, Osnovni sud u Banja Luci, broj Kri-491/92 od 08.08.1992. godine (pregled osam leševa)
T-64	Službena zabilješka Jugoslav Tomašević sastavljena dana 07.08.1992. godine;
T-65	Posmrtnica na ime Dedo Crnalić, dana 23.08.2002. godine ukop ekshumiranog
T-66	Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela na ime Dedo Crnalić, kantonalni MUP Bihać, PU Sanski Most, broj 05 - 10/03-1042/2002 od 23.08.2002. godine;

T-67	Izjava o nestalom licu Dedi Crnaliću, PU Sanski Most od 16.07.2002.godine
T-68	Rješenje o proglašenju nestalog lica umrlim za lice Crnalić Dedo, Općinski sud Sanski Most broj 68/97 od 07.02.1997. godine
T-69	Dostava podataka - Udruženje Prijedorčanki „Izvor“, broj 01-04/10 od 21.01.2010. godine;
T-70	Dopis Odjeljenje za opštu upravu Prijedor, broj 04-202-1-139/09 od 18.01.2010. godine (u prilogu Izvod iz matične knjige umrlih za Said Babić broj 04-202-1-256/2010 od 13.01.2010. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za Nihad Bašić broj 04-202-1-257/2010 od 13.01.2010. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za Dedo Crnalić broj 04-202-1-258/2010 od 13.01.2010. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za Nezir Krak broj 04-202-1-259/2010 od 13.01.2010. godine)
T-71	Rješenje o proglašenju nestalog lica umrlim za lice Bašić Nihad, Općinski sud u Sanskom Mostu, broj R-727/98 od 28.10.1998. godine
T-72	Izjava o nestalom licu Bašić Nihadu, sastavljena dana 27.04.1999. godine broj 4/96
T-73	Potvrda o smrti za lice Nezir Krak od 20.10.2009. godine
T-74	Zapisnik o upoznavanju rodbine sa rezultatima DNK analize za lice Nezir Krak, PU Sanski Most, broj 05-6/03/2003 od 09.06.2003. godine
T-75	Zapisnik o predaji radi pokopa leša Nezir Krak, MUP USK, Bihać, broj 05-6/03-626/03 od 18.06.2003. godine
T-76	Rješenje Odjeljenje za opštu upravu Prijedor, broj 04-202-268/07 od 02.10.2007. godine
T-77	Zapisnik o izvršenom prepoznavanju ekshumiranog tijela na osnovu DNK nalaza i prateće dokumentacije, PU Sanski Most od 25.10.2002.godine
T-78	Dopis MUP RS, CJB Banja Luka, SJB Prijedor, Sektor kriminalističke policije, broj 15-04/4-230.4-33/16 od 26.02.2016. godine (u prilogu: Izvod iz operativne i kaznene evidencije za lice Darko Mrđa, Izvod iz operativne i kaznene evidencije za lice Radenko Marinović, Izvod iz operativne i kaznene evidencije za lice Milan Gavrilović, personalni dosije za Milana Gavrilovića – personalni upitnik od 11.11.1994. godine, prijava o podnesenoj prijavi/odjavi, rješenje o utvrđivanju čina broj 08/1-134-1257 od 20.10.1995. godine, rješenje broj 0/3-120-2149 od 19.07.1994. godine,

	prijava o podnesenoj prijavi/odjavi, rješenje o prestanku radnog odnosa broj 09/3-126-3880 od 15.06.1996. godine, dopis Odjeljenja za pravne i kadrovske poslove CJB Prijedor, broj 15-06-052-24/16 od 24.02.2016. godine)
T-79	Fotodokumentacija lica mjesta pronalaska leševa dana 08.08.1992. godine u Vrbasu, Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina, CSB Banja Luka od 09.09.1992. godine
T-80	Dopis MUP USK, broj 05-04/03-5-04-3-589/02 od 26.11.2015. godine (u prilogu: Zapisnik o predaji radi pokopa leša Said Babić, Zapisnik o prepoznavanju leša Said Babić, Zapisnik o prepoznavanju leša Dedo Crnalić, Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela Dedo Crnalić, Zapisnik o predaji radi pokopa leša Nezir Krak, Zapisnik o prepoznavanju leša Nihad Bašić, Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela za Nihad Bašić, Zapisnik o prepoznavanju leša Samir Džafić, Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela za Samir Džafić)
T-81	Izjava o nestalom licu Krak Nezir, sastavljena 14.03.2003.godine, br. 4/96 sa jednom fotografijom u prilogu
T-82	Izveštaj o završenom procesu identifikacije za ekshumirana tijela od 04.07.2002. godine sa lokaliteta Novo groblje u Banja Luci, PU Sanski Most broj 05-10/03-154/2002 od 04.10.2002. godine
T-83	Omot spisa Kantonalno tužilaštvo Bihać, broj KTA-160/02, (u prilogu dopis Kantonalni sud u Bihaću broj Kri-55/02 od 29.07.2003. godine, Dopunski zapisnik o identifikaciji ekshumiranih tijela iz pojedinačnih grobnica, broj Kri-55/02 od 29.07.2003. godine, Zapisnik o obdukciji za tijelo broj 7, broj Kri-55/02 od 22.07.2002. godine, Zapisnik o obdukciji za tijelo broj 5, broj Kri-55/02 od 22.07.2002. godine, Zapisnik o obdukciji za tijelo broj 4, broj Kri-55/02 od 21.07.2002. godine, Zapisnik o obdukciji za tijelo broj 1, broj Kri-55/02 od 21.07.2002. godine, Zapisnik o ekshumaciji, obdukciji i identifikaciji ekshumiranih tijela iz pojedinačnih grobnica na lokalitetu „Novo groblje“, broj KRI-55/02 od 04.10.2002. godine)
T-84	Konačni izvještaj o obdukciji za Nezir Krak, broj KTA 160/02 od 21.07.2002. godine
T-85	Fotodokumentacija MUP USK Bihać, broj 43/02 od 01.08.2002. godine

	(ekshumacija i obdukcija sedam tijela, datum fotografisanja 04.07.2002. godine)
T-86	Crtež lica mjesta MUP USK Bihać, broj 43/02 od 01.08.2002. godine (ekshumacija i obdukcija sedam tijela, datum fotografisanja 04.07.2002. godine);
T-87	DNK izvještaj ICMP za lice Nihad Bašić od 08.04.2004. godine
T-88	Dopis MUP USK Treća PU Sanski Most, broj 05-07/07-1-10-194/14 od 22.05.2014. godine – potrebna identifikacija za tijela navedena u dopisu
T-89	Zahtjev za preuzimanje radi pokopa posmrtnih ostataka za lice Sajid Sadić
T-90	Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Sajid Sadić, Treća PU Sanski Most, broj 05-7/07-1-10-219/14 od 27.05.2014. godine
T-91	Zapisnik o upoznavanju rodbine sa rezultatima DNK analize, Treća PU Sanski Most, broj 05-07/07-1-10-214/14 od 27.05.2014. godine
T-92	Optički medij I sa skeniranim dokazima iz EDS baze MKSJ, sa ovjerom od strane MKSJ

b) Materijalni dokazi odbrane optuženog Darka Mrđe

01 – 1	Zapisnik o saslušanju svjedoka Vahida Rizvanovića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0005092 15 od dana 16.03.2016. godine;
01 – 2	Skica potpisana od strane svjedoka S12;
01 – 3	Informacija SDA o formiranju Savjeta za nacionalnu odbranu SDA, broj 1360/91 od 13.06.1991. godine;
01 – 4	Spisak kandidata za obuku specijalaca u MUP –u Republike Hrvatske, SDA Sarajevo, broj 1258/91 od 08.07.1991. godine;
01 – 5	Uput SDA za kandidata Delić Kemala upućen MUP R Hrvatske, broj 1258-2/91 od 11.07.1991. godine;
01 – 6	Uput SDA za kandidata Kapo Zekerijaha upućen MUP R Hrvatske, broj 1258-2/91 od 11.07.1991. godine;
01 – 7	Zapisnik sa sastanka IO SDA Prijedor od 01.02.1992. godine;
01 – 8	Direktiva Štaba TO Republike Bosne i Hercegovine o odbrani suvereniteta i nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine od 23.04.1992. godine;
01 – 9	Naređenje o sprovođenju odluke predsjedništva Republike Bosne i

	Hercegovine broj 02-11-327/92, R BiH, Ministarstvo za narodnu odbranu, Štab teritorijalne odbrane, broj 02/145-1 od 29.04.1992. godine;
O1 – 10	Naređenje o sprovođenju odluke predsjedništva Republike BiH broj 02-11-327/92, MUP R BiH, broj 10-70 od 29.04.1992. godine;
O1 – 11	Izvještaj o radu RKŠ od 26.04.1992. godine;
O1 – 12	Poziv za opštu mobilizaciju TO BiH Hodžić Munibu;
O1 – 13	Izvještaj o radu vojne policije, Komanda 5. Kozarska 1 pbr, Bistrica, Vojna policija, od 21.07.1992. godine;
O1 – 14	Izvod iz „Kozarskog vjesnika“ od 29.05.1992. godine;
O1 – 15	Krivična prijava, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, MUP Sarajevo, Autonomna regija Krajina, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, broj 11-12/02 od 03.06.1992. godine;
O1 – 16	Presuda, Vojni sud u Banja Luci, broj IK 1/92 od 15.12.1992. godine;
O1 – 17	Depeša SJB Prijedor, broj 11-12-01-1-1975 od 18.05.1992. godine;
O1 – 18	Spisak lica koja su izvršila napad na Prijedor 30.05.1992. godine, SJB Prijedor;
O1 – 19	Potvrda o privremenom oduzimanju vatrenog oružja od Komljenović Nedeljka, SJB Prijedor, RSM Ljubija od 01.06.1992. godine;
O1 – 20	Potvrda o privremenom oduzimanju vatrenog oružja od Šolaja Ognjena, SJB Prijedor, RSM Ljubija od 01.06.1992. godine;
O1 – 21	Službena zabilješka, SJB Prijedor, SM Ljubija od 02.06.1992. godine;
O1 – 22	Spisak poginulih boraca, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, MUP Sarajevo, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, broj 11-12 od 22.06.1992. godine;
O1 – 23	Izvod iz „Kozarskog vjesnika“ od 28.05.1993. godine;
O1 – 24	Izvod iz časopisa „Novo Ogledalo“ iz maja 1999. godine – intervju sa Mujadžić Mirzom;
O1 – 25	Odluka, Autonomna regija Krajina, Republički sekretarijat za narodnu odbranu, broj 01-1/92 od 04.05.1992. godine;
O1 – 26	Zaključci, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, MUP Sarajevo, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, broj 11-12 od 11.05.1992. godine;
O1 – 27	Naredba, Autonomna regija Krajina, Opština Prijedor, Krizni štab, broj 02-111-215/92 od 17.06.1992. godine;

O1 – 28	Depeša, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, MUP Sarajevo, CSB Banja Luka, SJB Prijedor, broj 11-12Y-24 od 01.07.1992. godine;
O1 – 29	Informacija o realizaciji zaključaka Kriznog štaba opštine Prijedor, Autonomna regija Krajina, opština Prijedor, Stručna služba skupštine opštine, broj 02-111-236/92-3 od 13.07.1992. godine;
O1 – 30	Optužnica tužioca Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju protiv Darka Mrđe broj IT – 02 – 59 – I od 16.04.2002. godine;

c) Materijalni dokazi odbrane optuženog Zorana Babića

O2 – 1	Zapisnik o saslušanju svjedoka S5, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14, Sanski Most, od 29.07.2015. godine;
O2 – 2	Zapisnik o saslušanju svjedoka Ferida Mujadžića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14, Sanski Most, od 29.07.2015. godine;
O2 – 3	Zapisnik o saslušanju svjedoka S2, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14, 15.10.2015. godine;
O2 – 4	Nalaz, mr sci. Dr Dalibor Nedić, spec. sudske medicine, Banja Luka, dana 03.05.2018. godine;
O2 – 5	Izvod iz matične knjige umrlih za lice Turnšek Miroslava, opština Prijedor, broj 04-202-1-3200/18 od 14.06.2018. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Miroslava Turnšeka, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14 id 17.09.2015. godine;
O2 – 6	Rješenje, Općinski sud Sanski Most, broj R – 328/97 od 05.06.1997. godine;
O2 – 7	Rješenje, Općinski sud Sanski Most, broj R – 274/97 od 08.07.1997. godine;
O2 – 8	Rješenje, Općinski sud Sanski Most, broj R – 274/97 od 31.01.2005. godine;
O2 – 9	Uvjerenje, Federalno ministarstvo odbrane, broj 20-14/02/41.1-156-119/04 od 01.11.2004. godine;
O2 – 10	Dopis, Kantonalno tužilaštvo Unsko – sanskog kantona, broj T01 0 KTARZ 0016650 13 od 27.02.2018. godine, sa prilogom Konačni izvještaj o obdukciji za lice Babić Said od 26.03.2012. godine, Zapisnik o obdukciji

	NN tijela od 12.10.2003. godine, DNA izvještaj broj NG.BL.040703-1 od 14.01.2004. godine;
O2 – 11	Podnesak, Istraživačko dokumentacioni centar Sarajevo, broj 2725 od 11.02.2009. godine;
O2 – 12	Dopis, Tužilaštvo BiH, broj T 20 0 KTRZ 0005092 15 od 24.01.2018. godine, sa prilogom Zapisnik o obdukciji tijela broj 6, ljekar vještak prim. Dr Rakočević Mirosalv od 22.07.2002. godine, Zapisnik o obdukciji tijela broj 3, ljekar vještak prim. Dr Rakočević Miroslav od 21.07.2002. godine, Zapisnik o obdukciji tijela broj 2, ljekar vještak prim. Dr Rakočević Miroslav, od 21.07.2018. godine, DNA Report za lice Tokmadžić Zvonko, DNA report za lice Denić Osman, DNA report za lice Jakupović Kemal, DNA report za lice Džafić Asmir ili Džafić Samir, DNA report za lice Bašić Nihad, DNA report za lice Krak Nezir, DNA report za lice Crnalić Dedo;
O2 – 13	Potvrda o smrti za lice Džafić Samir, prim. Dr Rakočević Miroslav, od 01.12.2002. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za lice Džafić Samir, broj 04-202-1-4656/18 od 03.09.2018. godine;
O2 – 14	Dopis MUP, CJB, Sektor kriminalističke policije, Banja Luka, broj 08-02/1-230-0973/09 od 26.10.2009. godine;
O2 – 15	Izvještaj o obradi tijela ekshumiranih na Novom groblju u Banja Luci, Međunarodna komisija za nestale osobe, od 04.07.2002. godine;
O2 – 16	Zapisnik o predaji radi pokopa posmrtnih ostataka za lice Denić Osman, MUP Bihać, PU Sanski Most, broj 05-6/03-167/2004 od 04.08.2004. godine, Zapisnik o prepoznavanju leša Denić Osman, MUP Bihać, PU Sanski Most;
O2 – 17	Zapisnik o izvršenoj predaji ekshumiranog tijela Tokmadžić Zvonko, MUP Bihać, PU Sanski Most, broj 05-6/03-316/2003 od 14.04.2003. godine, Zapisnik o prepoznavanju leša Tokmadžić Zvonko, MUP Bihać, PU Sanski Most, Izvod iz matične knjige umrlih za lice Tokmadžić Zvonko, broj 04-202-1-4654/18 od 03.09.2018. godine;
O2 – 18	Zapisnik o predaji radi pokopa leša Jakupović Kemal, MUP Bihać, broj 05-6/766/03 od 25.07.2003. godine, Zapisnik o prepoznavanju leša Jakupović Kemal, MUP Bihać, PU Sanski Most, Izvod iz matične knjige umrlih za lice Jakupović Kemal, broj 04-202-1-4655/18 od 03.09.2018. godine;

O2 – 19	Rješenje, Administrativna služba, Odjeljenje za boračko invalidsku zaštitu, Prijedor, broj 03-560-69/12 od 29.06.2012. godine, Uvjerenje Gradske uprave, Odjeljenje za boračko - invalidsku zaštitu, Prijedor, broj 03-560-232/19 od 17.05.2018. godine; medicinska dokumentacija na ime Babić Zoran: Otpusna lista, Kliničko – bolnički centar Banja Luka, od 27.02.1995. godine, Otpusna lista, Klinika na neurohirurgiju VMA, broj 111177/96, Otpusna lista, Klinika za Neurohirurgiju VMA, broj 111177/005/96 , Otpusno pismo, Klinički centar Banja Luka, Klinika za urologiju, broj 1136/07 od 15.10.2007. godine, Nalaz i mišljenje Ljekarske komisije za pregled lica obuhvaćenih Zakonom o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca, broj 717/03 od 25.12.2003. godine;
O2 – 20	Uvjerenje o statusu studenta za lice Bojan (Zoran) Babić, Visoka medicinska škola Prijedor, broj SI-464-61/18 od 22.05.2018. godine;

d) Materijalni dokazi odbrane optuženog Radenka Marinovića

O3 – 1	Zapisnik o saslušanju svjedoka S4, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14 od 17.08.2015. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka S4, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:17 – 12/3 – 1 – 04 – 2 – 65/09 od 28.12.2009. godine;
O3 – 2	Zapisnik o saslušanju svjedoka Vejsila Puškara, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka, broj: 17-12/3-1-04-2-48/10 od 20.07.2010. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Vejsila Puškara, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0009084 14, Sanski Most od 28.07.2015. godine;
O3 – 3	Izjava o zajedničkom domaćinstvu za Radenka Marinovića
O3 – 4	Potvrda o pohađanju redovne nastave za lice Marija Marinović, JU gimnazija „Sveti Sava“, broj 457/2017 od 06.12.2017. godine:
O3 – 5	Ovjerena kopija lične karte za lice Radenko Marinović, MUP RS, Prijedor, broj 62199AMK9 od 19.05.2016. godine;
O3 – 6	Ovjerena kopija Članske legitimacije Džudosaveza RS za lice Radenko Marinović
O3 – 7	Ugovor o kreditu, broj MFN0020803761357 za lice Marinović Vesna;

O3 – 8	Uvjerenje, Zavod za zapošljavanje RS, filijala Prijedor, BIRO Prijedor, broj 1-37-10740 – 5 – 2015 – 24 od 22.01.2018. godine;
O3 – 9	Otpusno pismo za lice Marinović Vesna, Klinički centar Republike Srpske broj 204/ 18 od 04.06.2018. godine;
O3 – 10	Nalaz, ocena i mišljenje Vojnolekarska komisija pri VMA broj 1158/589 od 16.10.1991. godine; Nalaz i mišljenje, Opšta bolnica Prijedor od 16.11.1991. godine; Nalaz, ocena i mišljenje, Niža vojnolekarska komisija , Banja Luka od 20.11.1991. godine; Potvda o ranjavanju od 28.01.1992 godine; Medicinsko terapijski karton za Radenka Marinovića; Uputnica za specijalistički pregled od 13.08.1992. godine; Nalaz ljekara specijaliste, Specijalistička poliklinika VMA za građanska lica, Kabinet za traumatologiju i ortopediju; Nalaz, ocjena i mišljenje, Komanda Garnizona broj 955/93 od 17.02.1993. godine; Uputnica specijalisti od 18.12.1994. godine; Nalaz i mišljenje dr. milić lazić od 02.01.1995. godine; Nalaz, ocjena i mišljenje, MUP, CJB Prijedor, brj 14-2/95 od 20.06.1996. godine;
O3 – 11	Uvjerenje, MUP, CSB Banja Luka, broj 11-1/09 – 120 – 14/387 od 15.05.1993. godine; Ugovor, MUP CSB Banja Luka, broj 11-60/244 od 22.06.1993. godine; rješenje MUP, CJB Prijedor, broj 14-01-1-125-2 od 02.01.1996. godine; Zahtjev Zahtjev za pokretanje postupka za utvrđivanje discipline odgovornosti, MUP, CJB Prijedor broj 14-01-1-125-2 od 02.01.1996. godine;
O3 – 12	Fotografija potpisana od strane svjedoka Mršić Novaka dana 11.05.2018. godine

e) Materijalni dokazi Suda

S – 1	Nalaz i mišljenje na osnovu medicinske dokumentacije i pregleda za optuženog Babić Zorana, prim dr sci Radojka Golijan, spec. interne medicine, sudski vještak, od 24.10.2016. godine
--------------	---

VIII ANEX B

Utvrđene činjenice prihvaćene Rješenjem Suda BiH broj S1 1 K 020819 16 Kri od 28.10.2016. godine

Vijeće je djelimično usvojilo prijedlog Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0005092 15 od 01.07.2016. godine i prihvatilo utvrđene činjenice kao dokazane, i to u presudama MKSJ u predmetima *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*¹⁴², *Tužilac protiv Duška Tadića*¹⁴³, *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*¹⁴⁴, *Tužilac protiv Miroslava Kvočke i dr*¹⁴⁵ i *Tužilac protiv Milomira Stakića*¹⁴⁶, u opsegu i redoslijedom kojim su nabrojane:

Činjenice utvrđene u presudom MKSJ protiv Momčila Krajišnika broj IT-00-39 od 27.09.2006. godine

1. *Na teritoriji Bosne i Hercegovine oružani sukobi su izbili najkasnije u aprilu 1992. godine, u vezi sa proglašenjem nezavisnosti Bosne i Hercegovine i Srpske Republike, i oni su nastavljeni i poslije decembra 1992. godine. (paragraf 707)*
2. *Dana 24. oktobra 1991. osnovana je Skupština srpskog naroda Bosne i Hercegovine (Skupština bosanskih Srba). (paragraf 67)*
3. *Dana 9. i 10. novembra 1991. održan je plebiscit na kojem je srpski narod trebao da se izjasni da li želi ostati u Federativnoj Jugoslaviji. Malo je nesrba učestvovalo u plebiscitu. Skupština bosanskih Srba objavila je 21. novembra sljedeće rezultate: 99,9 procenata od 1.162.032 Srba koji su glasali i 99,1 procenata od 49.342 nesrba koji su glasali, glasali su za ostanak u Jugoslaviji. (paragraf 73)*

---

¹⁴² **Tužilac protiv Momčila Krajišnika** predmet br. IT-00-39-T, presuda Pretresnog vijeća od 27.09.2006. godine

¹⁴³ **Tužilac protiv Duška Tadića** predmet br. IT-94-1, presuda Pretresnog vijeća od 07.05.1997. godine

¹⁴⁴ **Tužilac protiv Radoslava Brđanina** predmet br. IT-99-36, presuda Pretresnog vijeća od 01.09.2004. godine

¹⁴⁵ **Tužilac protiv Miroslava Kvočke i dr** predmet br. IT-98-30/1, presuda Pretresnog vijeća od 02.11.2001.godine

¹⁴⁶ **Tužilac protiv Milomira Stakića** predmet br. IT-97-24-T, presuda Pretresnog vijeća od 31.07.2003.godine.

4. Dana 21. novembra 1991.g., Skupština bosanskih Srba je usvojila rezoluciju kojom se daje puna podrška JNA u odbrani zajedničke države Jugoslavije i proglašava mobilizacija svih Srba u Bosni i Hercegovini. (paragraf 75)
5. Skupština srpskog naroda u BiH je dala preporuku 11.12.1991. godine da se osnuju zasebne (srpske) skupštine opština na područjima gdje su Srbi u manjini. (paragraf 85)
6. Dana 19. ili 20. decembra 1991. donesen je dokument pod nazivom "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim uslovima". Dokument je uručen učesnicima sastanka visokih predstavnika SDS-a. (paragraf 86)
7. Dana 9. januara 1992. Skupština bosanskih Srba je jednoglasno proglasila "Srpsku Republiku Bosne i Hercegovine" kao federalnu jedinicu Jugoslavije. (paragraf 103)

Činjenice utvrđene u presudama MKSJ protiv Milomira Stakića broj IT-97-24-T od 31.07.2003. godine

1. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, opština Prijedor imala 112.543 stanovnika od kojih su 49.351 (43,9%) bili Muslimani, 47.581 (42,3%) Srbi, a 6.316 (5,6%) Hrvati. Nakon izbora u novembru 1990. godine, u prijedorskoj Skupštini opštine SDA je dobila 30 mjesta, SDS 28, HDZ 2, a 30 mjesta su dobile druge opozicione stranke. (paragraf 49,50,51)
2. Na sjednici održanoj 7. januara 1992. [...] srpski odbornici u Skupštini opštine Prijedor i predsjednici mjesnih opštinskih odbora SDS-a sproveli su gorepomenutu odluku i proglasili Skupštinu srpskog naroda opštine Prijedor. Odlučeno je da će u Skupštini biti 69 odbornika, 28 Srba iz Skupštine opštine Prijedor i 41 predsjednik mjesnih odbora SDS-a. Za predsjednika te Skupštine izabran je Milomir Stakić. (paragraf 61)
3. 17. januara 1992. Skupština srpskog naroda opštine Prijedor jednoglasno je donijela odluku o pripajanju ARK-u. U odluci koju je potpisao predsjednik Skupštine, dr.

Milomir Stakić, Skupština prihvata "pripajanje Srpskih teritorija opštine Prijedor Autonomnoj regiji Bosanska krajina" (paragraf 62)

4. *Dana 16. aprila 1992., Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike Bosne i Hercegovine proglasilo je stanje neposredne ratne opasnosti i naredilo opštu javnu mobilizaciju TO-a na cijeloj teritoriji Republike. Međutim, Sekretarijat za narodnu odbranu ARK-a tek je 4. maja 1992. izvršio to naređenje i naredio da se izvrši "opšta, javna mobilizacija na cjelokupnoj teritoriji ARK-a." (paragraf 109)*
5. *Krizni štab je formalno osnovan 20. maja 1992. godine kada je Skupština opštine usvojila "Odluku o organizaciji i radu kriznog štaba opštine Prijedor" [...] Krizni štab opštine Prijedor [je] preuzeo dužnosti Skupštine [...] srpskog naroda opštine Prijedor osnovana 7. januara 1992. godine [...]. (paragraf 89)*
6. *Dana 22. maja 1992. Krizni štab je, "polazeći od konkretne situacije i uslova", usvojio "Odluku o izvršenju mobilizacije na području opštine Prijedor". U toj odluci se kaže da su svi vojni obveznici raspoređeni u devet ratnih jedinica, uključujući 343. motorizovanu brigadu, dužni odmah se javiti na dužnost, a za neodazivanje "snosiće se odgovornost utvrđena zakonom". (paragraf 112)*
7. *Na osnovu odluka Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine i zaključaka Savjeta za narodnu odbranu, Krizni štab je, s priličnim zakašnjenjem, 29. maja 1992. usvojio sljedeći zaključak: Formiranjem Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine prestaje potreba za postojanjem Srpske TO koja ulazi u sastav i pod komandu Regije. Osim toga, Krizni štab je usvojio odluku da se komandant Srpskog TO-a Prijedor, major Kuruzović, stavlja pod komandu komande Regije. [O]vo restrukturiranje [je] značilo da je svih 1.000-2.000 ljudi iz TO-a stavljeno pod komandu komandanta 343. motorizovane brigade, pukovnika Arsića. (paragraf 115)*
8. *Nakon preuzimanja vlasti, srpsko rukovodstvo je nastojalo u opštini Prijedor postići stanje spremnosti za rat. Prijedorski Krizni štab je počeo da uvodi ograničenja za stanovnike Prijedora koji nisu bili Srbi. Naročito su izdavani proglassi da se treba predati svo oružje. Stvaranje atmosfere straha u opštini Prijedor kulminiralo je dogovorom članova Kriznog štaba da oružane snage upotrijebe protiv civilnog*

stanovništva i da uspostave logore Omarska, Keraterm i Trnopolje (paragraf 474, 475, 476, 477)

9. Napadi su se [...] dešavali širom opštine Prijedor, i to prvo u Hambarinama i Kozarcu, a zatim su se proširili na cijelo područje Brda. [...] (paragraf 630)
10. Egzodus uglavnom nesrpskog stanovništva iz Prijedora počeo je već 1991. godine, ali se znatno ubrzao u periodu pred preuzimanje vlasti. Masovni odlasci dosegli su vrhunac u mjesecima nakon preuzimanja vlasti. Većina ljudi je otišla jednim od svakodnevnih konvoja, autobusa i kamiona koji su odlazili s te teritorije. Ti su konvoji kretali iz naznačenih dijelova opštine Prijedor, a redovno su organizovani i njihovi polasci iz logora Trnopolje. (paragraf 692)
- 11.[...] [H]iljade građana opštine Prijedor prošle su kroz barem jedan od tri glavna zatočenička logora, Omarsku, Keraterm i Trnopolje, koji su osnovani u Omarskoj, Prijedoru, odnosno Trnopolju. (paragraf 630)
- 12.[...] [V]elik broj Muslimana i Hrvata je izbjegao s teritorije opštine Prijedor [između otprilike 30. aprila 1992. godine i 30. septembra 1992. godine]. [...] (paragraf 322)
13. Srpski vojnici su napali Čarakovo 23. jula 1992. godine. Stanovništvo u bijegu gađali su minobacačima i artiljerijom. (paragraf 286)

Činjenice utvrđene u presudama MKSJ protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36 od 01.09.2004. godine i broj IT-99-36-A od 03.04.2007. godine

1. Skupština srpskog naroda u BiH izglasala je 11. decembra 1991. godine preporuku za osnivanje posebnih srpskih opština. Otvoreno proklamovani cilj ove odluke bio je “razvaljivanje postojećih opština gdje Srbi nisu u većini.” (paragraf 68)
2. Nakon što je 19. decembra 1991. godine, Glavni odbor SDS-a objavio dokument pod naslovom “Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima”, to uputstvo je postalo nacrt za preuzimanje vlasti od strane bosanskih Srba u opštinama u kojima oni predstavljaju većinu

stanovništva [dalje u tekstu: Varijanta A] i opštinama gdje su u manjini [dalje u tekstu: Varijanta B]. Formulirani cilj Uputstva s varijantom A i B bio je “provođenje plebiscitarne odluke kojom se srpski narod u Bosni i Hercegovini opredijelio da živi u jedinstvenoj državi” i “povećanje mobilnosti i spremnosti za odbranu interesa srpskog naroda” (paragraf 69)

3. Skupština Srpske Republike BiH proglasila je 9. januara 1992. Srpsku Republiku BiH, koja će 12. avgusta 1992. biti preimenovana u Republiku Srpsku. Ona se sastojala od srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina. (paragraf 71)
4. Između maja i jula 1992. područja i sela u kojima su pretežno živjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati – Hambarine, Kozarac, Kamičani, Biščani, Čarakovo, Briševo i Ljubija – napala je vojska bosanskih Srba u sadejstvu s policijom i paravojnim grupama. Ti napadi uglavnom su započeli nakon što je istekao rok da nesrbi predaju oružje. Katkad bi se kao izgovor iskoristio neki incident koji su prouzrokovali nesrbi. Napadi su izvođeni jakim granatiranjem iz teškog naoružanja. Ciljane su i neselektivno granatirane kuće u muslimanskim selima i naseljima, što je dovelo do znatnih razaranja i civilnih žrtava. Mnogi preživjeli bježali su iz sela i sklanjali se u obližnje šume. Nakon granatiranja u sela su ulazili naoružani vojnici, pljačkali i palili kuće, te protjerivali ili ubijali neke od seljana koji su ostali u selima. U nekim situacijama silovane su žene. Bosanski Muslimani i bosanski Hrvati iz opštine Prijedor nisu takvim oružanim napadima uspjeli pružiti efikasan otpor. Nisu bili dovoljno dobro organizovani i nisu imali dovoljno oružja kojim bi se bili uspjeli suprotstaviti napadačima. (paragraf 104)
5. Snage bosanskih Srba su sredinom 1992. razorile sela u opštini Prijedor u kojima su živjeli bosanski Muslimani - Biščane, Kozarušu, Kamičane, Kevljane, Rakovčane, Čarakovo i Rizvanoviće. Kuće su opljačkane i zapaljane. Pripadnici VRS-a su na kamione tovarili stvari koje su pripadale vlasnicima nesrbima. (paragraf 625)
6. Do 1992. godine gotovo cijelo stanovništvo sela Čarakovo bili su bosanski Muslimani. Dana 23. jula 1992. godine tenkovi vojske bosanskih Srba napali su Čarakovo, poslije nekoliko zahtjeva mještanima da predaju oružje koje su zadužili. U

tom napadu ubijeno je najmanje 16 civila. Trojica su ubijena iz vatrenog oružja ispred svojih kuća. (paragraf 410)

Činjenice utvrđene u presudom MKSJ protiv Duška Tadića broj IT-94-1-T od 07.05.1997. godine

1. [...] Nakon preuzimanja grada Prijedora i prije napada na Kozarac, Srbi su preko policijskog radija neprekidno govorili o uništavanju džamija i svega što pripada 'balijama', nazivajući Muslimane tim pogrđnim nazivom, kao i o potrebi da se unište same 'balije'. (Stav. presude u predmetu MKSJ); (paragraf 153)
2. [...] [Ne-Srbi u Opštini Prijedor] morali su nositi bijele trake na rukavima kako bi se mogli razlikovati i stalno su bili izloženi maltretiranju, premlaćivanju i još gorim postupcima, a taktika zastrašivanja je bila uobičajena. Ne-Srbi u opštini Prijedor bili su podvrgnuti strahovitom zlostavljanju. [...] (paragraf 406)
3. Dok je prije sukoba u opštini Prijedor bilo oko 50.000 Muslimana i 6.000 Hrvata, nakon čišćenja ostalo je samo oko 6.000 Muslimana i 3.000 Hrvata i oni su živjeli u vrlo teškim uslovima. Pozivani su da obavljaju teške i opasne poslove, teško im je bilo kupiti hranu, zlostavljani su i ubijani neprekidno. (paragraf 152)

Činjenice utvrđene u presudama MKSJ protiv Miroslava Kvočke i dr. broj IT-98-30/1 od 02.11.2001. godine

1. Dana 30. aprila 1992. SDS je uz pomoć policije i vojnih snaga preuzeo kontrolu nad Prijedorom. Vojnici JNA zauzeli su sve značajne institucije u gradu i proglasili svoju namjeru da preimenuju ovu opštinu u "Srpsku opštinu Prijedor". Osnovan je lokalni krizni štab koji je upravljao tim područjem i provodio odluke centralnog kriznog štaba ARK-a sa sjedištem u Banjoj Luci. Odmah su počela zlostavljanja ne-Srba. (paragraf 12)

